

**Nemzeti Erdőstratégia
2016-2030**

**Nemzeti
ErdőStratégia**
2016-2030

Készült a
Földművelésügyi Minisztérium
Erdészeti és Vadgazdálkodási Főosztályán

Budapest, 2016. szeptember

Tartalom

I. Bevezetés	3
II. Nemzetközi és hazai vonatkozások	5
III. Fenntarthatóság és fenntartható hasznosítás	8
IV. Az erdőket és az erdőgazdálkodást érintő kihívások	9
IV. 1. Klímaváltozás	9
IV. 2. Az erdők védelme	10
IV. 3. Természetvédelem az erdőkben	12
IV. 4. Ágazati koordináció	12
IV. 5. Információ, tudatformálás, társadalmi kapcsolatok	12
IV. 7. A fenntartható erdőgazdálkodás tervezési, nyilvántartási és adminisztrációs rendszere, az adminisztrációs terhek csökkentése	14
IV. 8. Fejlesztés, innováció	15
IV. 9. Az erdőgazdálkodás támogatása	15
V. Stratégiai célok	16
V. 1. Erdők szerepe a vidékfejlesztésben	18
V. 1.1. Általános célok	19
V. 1.2. Stratégiai célok	20
V. 2. Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése	20
V. 2.1. Általános célok	21
V. 2.2. Stratégiai célok	21
V. 2.3. Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához	23
V. 2.4. A javaslatok szakmai indokolása	23
V. 3. A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése	25
V. 3.1. Általános célok	26
V. 3.2. Stratégiai célok	26
V. 3.3. A javaslatok szakmai indokolása	28
V. 4. Természetvédelem az erdőkben	28
V. 4.1. Általános célok	28
V. 4.2. Stratégiai célok	29
V. 4.3. Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához	30
V. 4.4. A javaslatok szakmai indokolása	31
V. 5. Korszerű erdővédelem	31
V. 5.1. Általános célok	32
V. 5.2. Stratégiai célok	32
V. 5.3. Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához	33
V. 5.4. A javaslatok szakmai indokolása	34
V. 6. Fenntartható vadgazdálkodás	36
V. 6.1. Általános célok	37
V. 6.2. Stratégiai célok	37
V. 6.3. Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához	37
V. 7. Racionális erdőhasználat	38
V. 7.1. Általános célok	38
V. 7.2. Stratégiai célok	39
V. 7.3. Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához	39

V. 7.4. A javaslatok szakmai indokolása	40
V. 8. Erdészeti szakigazgatás	41
V. 8.1. Általános célok.....	41
V. 8.2. Stratégiai célok.....	41
V. 8.3. Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához.....	43
V. 8.4. A javaslatok szakmai indokolása	43
V. 9. Kutatás, oktatás	44
V. 9.1. Általános célok.....	44
V. 9.2. Stratégiai célok.....	45
V. 9.3. Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához.....	47
V. 9.4. Javaslatok szakmai indokolása.....	49
V. 10. Hatékony kommunikáció	52
V. 10.1. Általános célok.....	52
V. 10.2. Stratégiai célok.....	52
V. 10.3. Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához.....	53
V. 10.4. A javaslatok szakmai indokolása	55
VI. Egyes célok költségvetési és gazdasági hatásainak vizsgálata	56

NEMZETI ERDŐSTRATÉGIA 2016–2030

I. Bevezetés

Az erdő az általa biztosított haszonvételi lehetőségek, illetve számos egyéb közérdekű – védelmi, és közjóléti szolgáltatása révén az egyik legfontosabb természeti erőforrásunk, kiemelkedő jelentőségű nemzeti kincsünk.

Az elmúlt évtizedekben az erdők társadalmi jelentősége az egész világon nagymértékben megnőtt, miután környezeti szerepe nyilvánvalóvá vált, illetve anyagi és nem anyagi jellegű szolgáltatásai iránti igény is folyamatosan növekszik.

A Millenium Assessment¹ szerint széles körben az erdőnek minden szolgáltatása a közjólétet szolgálja. Az erdőnek a gazdasági funkciója azért, mert a fa megújuló energia- és nyersanyagforrás, amely a minőségi életvitel egyik alapfeltétele, az erdei mellékhaszonvétel által egészséges termékekhez, élelmiszerekhez juthatunk. Az erdőnek a védelmi funkciója azért, mert ez a bonyolult rendszer képes a legjobban megtartani és fenntartani a biológiai sokféleséget.

Szűken vett értelemben a közjóléti funkción az erdő mindazon funkcióit értjük, amelyek a társadalmi igényekkel összhangban az egészségügyi-szociális, turisztikai, valamint oktatási és kutatási célokat szolgálják. Ilyen a termőtalaj védelme ami a szél és víz erózió mellett a klímaváltozás kapcsán már talajárnyékolásban is megnyilvánul. Ez által az erdők befolyással bírnak a mikro és mezo klímára, ami a mezőgazdasági területek védelme érdekében is hat. A felszíni és felszín alatti vizek, a tiszta ivóvíz és annak folyamatos biztosításában az erdők ugyancsak a közjót szolgálják. Ugyanúgy erdei közjóléti funkció a levegő tisztaságára, a települések védelmére, azaz az ország környezeti állapotának javulásához való hozzájárulás. Az erdei turizmus az ország turisztikai kínálatának szerves, attól elválaszthatatlan része. Az állami és magán erdőgazdálkodók² a turisztikai erdők, az erdei kirándulóhelyek, az erdei pihenőhelyek, erdészeti erdei iskolák (a 2011. évi CXCV tv. 7. § (1) bekezdése alapján nem köznevelési intézmények), tanösvények létesítésével és fenntartásával teremtik meg a lehetőségét a kulturált erdei kikapcsolódásnak és ismeretszerzésnek, ezáltal az emberek fel tudnak figyelni a fa, az erdő és a természet szépségére.

Az erdők hazánk területének egyötödét teszik ki. Kiemelkedő földhasznosítási forma, amely az egészséges emberi környezet alapvető része. Megújuló erőforrásként gazdasági hasznosítása rendkívül fontos. A hazai erdővédelemmel és a fenntartható erdőgazdálkodással összefüggő főbb irányvonalak és célkitűzések a Nemzeti Erdőprogramban kerültek megfogalmazásra 2006 és 2015 között (1110/2004. (X. 27.) Korm. határozat).

Tekintettel arra, hogy a NEP hatálya 2015-ben lejárt – az eredmények és tapasztalatok értékelése után –, a munka folytatásaként új stratégiai tervezés szükséges. Az erdő sokrétű funkciói közötti megfelelő egyensúly megteremtése a következő 15 éves időszakban is kiemelkedő feladat. Az ehhez kapcsolódó szakmai kihívásokat, illetve az elérendő célokat a Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030 elnevezésű dokumentum fogalmazza meg.

¹ <http://millenniumassessment.org/en/index.html>

² A 22 magyar állami erdőgazdaság 2010 óta több mint 15 milliárd forintot fordított közjóléti, turisztikai fejlesztésekre: 52 kilátót, 66 szálláshelyet, 29 erdei iskolát, több mint 160 erdei kiránduló- és pihenőhelyet alakítottak ki, vagy újítottak fel. Emellett több magán erdészeti is erdei iskolákat, kirándulóközpontokat, tanösvényeket létesített.

A hatályos jogszabályi környezet alapján a Nemzeti Erdőstratégia hosszútávú koncepciónak minősül. Olyan stratégiai tervdokumentum, amely az aktuális kihívások mentén bemutatja az ágazat szakpolitikai területén elérendő célokat, egyúttal a konkrét problémákra megoldási lehetőségeket vázol fel.

A Nemzeti Erdőstratégia kormányhatározatban kerül rögzítésre az erdőgazdálkodásért felelős miniszter jóváhagyását követően.

II. Nemzetközi és hazai vonatkozások

Magyarország számára az Európai Unió vonatkozó politikai és jogi kereteinek figyelembevétele és az azok kialakításában való aktív részvétel fontos prioritás. Az uniós célok aktuális összefoglalását az EU 2020-as fejlesztéspolitikai irányai határozzák meg. Ezek közül a megújuló energiára vonatkozó célkitűzéseket, valamint többek között a Biológiai Sokféleség Egyezményhez (Convention on Biological Diversity, CBD³), valamint az uniós természetvédelmi irányelvekhez kapcsolódó NATURA 2000 hálózat⁴ létrehozását fontos kiemelni. Ezek hatásai az erdőgazdálkodásra közvetlen módon is érvényesülnek.

Fontos szempont, hogy az erdők stratégiai szerepét a nemzetközi egyezmények közül különösen az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve, valamint a Keretegyezmény részes feleinek 21. ülésén elfogadott Párizsi Megállapodás, illetve a CBD is hangsúlyozzák.

Az éghajlat változási egyezmény végrehajtása érdekében az EU felelős és ambiciózus klímavédelmi politikát alakított ki 2020-as és 2030-as kibocsátás csökkentési célkitűzésekkel, amelyek megvalósításához Magyarország saját vállalásaival járul hozzá. A klímaváltozás hatásainak mérséklésében az erdőkre jelentős szerep hárul. Az EU-ban és Magyarországon is folyamatosan növekszik az erdővel borított terület. Az erdők a fotoszintézis folyamata során a széndioxidot megkötik, így csökkentik a légkör széndioxid tartalmát. Magyarországon az erdők évente kb. 3-4 millió tonna széndioxidot kötnek meg, ami az erdőterület további növelésével tovább fokozható. A klímaváltozás hatásainak mérséklésében az erdőkre jelentős szerep hárul. Az ENSZ keretegyezmény és az EU klímapolitikája is egyre jobban bevonja az erdőgazdálkodási ágazatot a kibocsátás csökkentési és szénmegkötési vállalások teljesítésébe. Az Európai Parlament és a Tanács 525/2013/EU határozata LULUCF (Land-Use and Land-Use Change and Forestry, Földhasználat és Földhasználat Változás és Erdőgazdálkodás) az ágazat szénkibocsátásának/szénmegkötésének pontosabb és koordinált elszámolását írja elő az EU tagállamok számára. A Bizottság 2016. július 20-án adta ki a LULUCF szektornak az EU 2030-ig tartó időszakra vonatkozó klímapolitikájába történő integrálásáról szóló rendelet tervezetét, mely egyértelművé teszi, hogy a LULUCF szektor 2020. után integrált részévé válik az EU klímapolitikai rendszerének.

Az energiapolitika, és ezen belül az EU 2020-ig szóló energiapolitikai vállalásai (pl. energia hatékonyság 20 százalékos növelése, megújítható energiaforrások előtérbe helyezése, importfüggőség csökkentése) jelentősen növelte a fa, mint megújítható nyersanyagforrás jelentőségét. Az EU 2020-as megújuló energia célkitűzése a fafelhasználás 20-30 százalékos növelése nélkül nem valósítható meg, mivel az EU legfontosabb megújuló energiaforrása a fából származó biomassza!

A CBD EU-s és nemzeti jogrendbe történő átültetése előtérbe helyezte az őshonos faállományokat, a természetközeli erdőgazdálkodási módszereket. Az EU tagállamok erdőgazdálkodására a NATURA 2000 hálózat létrehozása is jelentős hatást gyakorolt, hiszen a közösségi jelentőségű élőhelyek az EU tagállamok erdeinek 25 százalékát érinti átlagosan. Magyarországon ez az arány jóval magasabb, mintegy 38 százalékos.

Hazánk természetföldrajzi helyzete és adottságai miatt részese a Kárpátok Egyezménynek (*The Carpathian Convention*⁵), amely az ENSZ Környezeti Program (UNEP⁶) égisze alatt működik. Az Egyezmény 7. cikkelye alapján a részes felek (Ukrajna, Románia, Szerbia-Montenegró, Magyarország, Lengyelország, Cseh Köztársaság és Szlovákia) többek között vállalják, hogy a Kárpátok ökorégiója

³ <http://www.biodiv.hu/>

⁴ <http://www.natura.2000.hu/hu>

⁵ <http://www.carpathianconvention.org/>, http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0500306.KOR

⁶ <http://www.unep.org/default.asp>

területén a fenntartható erdőgazdálkodásnak megfelelő szakmapolitikát folytatnak. Az Egyezmény dekrétumából fakadóan hazánk is aktív részese volt a Fenntartható Erdőgazdálkodásról szóló jegyzőkönyv (*Protocol on Sustainable Forest Management*) kidolgozásában, amely hozzájárul régióink erdőtakarójának hosszútávú fenntartásához. Az Egyezményből eredő kötelezettségvállalás alapján, a Jegyzőkönyv a 195/2013. (VI. 12.) Korm. rendelettel a hazai jogrendbe is átültetésre került⁷. Az erdőgazdálkodást érintően jelenleg ez az egyetlen olyan hazai jogszabály, amely nemzetközi kötelezettségvállalás alapján került kihirdetésre. A Jegyzőkönyv 3. cikke értelmében az Egyezmény Részes Felei együttműködnek a Kárpátok erdeinek védelmével összefüggő célok elérésében, különös figyelemmel azokra a regionális, illetve globális szinten elfogadott más ágazati politikákra és stratégiákra, amelyek hatással lehetnek a Kárpátokban folytatott fenntartható erdőgazdálkodásra.

A Jegyzőkönyv általános célja a Kárpátok területén lévő erdőborítottság és a hozzá tartozó életközösségek megőrzése és az erdők fenntartható használata úgy, hogy az a jelen és jövő generációi számára is erőforrást biztosítson. Ennek érdekében a részleges felek megfelelő intézkedéseket tesznek azért, hogy biztosítsák a fenntartható erdőgazdálkodást, valamint a Kárpátokra jellemző erdőtürelések, erdőterületek magas szintű védelmét.

A nemzeti prioritások és a globális piaci hatások és a globális és európai energia-, agrár-, klíma- és környezeti politika és ennek szabályai együttesen gyakorolják a legfontosabb hatásokat az erdőgazdálkodásra.

A globális stratégiai erdőkérdések ENSZ tárgyalásaival párhuzamosan Európában 1990 óta zajlik - aktív magyar közreműködéssel - kormányzati és egyben szakértői szintű szakmapolitikai párbeszéd az európai erdőkről és az európai erdőgazdálkodásról. (Európai Erdők Védelme Miniszteri Konferenciája (MCPFE⁸, majd Európai Erdők - Forest Europe) Az eddig megrendezett hét miniszteri konferencián a fenntartható erdőgazdálkodás szinte minden területét érintő, önkéntes kötelezettségvállaláson alapuló, 21 határozat került elfogadásra a tagállamok képviselői által.⁹ Ezek a határozatok egyes kiemelt, az erdőt és az erdőgazdálkodást érintő szakkérdéseket stratégiai szinten tárgyalnak, szakértői szinten kerültek előkészítésre és fontos iránymutatásul szolgálnak a nemzeti szakmai munkához.¹⁰

Ebben a folyamatban kiemelkedő esemény volt a joghatással rendelkező Európai Erdőegyezmény előkészítése és tárgyalásainak megindítása 2011-ben. A tárgyalások 2014-ben az Oroszország és az Európai Unió közt kialakult politikai feszültség miatt ugyan megrekedtek, de a tervezett egyezmény szakmai tartalma kialakult, a még fennmaradt, néhány eljárásrendi kérdést a tárgyalások újraindítása után remélhetően rendezni lehet.

A globális nemzetközi szerződések kötelezettségei, illetve a szakmai irányelvek UNFF és MCPFE/FE általi megfogalmazása mellett Magyarország EU tagsága is kötelezettségeket és lehetőségeket teremt a hazai erdészeti stratégia megformálása számára.

Az Európai Unió az erdészeti irányításra és az erdészeti termékek kereskedelmére vonatkozó, 2003. évi uniós cselekvési terv (FLEGT cselekvési terv - Forest Law Enforcement, Governance and Trade¹¹) számos intézkedésének egyikeként hozott létre a fa és a fatermékekre vonatkozóan jogszabályokat, az illegálisan kitermelt fával folytatott kereskedelem visszaszorítására. A fát és fatermékeket piaci forgalomba bocsátó piaci szereplők kötelezettségeinek meghatározásáról szóló, 2010. október 20-i 995/2010/EU¹² európai parlamenti és tanácsi rendelete jelentősen érinti az erdészeti ágazatot, illetve igazgatást is. E rendelet az uniós belső piacra kerülő faanyag származás-igazolási rendszerének kidolgozását követelte meg az illegális fakitermelés hatékony visszaszorítása, így az erdőgazdálkodás

⁷ http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A1300195.KOR

⁸ Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe - <http://www.foresteurope.org/>

⁹ Strasbourg 1990., Helsinki 1993., Lisszabon 1998., Bécs 2003., Varsó 2007, Oslo 2011, Madrid 2015

¹⁰ Egyes esetekben részletes iránymutatást adnak szakmai kérdésekben

¹¹ <http://www.euflegt.efi.int/home>

¹² <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:295:0023:0034:HU:PDF>

fenntarthatósága érdekében. Az Európai Unió tagországi területén csakis igazolt forrásból származó, jogszerűen kitermelt faanyagok és az ezekből készült fatermékek kerülhetnek forgalomba, az úgynevezett EUTR szabályozás (European Timber Regulation) alapján.

Az Európai Unió nem rendelkezik hatáskörrel a közös erdőgazdálkodási politika kidolgozására, legközvetlenebb szakmai témájú „keretszabálya” a 2013-ban elfogadott erdőket és az erdőalapú ágazatot érintő uniós erdőgazdálkodási stratégia.¹³ Ez 2020-ig ad stratégiai iránymutatást az uniós országoknak, nyolc prioritási területet meghatározva:

Fenntartható erdőgazdálkodás a társadalomért

1. Vidéki és városi közösségek támogatása
2. Az erdőalapú iparágak, a bioenergia versenyképességének növelése
3. Erdők és klímaváltozás
4. Az erdők védelme és az ökoszisztéma-szolgáltatások erősítése

A tudásalap szélesítése

5. Milyen erdeink vannak, és milyen változásoknak vannak kitéve?
6. Új, innovatív erdőgazdálkodás és a hozzáadott értékkel rendelkező termékek

Az együttműködés és a kommunikáció erősítése

7. Együttműködés erdeink egységesebb kezelése és jobb megismerése érdekében
8. Erdőgazdálkodás globális perspektívából

Folytonosság a hazai ágazati politikában

Az MCPFE állásfoglalásai és határozatai a nemzeti erdőprogramokat nevesítették, mint sajátos nemzeti tartalommal bíró, de általános alapelvek érvényesülésével kidolgozott speciális keretprogramokat a fenntartható erdőgazdálkodás, mint általános stratégiai cél elérésének modern eszközeként. Több alapvető feladatuk van, mint pl.:

- a fenntartható erdőgazdálkodásra irányuló erdészeti politika összehangolása az egyéb ágazati politikákkal, programokkal és stratégiákkal, valamint terület- és településrendezési tervekkel
- a nemzeti erdészeti szakmai célok, feladatok és eszközök meghatározása
- közreműködés az erdővel kapcsolatos globális kötelezettségek és nemzetközileg elfogadott tevékenységek végrehajtásában

A Nemzeti Erdőstratégia a felsorolt nemzetközi keretek között született meg, azok globális és uniós környezeti és erdészeti kötelezettségeit és céljait szolgálva; alkalmazkodva a nemzeti stratégiai prioritások megfogalmazásához.

A stratégia kiterjed az állami és magán erdők hasznosítására, a közjóléti, gazdasági és védelmi célokra egyaránt. Lényeges a termékhasznosítás kapcsán a fa-feldolgozó ipar működésének optimalizálása. Növelni kell az erdőgazdálkodás és az elsődleges faipar gazdasági versenyképességét. A stratégia foglalkozik a fa ipari célú felhasználásával is, szem előtt tartva a globális környezetvédelmi és iparfejlesztési, energetikai feladatokat, mint például a légköri szénmegkötés elősegítése fatermékek révén, vagy a decentralizált biomassza-alapú fűtési rendszerek működtetése. További fontos feladatot jelent a nem-fa („non-wood”) termékek fenntartható hasznosítási lehetőségeinek feltárása, illetve az eddig alacsony szinten hasznosított erdei melléktermékek fenntartható hasznosításának fejlesztése.

A nemzeti prioritások és a piaci hatások mellett a globális szinten az erdőgazdálkodásra az energia politika, klímapolitika, vidékfejlesztési politika, természetvédelem, vízgazdálkodás gyakorolja a legjelentősebb hatást. Az EU tagállamok, így hazánk erdőgazdálkodása számára is meghatározó

¹³ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A8-2015-0126&language=HU>

jelentőségű az EU szakpolitikai és jogi keretrendszere. A hazai erdészeti politikai törekvéseket ennek a meglehetősen bonyolult külső feltételrendszernek a figyelembe vételével lehet és kell kialakítani és folyamatosan aktualizálni.

A fenntartható erdőgazdálkodás fejlesztését meghatározó nemzeti szakpolitika, az erdészeti politika kialakítása során célszerű alaposan értékelni és figyelembe venni az erdőgazdálkodásra hatást gyakorló nemzetközi háttérrel és EU-s politikákat. Az ágazat sikeres fejlesztésének a nemzetközi folyamatok alapos és folyamatos nyomon követése és az azokhoz való alkalmazkodás az egyik alappillére.

III. Fenntarthatóság és fenntartható hasznosítás

Az erdőt olyan módon és ütemben kell hasznosítani, hogy a gazdálkodási lehetőségek a jövő nemzedékei számára is fennmaradjanak, egyúttal az erdő megőrizze biológiai sokféleségét, természetközelségét, termő-, felújuló- és életképességét, továbbá megfeleljen a társadalmi igényekkel összhangban az erdők hármaskörének, védelmi és gazdasági követelményeknek, valamint betöltse természet- és környezetvédelmi, egészségügyi-szociális, kulturális, turisztikai, valamint oktatási és kutatási célokat szolgáló szerepét. Az erdő területe, ökológiai és immateriális értéke, termőképessége, gazdasági rendeltetés esetében jövedelemtermelő képessége a fenntartható használat során nem csökkenhet. E cél elérését és az ehhez szükséges jellemzők fenntartását az erdőgazdálkodás során alkalmazott eljárásoknak biztosítani kell. Ezen belül törekedni kell a természetközeli erdőművelési és erdőkezelési eljárások fokozott alkalmazására és ennek feltételeinek megteremtésére.

Az erdő folyamatosan megújuló természeti erőforrás, a nemzet közös öröksége. Olyan kincs, amely tervezett, mértéktartó és szakszerű gazdálkodással folyamatos hozamokat biztosít az ember számára. A fa, mint az egyetlen megújuló nyersanyag hasznosítása tehát minden eszközzel támogatandó, ugyanakkor megfelelő szabályozással biztosítani kell azt is, hogy a fa használatának növekedése ne idézze elő az erdők degradációját, területcsökkenését. A faanyag kitermelésének kíméletes, az erdő természetes megújuló képességét és ökológiai egységét nem veszélyeztető módszereinek kutatása, fejlesztése, alkalmazása a jövőben is a legfontosabb szakmai feladatok közé tartozik. Az erdő védelmét szolgáló mindenkori szabályozás azt hivatott biztosítani, hogy az ember az erdőt fenntartható módon használja és hasznosítsa. E természeti erőforrásnak a megóvása az államra, az erdőtulajdonosra, az erdőgazdálkodóra, valamint az erdő bármilyen módon igénybe vevőre egyaránt kötelezettségeket hárít.

Kiemelendő stratégiai feladat a szabályozás számára a fenntartható erdőgazdálkodás gyakorlati megvalósítása szempontjából az erdők természetességi állapotának fenntartása és lehetőség szerinti javítása. Ennek fontos tényezői a szakszerű erdőművelés és kíméletes fakitermelési gyakorlat.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott információk alapján 2006-ban, a Nemzeti Erdőprogram ciklusa kezdetén, Magyarország területének egyötödét, azaz 19,9 százalékát borította erdő. A 2014. év végére hazánk erdősisűtség elérte a 20,8 százalékot, amely 1 939 263 hektár. Az ország összes erdőgazdálkodási célú területe 2 059 678 hektár, azaz 22,1 százalék.

Az erdőterületek túlnyomó részét (89 százalék) a lombos fafajok foglalják el, közülük a legnagyobb részesedéssel az akác (24 százalék) és a tölgyek (21 százalék) rendelkeznek, valamint a 11 százalék területfoglalású cser. Erdeink 63 százaléka őshonos, 37 százaléka pedig idegenhonos fafajokból, vagy nemesített fajtákból áll. Hazánk erdőterülete az erdőtelepítéseknek köszönhetően az elmúlt tíz évben tovább növekedett. Ehhez járul hozzá a nem hasznosított mezőgazdasági területek spontán beerdősülése is.

A magyarországi erdők élőfakészlete mára meghaladja a 360 millió bruttó m³-t, növekedési tendenciája az elmúlt tíz évben is tovább folytatódott. Az országos átlagos évi növekedés 6,5 m³ hektáronként. A pozitív változás oka egyrészt az erdőterület folyamatos növekedése, másrészt a védett, illetve egyes

védelmi rendeltetésű erdők vágásérettségi kor emelése, valamint a fakitermelési lehetőségek visszafogottabb kihasználása.

A Nemzeti Erdőstratégia megalkotása a Nemzeti Erdőprogram eredményeinek¹⁴ felhasználásával történt.

IV. Az erdőket és az erdőgazdálkodást érintő kihívások

IV. 1. Klímaváltozás

A klímaváltozás az egyik legfontosabb globális szintű hatás és kihívás a világ országai és a természet egésze számára. A klímaváltozás az erdők és az erdőgazdálkodás terén is két fő szempont alapján tárgyalható:

- a) A klímaváltozás hatásainak mérséklése (mitigáció)
- b) A klímaváltozás hatásaihoz való alkalmazkodás (adaptáció)

Az emberi tevékenységből származó légköri széndioxid nagyobb részét kizárólag az óceánok, és a szárazföldi ökológiai rendszerek képesek megkötni. Mindamelllett, hogy az óceánok átlagosan majdnem 2,5-szer annyi szenet kötnek meg évente, mint a szárazföldi ökoszisztémák, az erdők szerepe a széndioxid elnyelésében továbbra is óriási.

Az erdők a klímaváltozás hatásainak mérsékléséhez egyrészt a légköri széndioxid jelentős mennyiségű megkötésével, annak átmeneti vagy tartós tárolásával, fosszilis eredetű nyersanyaga felhasználásának kiváltásával, másrészt a kedvező mikro-, mezo- és makroklimatikus hatásai révén járulnak hozzá.

Ezzel kapcsolatosan fontos szempontok a következők:

- a) Az erdők által felhasznált széndioxid a faanyagban, az erdők talajában tartósan megkötődik, csökkentve a légkör széndioxid tartalmát. Az erdők területének, fakészletének növelésével erősödik a légkörből történő széndioxid kivonás. A fejlett országokban (így Magyarországon is) az erdőterületek növekszik, folyamatosan növekszik az erdőkben megkötött szén mennyisége is. Ezért a klímavédelem szempontjából egyrészt fontos a jelenlegi erdők mennyiségének megőrzése és minőségének további javítása; másrészt az erdőtelepítéssel történő erdőterület növelés, ami az egyik leghatékonyabb klímavédelmi intézkedés. Magyarországon a fenntartható erdőgazdálkodás mellett tovább kell folytatni az erdőtelepítési programot.
- b) A szakszerű erdőgazdálkodással biztosítani tudjuk a megfelelő talajárnyékolást, mellyel csökkenthető a talaj, a légkör felmelegedése.
- c) Az erdő légköri széndioxid megkötése szempontjából nagyon fontos, hogy az erdőgazdálkodás során a kitermelt faanyag mekkora hányada kerül tartós beépítésre, illetve a kitermelt faanyaggal mennyi fosszilis tüzelőanyagot váltunk ki. A klímaváltozás hatásainak mérséklését szolgálja tehát a kitermelt faanyag minél szélesebb körű, és többlépcsős, tartós felhasználása a fatermékek formájában, majd a fatermék életciklusának végén azok energetikai hasznosítása. Hosszú távon előnyös a fosszilis tüzelőanyagok kiváltása a fával, mivel a kitermelt erdők felújítása során a fák fokozatosan ismét megkötik a légkörből a széndioxidot, így klímavédelmi szempontból, hosszú távon semleges a fa energetikai hasznosítása. Az erdők kedvező mikro- és mezoklimatikus hatásait erősíti az erdőtelepítés és fásítás, az agráriumban alkalmazott egyéb zöldítési megoldások is (pl. mezővédő fásítások,

¹⁴<http://www.kormany.hu/download/6/3a/60000/NEP%20%C3%A9rt%C3%A9kel%C5%91%20besz%C3%A1mol%C3%B3.pdf>

fás legelők telepítése), illetve a nagyterületű, egybefüggő tarvágások, vagy véghasználatok elkerülése.

- d) A nemzetközi kibocsátási kereskedelmi rendszer keretében, a széndioxid kvóta kereskedelembe befolyó bevétel egy részét is indokolt lenne a széndioxid természetes megkötésére, erdőtelepítésre fordítani, emellett kiemelt feladat az erdőállományok szénkörforgalmának vizsgálata, a szénelnyelés meghatározása. A széndioxid kvótakereskedelembe származó bevételek egy részét vissza kell osztani az erdészeti ágazatban történő hasznosításra, és azt az erdőgazdálkodás fejlesztésére, új erdők telepítésére, Magyarország erdőtakarójának növelésére kell fordítani.

A klímaváltozás erdőkre gyakorolt hatásaira az erdőgazdálkodás kapcsán azért kell fokozott figyelmet fordítani, mert az egyes erdőgazdálkodási tevékenységek, az erdők telepítése, fenntartása és hasznosítása hosszútávon meghatározzák az erdő összetételét és szerkezetét. A klímaszenáriók alapján az elkövetkező évtizedekben a Kárpát-medence időjárása várhatóan melegebb, a tenyészidőszakban szárazabb lesz. Őshonos fafajaink elterjedése, növekedési erélye jelentős mértékben függ a csapadéktól, a vízellátottságtól. A talajok vízellátottságának kedvezőtlen változása a hosszú, gyakran 100 évet is meghaladó életciklusú fák egészségi állapotát gyengíti, csökken a növekedés, kedvezőtlen esetben nagy területű erdőkárookra kell számítani.

A fák hosszú életciklusuk és korlátozott természetes migrációs képességük miatt a földtörténeti léptékben mérve nagyon is gyors klimatikus változásokat nem képesek természetes úton követni, ezért a fenntartható erdőgazdálkodás kereti közt kell, előrelátó gazdálkodással csökkenteni a klímaváltozás erdészeti kockázatát. A kutatási eredményekre alapozva meg kell határozni a leginkább veszélyeztetett területeket és faállományokat, ki kell dolgozni és be kell vezetni az erdőgazdálkodás gyakorlatában az erdők adaptációját leghatékonyabban elősegítő módszereket, gazdálkodási módokat. Az erdőtervezés, ezen belül a termőhely meghatározás és fafaj megválasztás rendszerébe fokozatosan be kell építeni a klímaváltozás szempontjait.

IV. 2. Az erdők védelme

E kihívás magában foglalja az erdővagyon biológiai-ökológiai és gazdasági értékének védelmét és fenntartását, beleértve az erdők biológiai és genetikai értéktartalékainak megőrzését. Kiterjed az erdőt károsító hatások, erdőtüzek és a kórokozók elleni védekezésre, az erdők egészségi és egyéb jellemzőinek tervszerű és szisztematikus megfigyelésére, valamint ennek finanszírozási forrásaira és szervezeti kereteire is. A természetközeli erdőgazdálkodási módok elősegítése egyben a védelmi célok megvalósítását is szolgálja.

Napjainkban egyre nagyobb kihívást jelent az illegális fakitermelések elleni hatékony fellépés. Az erdőgazdálkodókkal szemben támasztott adminisztrációs elvárások egyszerűsítése, a társult erdőgazdálkodás szervezeti kereteinek megfelelő szabályozása, illetve az erdőgazdálkodás adózásának áttekintése, adóterheinek módosítása feltételezhetően már magukban is az illegális fakitermelések visszaszorulását eredményezik.

A Kormány *a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiája céljainak végrehajtásából származó 2007-ben megvalósítandó feladatokról szóló 1016/2007. (III. 20.) határozatában* elrendelte az erdőgazdálkodók, a természetvédelmi őrszolgálatok, az erdészeti igazgatóságok, a rendőrség és az önkormányzatok együttműködésének javítására vonatkozó lehetőségek kidolgozását.

Az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (Evt.) ennek kapcsán előírja az erdő tulajdonosának, az erdőgazdálkodónak, illetve az államnak az erdő őrzésével kapcsolatos kötelezettségeit. A törvényben rögzítésre került, hogy az erdőőrzés keretében az erdőgazdálkodó, erdőtulajdonos az erdőt károsító folyamatok észlelése esetén haladéktalan bejelentési kötelezettséggel tartozik.

Az illegális fakitermelés elleni küzdelemben az elmúlt években lezajlott kötelezettségszegési eljárások (pl. Sajóládi erdő, Girincsi Nagy erdő, Sár-éger erdő) kapcsán is bevezetett intézkedési csomagok kaphatnak hangsúlyos szerepet. Ezek között a fokozott ellenőrzés, szervezett akciók, sorompók kihelyezése, a lakosság tájékoztatása, illetve a hatósági és tájékoztató táblák kihelyezése említhetők meg.

Tekintettel arra, hogy a falopások tettenérés hiányában nem, vagy csak nagyon nehezen bizonyíthatók, már a lopás elkövetéséhez szükséges eszközök tiltása, korlátozása is indokoltá vált. Ehhez szorosan illeszkednek az Evt. erdő látogatásáról szóló fejezetében foglalt rendelkezések is.

Magyarország Kormánya a Nemzeti Együttműködés Programja néven elfogadott kormányprogramja alapján vállalja, hogy javítja a közbiztonságot és a törvényes rendet, egyben biztosítja a rend helyreállításához, és az állampolgárok biztonságának megteremtéséhez szükséges erőforrásokat. A Nemzeti Együttműködés Programja a rendőrség megerősítése mellett elvi szintű célkitűzéseket is tartalmaz a szegényég felszámolása, az ország gazdasági stabilitásának helyreállítása, valamint a munkanélküliség radikális csökkentése területén is. Ezeknek az egyértelmű kormányzati szándékot megjelenítő célkitűzéseknek a jelentőségét a NES esetében az adja, hogy az illegális fakitermelés leginkább az ország szegényebb régióiban jelentkezik.

Bár pusztán a negatív gazdasági és szocio-kulturális viszonyok nem mentesíthetnek egyetlen tagállamot sem a közösséggel szemben vállalt kötelezettségei teljesítése alól, az illegális fakitermeléssel érintett erdőterületek esetében e tényezőket lehetetlen figyelmen kívül hagyni. A probléma jelentőségének felismerése nélkül megfelelő megoldást az illegális fakitermelés visszaszorítására, végleges megszüntetésére irányuló hatékony, célját beteljesíteni képes eszközt nem lehet kidolgozni. A probléma kezelésére a jelenség felismerése, a hatékony reagálás és célzott intézkedések szükségesek. Az illegális fakitermelés jellegéből fakadóan a megoldás inkább hosszútávon képzelhető el, eredmény pedig a ráfordított erőforrások függvényében várható.

Magyarország vállalja, hogy az említett szociológiai problémák kezelése érdekében széleskörű közmunka programot folytat, összpontosítva a falopásokkal leginkább érintett régiókra.

IV. 3. Természetvédelem az erdőkben

Az erdők hármaskörű funkciója közül a természetvédelmi szempontok érvényesülése és érvényesítése is fontos társadalmi érdek. Ennek legfontosabb általános eszköze a fenntartható, illetve természetközeli erdőgazdálkodás. A védett és fokozottan védett természeti területeken a természetvédelmi kezelési tervekben részletesen is megfogalmazásra kerülnek az erdőkben elérendő célok és természetvédelmi stratégiák. A természeti értékek védelmét a kezelési tervekben foglalt előírásai is biztosítják.

A szabályozási környezet alapvető keretet biztosít ahhoz, hogy a fenntartható erdőgazdálkodás során a védett természeti területeken, illetve a Natura 2000 területeken lévő erdőkben a természetvédelmi elvárások is teljesüljenek.

Az erdők biológiai sokféleségének megőrzését nem lehet kizárólag védetté nyilvánított objektumokra (pl. fajokra, élőhelyekre, területekre) korlátozni, hanem az összes erdei ökoszisztéma természetközeli erdőgazdálkodási módszerekkel történő általános védelmét, kezelését kell megvalósítani.

IV. 4. Ágazati koordináció

Az erdő és a fa jelentősége az elkövetkező időszakban minden eddiginél nagyobb lehet. Az erdő környezeti-klímavédelmi és gazdasági szerepe egyaránt felértékelődött. A hosszú termelési ciklus miatt azonban időben fel kell készülni arra, hogy a társadalom sokrétű igényeit megfelelő színvonalon biztosítani tudjuk. Ez azt jelenti, hogy az erdőgazdálkodásnak megfelelő helyet, az eddigieknél kedvezőbb megítélést és lehetőséget kell biztosítani a nemzetgazdaságon belül. Ehhez kapcsolódóan más ágazatokkal összhangba kell hozni az erdő- és fagazdaság fejlesztéseit, illetve más ágazatok fejlesztéseit az erdőgazdálkodás fejlesztésével harmonizáltan kell megvalósítani.

IV. 5. Információ, tudatformálás, társadalmi kapcsolatok

Az ágazati kommunikáció egyik kiemelt területe az erdei iskolák és óvodák működtetése, melynek keretében az ágazat a társadalom erdővel és erdőgazdálkodással kapcsolatos ismereteinek bővítését, valamint környezetbarát magatartásának fejlesztését mozdítja elő. Mivel az erdőgazdálkodók által fenntartott erdészeti erdei iskolák működtetése az esetek döntő részében nem rentábilis, olyan támogatási konstrukciót volna szükséges kialakítani, ami lehetőséget biztosít az erdőgazdálkodóknak a működtetés finanszírozására.

Meg kell határozni azokat a pályázati (fejlesztési) lehetőségeket, illetve forrásbiztosító konstrukciókat, amelyekkel akár több évre előre finanszírozottá válhat az erdőhöz kapcsolható tudatformáló, tájékoztató tevékenység.

IV. 6. A magán-erdőgazdálkodás szervezeti keretei

A rendszerváltást követően az erdők közel fele magántulajdonba, többségében több, gyakran több tucat személy közös tulajdonába került. Elsősorban a kialakult elaprózódott birtokszerkezet miatt ezekben az erdőkben a gazdálkodás rendkívül vontatottan indult el, a terület ötödén nincs bejegyzett erdőgazdálkodó. Ez jelentős erdővédelmi kockázatokkal járhat. Ahol pedig van, a háttérben az ingatlanok tulajdonosai között, illetve a tulajdonosok és az erdőgazdálkodó között gyakran jelentős érdekellentétek állnak fenn. A Nemzeti Erdőprogram elmúlt tíz évében tapasztaltak alapján elmondható, hogy a magán-erdőgazdálkodás legfőbb problémája továbbra is a kisüzemi területen történő gazdálkodás. Ez egyrészt magát a gazdálkodás és az erdővédelem hatékonyságának csökkenését eredményezi, másrészt jelentősen növeli az igazgatás terheit.

A szabályozási környezet módosításával, valamint egyéb állami intézkedésekkel el kell érni az elaprózott gazdálkodói struktúra megfelelő integrációját és lehetőség szerinti javítását. Ehhez járulhat hozzá a társult erdőgazdálkodás megfelelő szabályozása (polgárjogi, adójogi és földforgalmi szabályozásokhoz képest speciális szabályok meghatározása (pl. hasznosításról, használatba adásról szóló megállapodások elvárt tulajdonosi támogatottsága, osztatlan közös tulajdon esetén a jogosulatlan fakitermelés egyértelművé tétele).

Olyan szabályozási környezet megalkotására van szükség, amelyben az erdőtulajdonosoknak és tulajdonosi közösségeknek az erdő hasznosítását és használatát érintően megfelelő, és jól szabályozott választási lehetőségek állnak a rendelkezésükre. Amennyiben ez megtörténik, és az erdő állapota emiatt romlásnak indul, ott a gazdálkodással összefüggő feladatokat - az erdővagyon megőrzése és fenntartása érdekében - az államnak kell átvennie.

Gazdálkodói szintű integráció lehetősége

Különböző erdőingatlanok tulajdonosai – elsősorban az érintett erdők eltérő tulajdonságai, gazdálkodási feltételei miatt – önkéntes alapon nem szívesen társulnak. Akkor sem, ha így összességében hatékonyabban és eredményesebben gazdálkodhatnának.

Az önkéntes társulásokat azzal lehetne elősegíteni, ha az egyes erdőingatlanok tulajdonosai teljes körű gazdasági és kockázati vagyonszövetség létesítése nélkül tudnának erdőbirtokossági társulatot alapítani. Ennek érdekében az egyes ingatlanokon képződő bevételek és felmerülő kiadások ingatlanonként elkülönülten kerülnének kimutatásra, illetve realizálásra.

A társulásra ebben az esetben is gyakorlatilag az erdőgazdálkodás kapcsán jelentkező egyes feladatok közös megszervezése céljából kerülne sor, csak lényegesen több ingatlan bevonásával. Ez amellett, hogy hatékonyabb gazdálkodást tenne lehetővé, az erdőgazdálkodás szakszerűségének növeléséhez, illetve az erdővédelmi kockázatok csökkentéséhez is nagyban hozzájárulhatna. A nagyobb erdőbirtokossági társulatok ugyanis már megfelelő szakember gárdát tudnának alkalmazni, akár munkaviszony keretében is.

Szolgáltatói szintű integráció lehetősége

A kisgazdálkodók integrációja a gazdálkodás során igényelt tervezői, művezetési, kivitelezési, értékesítési, beszerzési, számviteli és jogi szolgáltatások szintjén is megvalósulhat. Jó példák erre az országban több helyen működő erdészeti integrátor-vállalkozások, amelyek a felsorolt szolgáltatások nagy részét képesek szolgáltatni a kisgazdálkodók részére, ezért ezek fejlesztése, számuk növelése kell, hogy képezze a jövőbeni fő irányt. Hasonló szolgáltatásokat a működési területük vonzáskörzetében az állami erdészeti társaságok, illetve az előbbiek szerint kialakuló nagyobb erdőbirtokossági társulatok is tudnának nyújtani. A választási lehetőségek bővítését szolgálhatná ezen felül, ha a társasházak esetében működő lakásszövetkezetek mintájára a kisgazdálkodók nonprofit jellegű, speciálisan szabályozott erdőgazdálkodási szövetkezeteket is fenntarthatnának a szolgáltatási igényeik közös és hatékony megszervezése céljából.

Amennyiben az erdőtulajdonosok számára a megfelelő és jól szabályozott választási lehetőségek a fentiek szerint biztosítottá válnak, sort kell keríteni a földhasználati kötelezettségek hatályos jogszabályok szerinti számon kérésére is. Ezzel kapcsolatban a szabályozásban azt indokolt rögzíteni, hogy amennyiben egy méltányos határidőn belül az erdőgazdálkodók, és az általuk alkalmazott szakszemélyzet nyilvántartásba vételére nem kerül sor, akkor az állam vételi szándékot jelent be a kezelés megkezdésének céljából. A vételi eljárásba az elővételi jogban elismert tulajdonostársak és más gazdálkodók is bekapcsolódhatnak a gazdálkodás megkezdésének vállalt terhével.

IV. 7. A fenntartható erdőgazdálkodás tervezési, nyilvántartási és adminisztrációs rendszere, az adminisztrációs terhek csökkentése

Az erdőgazdálkodás fenntarthatóságát biztosító korlátozások és előírások érvényesítésének elsődleges eszköze évtizedek óta az ország összes erdejére kiterjedő, tízévenkénti visszatéréssel végrehajtott körzeti erdőtervezés, valamint az erdőtervekben foglaltak végrehajtásának hatósági felügyelete. A körzeti erdőtervezés, az erdőtervek kiadása, azok időközi módosításainak engedélyezése, az éves tevékenységek előzetes és utólagos bejelentése, valamint a keletkezett adatok nyilvántartása képezi együttesen az erdőgazdálkodás általános adminisztrációs rendszerét. Ezt a továbbiakban is indokolt fenntartani, de az egyes erdők esetében – azokkal szemben érvényesítendő közérdekű elvárásokkal összhangban – eltérő módon és tartalommal.

Indokolt továbbá az adminisztrációs rendszer tartalmi felülvizsgálata olyan szempontból is, hogy az a mai kor elvárásai szerinti természetkímélő erdőgazdálkodás tervezésére, azok végrehajtásának, illetve az érintett erdők nyilvántartására alkalmas legyen. Az erdőgazdálkodók és az igazgatás adminisztrációs terheinek csökkentését szolgálná ezen felül egy, az Országos Erdőállomány Adattár adataira alapozott online adminisztrációs felület létrehozása az erdőgazdálkodók és az igazgatás együttes adatszolgáltatási, tervezési és bejelentési feladatainak lebonyolítására, és az e-ügyintézés széles körű bevezetése az erdőgazdálkodásban is.

IV. 8. Fejlesztés, innováció

Az erdőgazdálkodás szakmai háttere és egyben az innovációs potenciál jobb kihasználásának egyik nélkülözhetetlen eleme, hogy annak tudományos megalapozásában, valamint a szakemberképzésben és a K+F aktivitásban is meghatározó felsőfokú képzés vonatkozásában hosszú idejű múltra visszatekintő alapokra építhet. Ugyanakkor a K+F és vállalati innovációs aktivitás összekapcsolódása a nemzetközi és a hazai aktivitáshoz képest is elmaradott, nemzetközi beágyazottsága gyenge, szórványos.

Az erdőgazdálkodás hatékonysága Európai összehasonlításában folyamatosan csökken, vagyis az erdőgazdaságok egyre kevésbé hatékony piaci szegmensen vannak jelen. Különösen a magánerdőgazdálkodók esetében szintén kiemelten fontos a korszerű kutatási eredmények, a piaci folyamatok és menedzsment ismeretek, készségek, rendszerek, mint tudásbázis fejlesztése.

A termelésfejlesztési tevékenység során biztosítani kell a biodiverzitás és a hagyományos tájképi elemek megőrzését, továbbá hozzá kell járulni a klímaváltozás negatív hatásainak a megelőzéséhez (pl. erózió, talaj degradáció, diverzitás csökkenés). Figyelemmel kell lenni a tanácsadási, az információs és az (erdőtulajdonosi, illetve gazdálkodói) oktatási rendszerek fejlesztésére is. A jelenleginél nagyobb erőfeszítésre és jobb ágazatközi együttműködésre van szükség abból a célból, hogy az erdőre, mint környezeti rendszerre irányuló fokozott kutatásokra ösztönözzenek. Az erdőnek a rekreációban, az egészségvédelemben és a vízellátási rendszerbeli szerepét oly módon kell betöltenie, hogy mindez szükségtelenül ne korlátozza az erdők gazdasági hasznosítását. Szükséges támogatni az oktatást és a szakképzést, ezen belül különösen a magánerdő-gazdálkodási gyakorlatra irányuló ismeretcsereét. A kutatási tevékenységek, azok fejlesztése kihat a Stratégia megfelelő tudományos megalapozására és a gyakorlati megvalósítására. A termelés- és termékfejlesztésre gyakorolt hatása miatt a kutatási feladatok támogatása, azok megvalósítása kiemelt feladat az új Erdőstratégián belül. A kutatás-fejlesztési feladatok finanszírozása érdekében újra kell vizsgálni az ágazaton belül az innovációs járulék kedvezmény visszaállítását, vagy más hasonló adókedvezmény bevezetését.

IV. 9. Az erdőgazdálkodás támogatása

Az ágazati irányítás az erdőkkel szembeni társadalmi és állami elvárásoknak csak akkor tud érvényt szerezni, ha arra megfelelő költségvetési források állnak a rendelkezésére.

A hazai erdőgazdálkodással szemben a társadalom, illetve az állam széleskörű elvárásokat támaszt. Ezek egy jelentős részét anyagi ellentételezés mellett, vagy jogszabályi előírások helyett anyagi ösztönzéssel volna indokolt, illetve hatékony érvényesíteni. Az erdők közérdekű szolgáltatásainak megfelelő színvonalon történő biztosítása például az erdőgazdálkodók számára kimutatható közvetlen anyagi terhekkel jár. Ennek fedezete az állami tulajdonban álló erdők, és az állami erdészeti társaságok esetében tulajdonosi intézkedések által részben biztosított. A felmerülő költségek legalább részleges ellentételezéséről ugyanakkor a jellemzően tőkeszegény magán erdőgazdálkodók esetében is gondoskodni szükséges. Az erdőgazdálkodás közérdekű korlátozása, természetvédelmi korlátozása esetében a magán erdőgazdálkodó bekövetkező kárának megtérítését biztosítani szükséges. Ennek egyik formája a közcélú korlátozás mértékével arányos területalapú támogatás intézményének bevezetése lehet, amelynek a kifizetésére abban az esetben kerülne sor, ha a gazdálkodó a fenntartható erdőgazdálkodás követelményeinek mindenben megfelel.

Az állami tulajdonban álló erdők többségének kezelését erre szakosodott, tartósan állami tulajdonban álló, zártkörűen működő erdészeti társaságok látják el. Feladatuk a piaci viszonyok közti gazdálkodásuk során a vagyonnevelésükben lévő állami erdők, az erdővagyon védelme, megőrzése és gyarapítása, továbbá a vidék munkahelyteremtő képességének fejlesztése, a vidéki munkaerő megtartása.

Tevékenységük során az erdővel szemben támasztott elvárások kielégítéséhez szükséges anyagi fedezetet is elő kell teremteni.

Nem tartoznak közvetlenül az ágazati törvényalkotás feladatkörébe az egyes támogatási intézkedések, ugyanakkor az elvárásokkal összefüggésben érdemes a támogatási lehetőségeket figyelemmel kísérni. Az uniós támogatási források felhasználása kötött, ennek ellenére törekedni kell arra, hogy azok a tagállami ágazati célok elérését minél nagyobb mértékben elősegítsék.

Az elaprózottság, a gazdaságtalan birtokméret megakadályozása, magán-erdőgazdálkodás integrációjának ösztönzése, az erdészeti szakirányítás szakmai színvonalának fejlesztése, illetve az új erdőtelepítések támogatása szintén uniós források bevonásával képzelhető el.

A klímaváltozás jelentős hatással van az erdők egészségi állapotára. Az elkövetkező időszakban emiatt számos abiotikus, és biotikus eredetű erdőkárra kell számítani, amelyek megelőzésére és felszámolására az erdőgazdálkodás árbevételei, illetve uniós források nem nyújtanak minden esetben elegendő fedezetet.

V. Stratégiai célok

Az erdőket társadalmi jelentőségüknek, természetvédelmi szerepüknek és környezetgazdálkodási súlyuknak megfelelően kell a következő évtizedekben megközelíteni. Az erdő életközösség, gazdasági és természetvédelmi alapokra épülő rendszer, ami nem csak az élet sokszínűségét őrzi, de olyan szolgáltatásokat is biztosít, amelyek értéke jelenleg felbecsülhetetlen és ennek megfelelően jellemzően nem piacosított. A feladat a gazdálkodás és az ökoszisztémák dinamikus folyamatainak összehangolása, az ökoszisztéma szemlélet megvalósítása. Hazánk erdeiben a körzeti erdőtervezés keretében határozzák meg a fenntarthatóság követelményét szem előtt tartó haszonvételi lehetőségeket (kivéve szabad rendelkezésű erdők). Ezt figyelembe véve, az erdő, mint élettér és alapvető társadalmi-gazdasági érték védelmében az erdőgazdálkodási módszerek hatékonyságának fejlesztése érdekében stratégiai célokat szükséges megfogalmazni.

A stratégiai tervezés az alábbi fő célterületek mentén került kialakításra:

1. Erdők szerepe a vidékfejlesztésben
2. Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése
3. A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése
4. Természetvédelem az erdőkben
5. Korszerű erdővédelem
6. Fenntartható vadgazdálkodás
7. Racionális erdőhasználat
8. Erdészeti szakigazgatás
9. Kutatás, oktatás
10. Hatékony kommunikáció

Az Erdőstratégia megvalósításában érintettek (célterületek szerint):

Célterület	Érintett szervezet neve	Kompetencia
1.	Valamennyi erdőgazdálkodó	Erdők multifunkcionális (környezeti, gazdasági és szociális szolgáltatások) szerepének hosszútávú való biztosítása
2.	Állami erdészeti társaságok	Fenntartható erdőgazdálkodás állami oldalról történő gyakorlása és biztosítása, közjóléti fejlesztések megvalósítása
3.	Magán-erdőgazdálkodók	Erdőtelepítés, közfoglalkoztatás
4.	Állami erdészeti társaságok, nemzeti park igazgatóságok, magán-erdőgazdálkodók önkormányzatok	Ökoszisztéma szolgáltatások növelése, fenntartható erdőgazdálkodás a természetvédelmi szempontok figyelembe vételével, erdők természetességének megőrzése és lehetőség szerinti javítása
5.	Valamennyi erdőgazdálkodó, ERTI	Erdők egészségi állapotának nyomon követése, károk megelőzése, adatgyűjtés és elemzés
6.	Állami erdészeti társaságok, vadászati társaságok	Erdőgazdálkodási célokat és feladatokat, valamint a környezet elvárásait is figyelembe vevő kiegyensúlyozott vadgazdálkodás folytatása, a világhírű hazai vadállomány megőrzése.
7.	Valamennyi erdőgazdálkodó	Munkalehetőség biztosítása, faanyagszükséglet kielégítése, erdőgazdálkodás és a fa alapú iparágak fejlesztésének összehangolása
8.	NÉBIH Erdészeti Igazgatóság, megyei kormányhivatalok, erdészeti hatóság, rendvédelmi szervek (polgárőrség, rendőrség)	Ügyfélbarát erdészeti igazgatás üzemeltetése, elemző és erdészeti modellező-döntéshozókészítő tevékenység erősítése. Az elektronikus kapcsolattartás, az erdőgazdálkodás nemzetközi kapcsolatrendszerének irányítása. Illegális fakitermelés visszaszorítása, a faanyag-kereskedelem ellenőrzése és nyomon követése.
9.	ERTI, NYME	Erdészet és faipar területén kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységek elvégzése, szervezett szaktanácsadó hálózatban való részvétel. Az erdészettudomány nemzetközi szintű fejlődésének elősegítése, oktatás és társadalmi szemléletformálás. Az erdőgazdálkodási ágazat magasan képzett szakemberekkel való ellátása.
10.	FM, állami erdészeti társaságok	Az erdőgazdálkodás szükségességének elfogadtatása. Kommunikációs képzések megvalósítása, az erdészeti ágazati szereplők ösztönzése a kommunikációs tevékenységük fejlesztése érdekében, a különböző célközönségek szemléletformálása.

V. 1. Erdők szerepe a vidékfejlesztésben

Erdészeti vállalkozások megalapítására a magánosítást követve került tömegesen sor. Az erdőgazdálkodásban 2001-hez képes megduplázódott a jelenlévő vállalkozások száma. Ma a mintegy 1800 erdészeti főtevékenységgel bejegyzett gazdasági szervezet között 22 állami erdészeti társaság, 765 erdőbirtokossági társulat, 750 erdészeti szolgáltató és kb. 150 egyéb erdőgazdálkodó társaság szerepel. Hazánk erdőgazdálkodásában több mint 1700 egyéni vállalkozás (10 százalékuk erdőgazdálkodó, 90 százalékuk erdészeti kivitelező), és mindössze 12 főállású erdőgazdálkodó östermelő működik.

Az erdészeti munkák kivitelezését döntően (az állami erdőkben is) magántulajdonú mikro-vállalkozások végzik (kb. 2900 működő vállalkozás). Ezek együtt mintegy 35 Mrd Ft bevételt produkálnak, amiből 15 Mrd Ft a kivitelező egyéni vállalkozók, és 20 Mrd Ft a kivitelező gazdasági társaságok árbevétele. Számukra a legnagyobb megrendelő az állami erdőgazdálkodás (évente kb. 25 Mrd Ft értékben). A kivitelezői szektornál is erősen érezhetőek a szakpolitikai döntések eredményei, többek között a fakitermelések és a szállítandó faanyag mennyiségének visszaesése az erdővédelmi, klímavédelmi, természetvédelmi, árvízvédelmi, egészségügyi előírások miatt. Az elmúlt két évtizedben alig voltak e cégek számára is elérhető állami/közösségi támogatások, pedig jellemzően alacsony tőkeerejű, elavult gépparkkal rendelkező vállalkozásokról van szó. Az erdőgazdálkodás munkahely-teremtő képessége meghatározó.

Az erdészet az ország leginkább elmaradott, és az országos átlagot meghaladó munkanélküliséggel sújtott térségeiben számít kiemelt gazdasági szereplőnek. Az erdőgazdálkodás felkarolásával éppen azokban a régiókban valósul meg hatékony vidékfejlesztés, ahol arra a legnagyobb szükség van.

Az erdőgazdálkodás foglalkoztatási adatai:

- a) Az állami erdészeti társaságok átlagos állományi létszáma 2014-ben mintegy 5 600 fő
- b) Az állami erdészeti társaságok 2014-ben éves átlagban több mint 6 600 fő; közfoglalkoztatottakat alkalmaztak
- c) Az állami erdészeti társaságok személyi jellegű ráfordítása 2014-ben 33 Mrd Ft
- d) Közel 3 000 erdészeti kivitelező társaság és egyéni vállalkozó mintegy 17 ezer főt foglalkoztat
- e) Ezen kívül 2 000 fő dolgozik a hatóságok, az oktatás-kutatás és az erdészettel összefüggő kereskedelem területén
- f) Az erdőgazdálkodásban mintegy 1 500 fő erdőmérnök, 4-5 ezer fő erdősztechnikus, 4-5 ezer fő erdészeti szakmunkás, és 16-18 ezer fő betanított munkás dolgozik
- g) Az erdészeti ágazatban dolgozók keresetszínvonala mélyen a nemzetgazdasági átlag alatt van

Magyarország erdőgazdálkodása több mint 30 ezer fő részére biztosít munkát, amely kiegészül a magán-erdőgazdálkodók és alkalmazottaik, valamint közfoglalkoztatottaik létszámával.

Az erdőgazdálkodás vidékfejlesztésben betöltött szerepének hiányossága, hogy a belőle származó jövedelmek - ennél fogva a munkahelyteremtés szintje, illetve a költségvetés bevételei - nem érik el az optimális mértéket. A fő ok a jövedelemtermelés lehetőségeinek nem kielégítő kihasználása - különösen a fahasznosítás területén. Ide sorolhatjuk a rendelkezésre álló EU támogatási források akadozó bevonását is. Aggasztó az erdészeti kivitelezést végző vállalkozások gazdasági helyzete, és annak műszaki felszereltsége. Ergonómiai és munkavédelmi szempontból is rosszak az erdei munkavégzés körülményei, amely sürgős javításra szorul.

Az erdőgazdálkodás eredményessége közismerten alacsony. 25-130 éves ciklikussággal ugyanakkor viszonylag nagy árbevétel keletkezik, amellyel szemben a későbbiekben, időben elosztva jelentkező költségeket nem lehet megfelelően érvényesíteni. Az árbevételek a kedvezményes adózás árbevételi határaihoz sem igazodnak. Emiatt jelenleg a kisebb erdőgazdálkodóknak gyakorlatilag nem az

eredményük, hanem a teljes árbevételük után kell adózniuk, ami nincs összhangban az általános közteherviselés elveivel.

További probléma, hogy a kisgazdálkodók által választható szervezeti keretekhez (lásd előző pont) jelenleg jellemzően eltérő adózási feltételek társulnak. A társult erdőgazdálkodásra legalkalmasabb erdőbirtokossági társulati formát például hosszú évek óta elsősorban azért nem választották, mert adózás szempontjából mind az erdőtulajdonosok mind az erdőgazdálkodók számára lényegesen kedvezőtlenebb, mint más megoldások, például a magánszemély részére történő haszonbérbe adás. Az eredményességgel arányos mértékű átalányadózást, és minimális nyilvántartás vezetését indokolt előírni minden erdőgazdálkodói szervezeti formára, és erdő használati jogcímre vonatkozóan.

V. 1.1. Általános célok

Az Európai Bizottsággal kötött Partnerségi Megállapodásban foglalt célrendszereket is figyelembe véve, az erdőgazdálkodás vonatkozásában az alábbi fejlesztési célkitűzéseket szükséges említeni:

1. Az erdők környezeti, gazdasági és szociális szolgáltatásainak hosszú távon való biztosítása többcélú, fenntartható erdőgazdálkodással, az erdők multifunkcionális szerepének egymás közötti megfelelő, területenként különböző arányának kialakítása mellett
2. Energia- és erőforrás-hatékonyság növelése a megújuló energiahasznosítás, a klímaváltozási folyamatok hatásainak csökkentése, megelőzése és a feldolgozóipar igényeinek kielégítése érdekében. A biomassza alapú megújuló energiahasznosítás döntően térségi szintű szervezése és közösségi alapú fejlesztése
3. Az erdészeti feltáró hálózat fejlesztésének támogatása, az erdők jobb elérése érdekében, figyelemmel a folyamatos erdőborítás fenntartása melletti kíméletes erdőgazdálkodás, a piacra jutás, az erdők védelme és a lakosság kulturált rekreációjának egyidejű biztosítására
4. Az erdőgazdálkodás biológiai alapjainak fenntartható módon történő biztosítása, az erdei biodiverzitás célzott védelme és fejlesztése, kiemelten a védett és magas természetességű erdőkben
5. Az erdő-potenciál megőrzése és helyreállítása a talaj- és erózióvédelmet szolgáló erdőgazdálkodási módok ösztönzése révén. Az erdészeti vízgazdálkodás fejlesztése.
6. Az erdőgazdálkodási funkciók fenntartható fejlesztése, erdei haszonvételek körének és hozzáadott értékének bővítése: kiemelten az agrár-erdészeti rendszerek, a faanyag tovább feldolgozása, és a lokális biomassza energetikai hasznosítás által („bio-gazdaság”)
7. Az ország őshonos fafajokkal borított erdőterületének, fásított területeinek és egyéb erdei fafajjal létrejövő gazdasági célú területének növelése a helyi adottságok figyelembe vételével
8. Az erdők közjóléti és turisztikai potenciáljának megerősítése

Az erdők számos módon szolgálják az emberi élet fenntartását és a társadalom jólétét. Az erdő szolgáltatásai sokrétűek, vannak köztük a piacon eladhatók, más részük a közösség javát szolgálja. Az erdőgazdálkodás lehetséges szerepét a vidékfejlesztésben a természeti adottságok és a gazdasági teljesítőképesség együttesen határozzák meg.

V. 1.2. Stratégiai célok

1. Az erdőgazdálkodással, erdészeti szolgáltatásokkal és erdei termékek-, melléktermékek feldolgozásával, valamint ezek kereskedelmével foglalkozó vállalkozások erősítése

Az erdészeti vállalkozások a vidéki gazdaság lényeges szereplői, amelyek többé-kevésbé függetlenek az agrárgazdaság konjunkturális ingadozásaitól. A hozzáadott érték termelésük jelentősége nem az abszolút nagyságuk miatt válik fontossá, hanem egyrészt az említett kiegészítő jellegük miatt, másrészt azért mert olyan térségekben termelődik, amelyek hátrányos helyzetűek és/vagy a magas erdősültség miatt agrártermelésre kevésbé alkalmasak. Ezen vállalkozások fejlesztése nem jelent közvetlenül foglalkoztatás bővítést is, hiszen a fejlesztések egy része kifejezetten a gépesítettség színvonalának növelését irányozza meg, illetve a szakképzett munkaerő hiányának kezelésére szolgál. A költségvetést ezek a fejlesztési célok nem érintik, hanem az EU források felhasználását tudják segíteni.

2. A vidékfejlesztési támogatások hatékonyabb felhasználása

A vidékfejlesztési források felhasználása alapvetően a támogatási céloktól, a finanszírozási konstrukciótól és a támogatási eljárás jellemzőitől függ. A támogatási célok, a finanszírozás mértéke és formája jelentős mértékben függ az EU-tól, nemzeti szinten csak ezek finomítására nyílik lehetőség. A stratégiai cél lényege, hogy a rendelkezésre álló EU-s források minél nagyobb mértékben kerüljenek az erdőgazdálkodókhoz, erdőgazdálkodási célra történő felhasználásra. Ennek elérése az intézményrendszer hatékony működtetése, a jogszabályi környezet egyszerűsítése és a támogatási rendszer célirányos és ésszerű kidolgozása által valósulhat meg.

3. Az erdőgazdálkodásban dolgozó munkások létszámának növelése, munkakörülményeinek és munkabiztonságának javítása, a vidéki foglalkoztatás stabil biztosítása

A vidéki térségekben nyújtott munkalehetőségek növelése és a foglalkoztatási körülmények javítása az egyik legfontosabb általános vidékfejlesztési cél. Ez különösen releváns az erdőgazdálkodás esetében, amely az egyik legfontosabb alternatív foglalkoztatási ág a mezőgazdaság mellett, kiemelve, hogy az erdőgazdálkodás egy munka-intenzív ágazat. Az erdei munkákon belül a fakitermelés az egyik leginkább balesetveszélyes munka, ami miatt a védőfelszerelések megléte és használata kiemelkedő jelentőségű, mivel az erdei munkavégzés veszélyes. A munkalehetőségek bővítése az egyik legfontosabb gazdasági feladat, a munkakörülmények javítása pedig az egyik legfontosabb szociális kérdés az erdőgazdálkodáshoz kapcsolódóan.

4. Az erdőgazdálkodás szervezeti hátterére, adminisztratív kötelezettségeire és adózására vonatkozó jogszabályi környezet módosítása

Az ágazat egyik sarkalatos pontja az egyéni tulajdonosi és/vagy gazdálkodói érdekek összehangolása az erdők különböző szolgáltatásait igénybe vevő társadalmi közérdekekkel. A szabályozás egyik rendezésre szoruló szegmense az adózás, amely jellemzően nem az erdőgazdálkodás speciális körülményeire készült. Mivel speciális erdészeti adózási szabályozás nincs, az általános szabályokat kell az erdőgazdálkodás egyedi jellegzetességeikkel bíró gazdasági és pénzügyi folyamataira alkalmazni, amely rendszeres értelmezési problémákat eredményez.

V. 2. Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése

Az állami erdők döntő hányada Földművelésügyi Minisztérium tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó 22 állami tulajdonú erdészeti részvénytársaság kezelésében van. 2014-ben mindösszesen 1 074 836 ha

nagyságú területen – amelynek több a fele nem gazdasági rendeltetésű – gazdálkodott a 22 erdészeti társaság. A 22 erdészeti társaság közül három esetében az erdőgazdaság által használt terület HM vagyonkezelésben van. Az állami erdészeti társaságokon kívül egyéb állami intézmények – pl. vízügyi igazgatóságok, nemzeti parkok stb. – is kezelnek 89 261 ha állami tulajdonú erdőterületet. Az állami erdőkezelés elsődleges célja a közérdek hatékony érvényesítése.

V. 2.1 Általános célok

1. Az állami erdővagyon fenntartható kezelése, védelme és gyarapítása
2. A nagyvadállománnyal való fenntartható gazdálkodás tekintettel az erdei ökoszisztémák stabilitására, a biológiai sokféleség megőrzésére és javítására
3. Az erdészeti feltáró hálózat fejlesztésének támogatása különösen a természetközeli gazdálkodási módok biztosítása, illetve az erdők jobb elérése érdekében, figyelemmel a piacra jutás, a kíméletes erdőgazdálkodás, az erdők védelme és a lakosság kulturált kikapcsolódásának egyidejű biztosítására
4. Az erdők közjóléti funkcióinak biztosítása, az erdők közjóléti berendezéseinek, turista úthálózatának fenntartása, fejlesztése és bővítése, valamint a környezeti nevelés, az erdőpedagógia elterjedésének támogatása, az erdőkben, az erdei iskolákban folyó, az erdőt, mint a természet-társadalom-gazdaság fenntarthatósági hármas egységének bemutatását szolgáló szemléletformálás kiterjesztése
5. A fenntartható gazdálkodáshoz fűződő társadalmi érdekek és a tulajdonosi, illetve a gazdálkodói érdekek közti összhang megteremtése, kiemelten az erdők szolgáltatásainak komplex ökonómiai értékelésére alapozva
6. Elsősorban a hazai faipar faanyagellátása érdekében a fakitermelési lehetőségek fenntartható, optimális kihasználása
7. Az állami erdővagyon kezelés szerepének növelése a tájhasznosításban és a vidékfejlesztésben, a vidéki munkahelyek bővítésében

V. 2.2. Stratégiai célok

1. Az állami erdők gazdasági és ökológiai értékének növelése

Az állami erdők gazdasági és ökológiai értékének növelésének hatásai várhatóan hosszú távon érvényesülnek. A stratégiai cél megvalósulása kismértékben növelheti az erdőgazdálkodás által elérhető hozzáadott értéket, de a foglalkoztatásra legfeljebb a megvalósítás során szükséges intézkedéseken keresztül gyakorolhat hatást.

2. A közvagyon gyarapítása az állami tulajdonú erdők állapotának javításával

A stratégia cél szintén hosszútávú állapotváltozást és hatásokat eredményez. Elérése nem feltételül igényel célzott beavatkozásokat, az erdőgazdálkodási gyakorlat módszereinek megváltoztatása is eredményre vezethet. A hatások a jobb állapotú erdőkkel történő gazdálkodás eredményességétől várhatók, amelyek a hozzáadott érték kismértékű emelkedésében nyilvánulhatnak meg a foglalkoztatás érzékelhető növekedése nélkül. Hasonlóan a fenti célhoz, a kapcsolódó intézkedések esetében is kismértékű költségvetési forrásfelhasználásra lehet számítani, illetve szintén kismértékben emelkedhet az EU források felhasználása főként gébeszerzések vagy infrastrukturális feltételek megteremtése miatt.

3. Az állami erdőgazdálkodás hosszú távú működőképességének biztosítása

Az állami erdőgazdálkodás hosszú távú működőképességének feltételei, a gazdálkodás stabil pénzügyi alapjainak a biztosítása, rendezett társadalmi kapcsolatok és a jól képzett szakmai gárda megőrzése.

4. Az állami erdők irányában támasztott társadalmi igények magas színvonalú kielégítése, a közjóléti feladatok színvonalas ellátása

Az erdőgazdálkodásnak kiemelt szerepe van a vidékfejlesztésben, a vidéki lakosság megőrzésben és a foglalkoztatásban. Ezen célok eléréséhez külső ösztönzők (támogatások, programok) bevonása szükséges.

5. Az ökoturizmus infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése

Az állami erdők és az erdőgazdálkodás meg kell, hogy feleljen a társadalom sokrétű elvárásainak. Az erdőből származó javak mellett, többek között olyan közösségi céloknak is, mint a természetvédelem, a pihenés és az oktatás, amelyhez az állami erdészeti társaságok tevékenyen és jelentős mértékben hozzájárulnak. Közjóléti fejlesztéseiket többnyire saját forrásból finanszírozzák. A foglalkoztatásra gyakorolt hatás létszámban nem jelentős, de jellemzően szakképzett, akár felsőfokú végzettséget igénylő munkakörök bővítését is jelentheti, ezért a vidéki térségek foglalkoztatás-szerkezetében fontos változást eredményezhet. A foglalkoztatás elősegítésében a munkaerő-igényes munkaműveletek támogatásának lehet nagy szerepe, azonban ennek a célnak az egyik legnagyobb akadályozója az ország egyes régióiban ma is jelentkező szakképzett munkaerőhiány, amelynek enyhítéséhez költségvetési források és EU források felhasználására is szükség lehet.

6. Az állami erdőkben keletkezett károk mielőbbi felszámolásának biztosítása

E stratégiai cél elsősorban ökológiai jellegű kérdés, így társadalmi és gazdasági hatásai előre nem becsülhetők.

7. Az állami erdőgazdaságoknak kiemelt feladata kell, legyen a nemzetgazdaság kiszámítható faanyagellátása érdekében a fakitermelés volumenének kihasználása fenntartható erdőgazdálkodás keretében

Ökológiai és gazdasági szempontból is alapvető nemzetgazdasági érdek az újratermelhető, környezetbarát faanyag felhasználásának fokozása, a természetvédelmi szempontok és a tartamos erdőgazdálkodás figyelembe vételével.

V. 2.3. Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához

- a) Az éghajlatváltozásra való egységes felkészülés az állami erdőgazdálkodásban
- b) Az állami erdők nemzeti kincsékként való megőrzése közérdek, ezért Magyarország Alkotmányának szellemében fontos az állami tulajdonú erdők elidegenítésének szabályozása
- c) Az állami erdészeti társaságok gazdálkodási területének növelése a rendezetlen gazdálkodói jogviszonyú állami tulajdonú erdőterületekkel
- d) A társadalmi elvárásoknak megfelelő közjóléti és turisztikai fejlesztések
- e) Munkahelymegtartás és munkahelyteremtésben részvétel
- f) A hazai fa-feldolgozóipar fejlesztése, erősítése
- g) Energiaellátás biztonságának növelése az állami erdőterületekről származó megújuló nyersanyag biztosítása által
- h) Az oktatás, a kutatás valamint az informatikai fejlesztésekben való tevékeny részvétel
- i) A média és PR hatékony alkalmazása
- j) Az erdő- és vadgazdálkodás harmonizálása
- k) Az állami erdőgazdálkodás uniós támogatási lehetőségének bővítése

V. 2.4. A javaslatok szakmai indokolása

- a) Az éghajlatváltozás az egyik legfontosabb globális szintű hatás és kihívás, amely a társadalom és a természet egésze és az egyes ember számára nyilvánvalóan megkerülhetetlen lesz a következő évtizedekben. A klímaváltozás hatásaira az állami erdészeti társaságoknak is fel kell készülniük előrelátó erdőgazdálkodási szemlélet és gyakorlat alkalmazásával. Emellett az állami erdőterületeket érő káresemények felszámolását elősegítő biztosítási feltételek kidolgozása is szükséges lehet a későbbiekben.
- b) Az állami erdők jó kezekben vannak. Egészségi, természetességi állapotuk az elmúlt időszakban folyamatosan javult, közjóléti szerepük fokozottan érvényesült, gazdasági hasznosságuk is megkérdőjelezhetetlen. A társadalom által elvárt közjóléti szolgáltatásokat elsősorban az állami tulajdonban lévő erdőktől várhatjuk el a legmagasabb szinten, kiemelt fontosságú, hogy az állami erdőket csak kivételes esetben lehessen elidegeníteni.
- c) A rendezetlen gazdálkodói jogviszonyú – a 2014. évi adatok szerint 13 640 ha nagyságú – állami tulajdonú erdőterületek helyzetének rendezése az állami erdészeti társaságok fokozott bevonásával.
- d) A Földművelésügyi Minisztérium felügyelete alá tartozó állami erdészeti társaságoknak kiemelt szerepe van az erdők közjóléti funkciójának erősítésében. A jövőben az egyik fő cél, hogy tovább fejlődjön az erdészeti társaságok közjóléti szerepvállalása, még több fejlesztés jöjjön létre, növekedjen a rekreációs és turisztikai attrakciók száma, és megvalósuljanak az ehhez kapcsolódó informatikai fejlesztések. Az innováció megvalósítása mellett fontos feladat lesz a kialakított rendszer fenntartása, amihez az állami erdészeti társaságok és a civil partnerszervezetek együttműködése jelentheti az erős, országos szintű szervezeti háttérrel. Így a hazai erdők még elérhetőbbé válnak a lakosság számára és új lendületet nyerhet az erdei turizmus
- e) A vidéki munkahelyek szempontjából az állami erdészeti társaságok a jövőben is komoly szerepet töltenek be. A vagyonekelt területek bővülése, a közjóléti tevékenység fejlesztése miatt az állami erdőgazdálkodásban a munkahelyek terén növekedés prognosztizálható. Az állami erdészeti társaságok a közfoglalkoztatási programokban is aktívan közreműködve a vidéki, kevésbé képzett lakosság munka és megélhetési lehetőségeit is segítik. Az egyes erdei termékek (fa és nem-fa termékek) feldolgozottsági szintjének emelésével a foglalkoztatottság tovább emelhető.
- f) A tartamos erdőgazdálkodást szabályozó előírások betartása mellett fontos feladat a fakitermelési lehetőségek optimális kihasználása a fenntartható használat követelményeinek és a

feldolgozóipar igényeinek figyelembe vételével. Az állami erdészeti részvénytársaságoknál elvárás, hogy a faanyag-forgalmazása a fakitermelések tervezésétől az értékesítések lebonyolításáig ellenőrizhető, nyomon követhető keretek között, a legnagyobb értékkihozatal követelményét teljesítve, valamint közvetlen és közvetett társadalmi célokat szolgálva a hazai fa-feldolgozási igényeket kielégítő módon történjen. Az állami erdőkől származó alapanyagok értéknövelési célú, a hazai piac igényeinek megfelelő hazai feldolgozása prioritást kell hogy élvezzen. A hozzáadott érték növelése érdekében erősíteni kell a hazai fa-feldolgozást, és növelni kell a feldolgozott termékek értékesítési arányát az exportértékesítésen belül.

- g) A kistérségek önellátó energiatermelése és ellátásbiztonsága a faapríték és egyéb biomassza alapú helyi fűtőművek üzemeltetésével volna biztosítható. Amennyiben a nemzetgazdasági érdekeket szem előtt tartva hatékonyabb faapríték és egyéb biomassza alapú tüzelőanyag-hasznosítás lehetséges, vizsgálni kell, hogy mely hasznosítási forma támogatja jobban Magyarország energiafüggőségének mérséklését. A fűtőművekbe kerülő nyersanyag a hagyományos választékok mellett – az arra alkalmas területeken – a visszamaradt tuskókból és egyéb vágástéri biomasszából is biztosítható. A lakossági tűzifaellátásban való aktív részvétel továbbiakban is elvárás az állami erdészeti társaságoktól, különös tekintettel az állam által indított tűzifa programra. Az egyedi lakossági fűtés eddigénél sokkal jobb hatékonysága érdekében a lakosságot minőségi tűzifával vagy feldolgozott tüzelőanyaggal (pl. pellet) kell ellátni. Ennek megfelelően a hagyományos tüzelőberendezéseket energiahatékony és korszerű kazánokra kell leváltani. A jelenleg elterjedt egyedi fűtőberendezésekben a rossz hatásfok mellett a lakosság gyakran veszélyes anyagokat felszabadító hulladékokat (pl. műanyag alapú készítmények) is eltüzel, amelyek környezetvédelmi szempontból nem kívánatosak. Az erdészeti biomassza hasznosítás országos szintű elterjedése, illetve a stabil tüzelőanyag-ellátás teljes hazai lefedettségének elérése érdekében javasolt megvizsgálni az erdőgazdasági gyűjtőközpontok felállításának szükségességét és ezek lehetséges módozatait. Ezen gyűjtőközpontok funkciójukat tekintve alkalmasak lehetnek az erdészeti termelésből kikerülő faanyagok ideiglenes tárolására, ahol azok további szállításra és tárolásra történő előkészítése megoldható. A gyűjtőközpontok kialakítása viszonylag kismértékű beruházást igényel, ugyanakkor nagymértékben megkönnyítheti a biztonságos tárolás, a különböző forrásokból történő begyűjtés, és az esetleges további, alacsony energiaigényű szállítási módra (vasúton, hajón történő szállításra) való előkészítést.
- h) Az állami erdészeti társaságoknak – mint a legnagyobb erdőgazdálkodóknak – jelentős szerepet kell betölteni az erdőkkel, valamint erdőgazdálkodással és fafeldolgozással kapcsolatos oktatási és kutatási projekteken. A hazai erdőállományok szinte teljes vertikuma megtalálható az általuk kezelt területeken, emiatt az oktatási és innovációs szerepük megkerülhetetlen. Az állami erdészeti társaságokra kiemelt szerep hárul az erdőgazdálkodás technológiai fejlesztésében, különös tekintettel az élőmunka-holtmunka és az ipari felhasználás-energetikai felhasználás optimumának vonatkozásában. Az informatikai fejlesztések tekintetében megoldási lehetőséget mutathatnak többek közt az erdőgazdálkodási informatikai rendszer integritásának növelésében, a térinformatikai és szakmai rendszer bővítésében, valamint a vagyonvédelem támogatásában.
- i) A XXI. század média-fogyasztási szokásainak megfelelően, igyekezni kell a sajtó valamennyi szegmensében jelen lenni. Így ugyanis nem csak az ágazat szereplőihöz, hanem a civil lakossághoz is eljuthatnak az üzenetek. Hosszú távú cél, hogy a különféle médiumok által adott megjelenési lehetőségekkel élve, erdőgazdálkodási és más egyéb ágazati kérdésekben az állami erdészeti társaságok egységesen képviseljék az erdészet ügyét. A hagyományos médiafelületeken túl internet alapú hatékony és aktív megjelenés szükséges, tekintettel arra, hogy a fiatalokat leginkább interneten (pl. közösségi oldalakon) lehet megszólítani. A PR tevékenységnek a közvélemény formálásában, az állami erdészeti társaságok erdészeti tevékenységének pozitív megítélésében, a társadalmi elismertségének megtartásában, az erdő pihenési célú megismertetésében, a közjóléti feladatok teljesítésének társadalmi elismerésében, a faalapú termékek környezetbarát jellegének hangsúlyozásában, a természeti-környezeti kultúra emelésében van nagy szerepe. Az állami erdészeti társaságok feladata szakszerű, fenntartható erdőgazdálkodást folytató erdészeti részvénytársaságként való elfogadtatása a lakossággal, a „jó

- gazda” szerep hangsúlyozása. Fontos a helyi önkormányzatokkal való együttműködés, amelynek egyik célja, hogy bármilyen, az erdővel kapcsolatos témát érintően az állami erdészeti társaságok készek és képesek legyenek a szakmai tanácsadásra, segítségnyújtásra, illetve szolgáltatásra.
- j) A vadállomány az erdei életközösség szerves része. Vad nélkül az erdő nem képzelhető el, ugyanakkor a vadállomány sem létezhet tartósan erdő nélkül, hiszen rejteket, táplálékot és utódnevelő menedéket nyújt számára. Az erdő a vad természetes és mással nem helyettesíthető élettere. Az állami erdészeti társaságoknál cél az erdőgazdálkodási célokat és feladatokat, valamint a környezet elvárásait is figyelembe vevő kiegyensúlyozott vadgazdálkodás folytatása, a világhírű hazai vadállomány megőrzése.
  - k) Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése során törekedni kell valamennyi általános és stratégiai cél esetében az uniós finanszírozás lehetőségei kiaknázására. A külső források bevonásával több közjóléti és turisztikai létesítmény alakítható ki.

V. 3. A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése

A magyar magán-erdőgazdálkodás a rendszerváltás óta más agrár-ágazatokhoz hasonlóan jelentős kihívásokkal nézett szembe.

A rendszerváltást követően a magyar erdők mintegy 40 százaléka került elsősorban kárpótlás keretében 250-300 ezer erdőtulajdonos kezébe. Napjainkra a támogatott erdőtelepítések és a felhagyott területek beerdősülése folytán a magánerdők területe 881 ezer hektárra - az összes erdők 42,8 százalékára – növekedett. Az erdőtulajdonosokat képviselő erdőgazdálkodók száma 2015-ben elérte a 38 ezret. A magánkézben lévő erdőkben csak rendkívül lassan indult meg a gazdálkodás, ennek legfőbb okai a szervezetlenség, a szakmai ismeretek hiánya, a tökeszegénység, az elaprózottság és az osztatlan közös gazdálkodás. Mindezek ellenére a kezeletlen erdők 1998. évi 46 százalékos arányát 2011-re 20 százalék alá, alig 170 ezer hektárra sikerült csökkenteni, miközben a magyarországi erdők élőfakészlete az elmúlt 20 évben 291 millió köbméterről 373 millió köbméterre és az erdőtervezett terület 1,8 millió hektárról több mint 2 millió hektárra növekedett.

Ebben a növekedésben jelentős szerepet játszottak a magyar magánerdő gazdálkodók és az erdészeti szakszemélyzet. A nem működő magánerdők egyre növekvő területén jelentős mértékű fakitermelési lehetőséget nem veszünk igénybe, amely kb. 10-15 milliárd forint éves árbevétel és adókiecséslést jelent a nemzetgazdaságnak. A lehetőségek magasabb arányú kihasználása Magyarország kedvezőtlen helyzetű régióiban további munkahelyek létrehozására adhat lehetőséget. A rendezetlen területeken nő az illegális fakitermelések és az adóelkerülések veszélye.

Az erdőtulajdonosok száma elsősorban az öröklések miatt folyamatosan növekszik és napjainkra meghaladta az 550 ezer főt. Az osztatlan közös tulajdonban lévő magánerdők aránya rendkívül magas, a társult erdőgazdálkodás a számos tulajdonos bevonása miatt a legtöbb esetben csak nehézkesen folytatható. A magyarországi magán-erdőgazdálkodásban a társult erdőgazdálkodás aránya meghatározó, közel 80 százalékos. Elő kell segíteni az elaprózott erdőbirtokok-struktúra integrációját és lehetőség szerinti javítását.

A fentiekben leírt kedvezőtlen adottságok és problémák ellenére, a magán-erdőgazdálkodás az elmúlt évek során mégis fejlődésnek indult, szervezettsége, ismertsége és elismertsége nőtt, a magánerdőben folyó szakmai munka színvonala jelentősen emelkedett. A nagyobb magán erdőgazdálkodók az egyes feladatok ellátásához elvárt felkészültségű, és megfelelő jogosítványokkal felruházott szakembergárdát foglalkoztatnak, jellemzően munkaviszony keretében. A kisebb magán erdőgazdálkodók a gazdálkodásuk során eseti jelleggel felmerülő szakmai tervezési és irányítási feladatokkal jellemzően szakirányító vállalkozásokat bíznak meg.

V. 3.1. Általános célok

A magyar erdők közel 43 százalékát kitevő magánerdők és a velük foglalkozók a korábbi állapotokhoz hasonlóan továbbra is a tőke- és eszközhiánnyal, a birtokok elaprózottságával, az osztatlan közös tulajdonból és kezelésből adódó problémákkal, a szakértelem hiánnyal és a túl szigorú jogi szabályozással küzdenek.

A magánerdők fenntartása, fejlesztése, közcélú szerepük hatékonyabb érvényesülése, a vidékfejlesztésben kínálkozó lehetőségeik kiterjesztése és a társadalom elvárásainak való jobb megfelelés érdekében az alábbi közép- és hosszú távú célok fogalmazhatók meg:

1. A fenntartható erdőgazdálkodáshoz fűződő társadalmi, tulajdonosi és gazdálkodói érdekek közti összhang megteremtése, a legmagasabb ösztársadalmi haszon elérése érdekében, az erdők anyagi és nem anyagi természetű hasznainak teljes körű figyelembe vétele mellett.
2. A magán-erdőgazdálkodás működőképességének fejlesztése, az eddig elhanyagolt erdőterületek ismételt gazdálkodásba vonásának ösztönzésére a magántulajdonban álló erdők birtokszerkezetének javítása, az erdőgazdálkodói működés megkezdésének ösztönzése, illetve az erdészeti szakirányítói rendszer megerősítése.

V. 3.2. Stratégiai célok

1. Működőképesség megteremtése, fenntartása, feltételrendszerének javítása

- a) Stabil, kiszámítható jogszabályi háttér megteremtése
- b) Magánerdő-gazdálkodás birtokszerkezetének racionalizálása, fejlesztése
- c) Gazdálkodó nélküli magánerdők gazdálkodásba vonása
- d) Vidéki foglalkoztatás növelése

A magán-erdőgazdálkodás működőképességének megteremtése az elmúlt évtizedek erdészeti politikájának folyamatosan magas prioritású célja volt, azonban a problémákat legfeljebb időlegesen sikerült mérsékelni. A jogszabályi háttér korábban említett problémája, miszerint az nem képes hatékonyan módon szabályozni az egyéni érdekek és a közérdek egyensúlyát, megoldásra vár, és jelentős jogalkotási munkát igényel. A tulajdonszerkezet átalakítása és ezzel összefüggésben a gazdálkodó nélküli erdők gazdálkodásba vonása igen jelentős finanszírozási forrásokat igényel. Eredményeként azonban jelentős hozzáadott érték és foglalkoztatás bővülés várható.

2. Magánerdő-gazdálkodás jövedelmezőségi helyzetének javítása, fejlesztése

- a) Magánerdő-gazdálkodás műszaki-technikai bázisának fejlesztése
- b) Természetvédelmi és egyéb korlátozások arányos ellentételezése
- c) Társadalmi szolgáltatások, klímavédelmi szolgáltatások elismerése
- d) Erdei vadkárok terheinek az érintettek közötti méltányos elosztása
- e) A magánerdő-gazdálkodók képességeinek fejlesztése és lehetőségeinek növelése a vidékfejlesztési és egyéb támogatási források igénybevételére

A magán-erdőgazdálkodás műszaki színvonalát fejlesztő intézkedések várhatóan növelik a munkavégzés biztonságát, megkönnyítik a munkaszervezést, de csökkenthetik a foglalkoztatási potenciált. A természetvédelmi korlátozások és az ökoszisztéma szolgáltatások ellentételezése sokat javítana a magán-erdőgazdálkodás pénzügyi stabilitásán és egyáltalán az erdőgazdálkodás kiszámíthatóságán, ugyanakkor közvetlen gazdasági fejlődést nem eredményeznek. Az erdőgazdálkodók képességeinek fejlesztése elengedhetetlen az uniós források felhasználásának javításához.

3. Magánerdő-gazdálkodás tudásbázisának megteremtése, fejlesztése, szakember-ellátottságának javítása

a) Erdészeti szakirányítói hálózat újraszervezése, támogatása

A magán-erdőgazdálkodás szakmai ismereti bázisát a szektorban dolgozó erdészeti szakemberek alkotják. A szakemberek megélhetési lehetőségeit bővítő eszközök közvetlenül járulnak hozzá a vidéki térségekben a képzett munkaerő megtartásához, amely kiemelt vidékfejlesztési cél. Az erős erdészeti szakirányítói hálózat olyan szervezőerőt képvisel, amely képes növelni a szektor hozzáadott értékét elsősorban a jelenleg nem használt erdők gazdálkodásba vonásával, és jelentősen képes javítani a különböző támogatások, ezen belül az EU támogatási források felhasználását.

4. A magánerdők és a magánerdő-gazdálkodás társadalmi beágyazódásának fejlesztése, elősegítése

- a) A társadalom irányába kifejtett folyamatos és hatékony magánerdős kommunikáció
- b) Magánerdő-gazdálkodók szerveződéseinek fejlesztése
- c) Magánerdő-gazdálkodók érdekképviselésének erősítése, támogatása
- d) Széleskörű kampány, a földtulajdonosok ösztönzésére az erdőterület folyamatos növelése érdekében (erdőtelepítés)

Az érdekképviselés és a különböző mértékű összefogás az erdőgazdálkodók körében képes javítani az erdőgazdálkodók információkkal történő ellátását és az uniós források felhasználását is. A stratégiai cél eléréséhez költségvetési források bevonása látszik szükségesnek.

V. 3.3. A javaslatok szakmai indokolása

- a) Magyarország erdei, így a magántulajdonú erdők is jelentős munkahelyteremtő potenciállal rendelkeznek. Akár 15 000 fő foglalkoztatása is lehetséges a magán szektorban. Kiemelten az alacsonyan képzett, elsősorban vidéken élő társadalmi csoportok számára kínálhatnak munkalehetőséget. Jelentős munkahelyteremtő, alternatív földhasználati lehetőséget biztosító tevékenység lehet az erdőtelepítés, valamint az ipari célú fás szárú ültetvény, az energetikai célú fás szárú ültetvény, és földalatti gomba termesztését szolgáló fás szárú ültetvény létrehozása.
- b) A magyar mezőgazdaság versenyképességét nagymértékben rontja az elaprózott birtokszerkezet. Hatványozottan igaz ez a magánerdő-gazdálkodásra, mivel ezen a területen a birtokstruktúra sokkal differenciáltabb. Az erdők jelentős része jelenleg osztatlan közös tulajdonban van. A hatályos szabályozási környezet és az ágazati célok figyelembe vételével indokolt felülvizsgálni az erdőbirtokossági társulatokról szóló törvényt.
- c) A magánerdészeti szakirányítói hálózat a magánerdő-gazdálkodás tudásbázisát jelenti, ezért a megfelelő minőségű erdőgazdálkodási tevékenység egyik feltétele, hogy az erdőgazdálkodók számára az erdészeti szakemberek rendelkezésre álljanak. Ehhez stabilan működő erdészeti szolgáltató vállalkozások kellenek, amelyek a szakmai ismeretek biztosítása mellett elősegítik a magánerdő-gazdálkodás szerveződését is. Az erdészeti szakszemélyzetre vonatkozó szabályozást indokolt úgy kialakítani, hogy az a szervezeti és felelősségi viszonyokkal összhangban álljon
- d) Megfelelő feltételek biztosítása a mezőgazdasági területek első erdősítéséhez, a mezőgazdaságban nem hasznosítható termőföldeken az erdőtelepítés útján biztosítva a termőföld értékteremtő használatát.

V. 4. Természetvédelem az erdőkben

Az Alaptörvény szerint a természeti erőforrások, többek között az erdők a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége. Az erdőkben a természetvédelmi célok érvényesítése a körzeti erdőtervezés mentén valósul meg, amely jogszabályok figyelembe mentén, az érintettek bevonásával, szigorú hatósági ellenőrzés mellett történik.

Az erdők jelentősége természetvédelmi szempontból meghatározó, mivel a hazánkban élő növény- és állatfajok többsége az erdőkhöz kötődik. A védett erdők jelenlegi kiterjedése 423 ezer hektár, amely az összes erdőterület 21 százaléka. Ez az EU átlagot (12 %) meghaladja, köszönhetően erdeink jobb megőrzöttségének, amelyhez az erdő- és természetvédelem egyaránt hozzájárul. Ebből országos jelentőségű védett erdő 411 ezer hektár, ezen belül a fokozottan védett erdőterület 67 ezer hektár, míg 12 ezer hektár erdő helyi védettséget élvez. Az országosan védett erdőterület 85 százalékát az állami erdőgazdaságok kezelik. Kilenc százaléka a nemzeti park igazgatóságok vagyonkezelésében, míg a fennmaradó része egyéb szervezetek kezelésében, illetve magántulajdonban van. A Natura 2000 hálózatba tartozó területekből 556 ezer hektár állami erdő, 207 ezer hektár pedig magánerdő.

Az erdők természetvédelmének speciális mintaterületei az erdőrezervátumok. Ezek olyan erdőterületek, amelyek természetes vagy természetközeli állapotú erdei életközösségek megővését, a természetes folyamatok szabad érvényesülését, továbbá a hosszú távú erdőökológiai kutatások folytatását szolgálják. Hazánkban jelenleg 55 erdőrezervátum található, melyek összes kiterjedése 11 529 hektár. Az erdőrezervátumok teljes területén belül a magterületek nagysága összesen 3600 hektár, amely a hazai teljes erdőterületnek 0,2 százaléka.

V. 4.1. Általános célok

1. Az erdei ökoszisztémák és élőlények fennmaradásának biztosítása, az erdők biológiai sokféleségének megőrzése és lehetőség szerinti javítása
2. A változó termőhelyi viszonyokhoz való alkalmazkodás lehetőségének biztosítása
3. Az erdők természetességének megőrzése vagy lehetőség szerinti javítása
4. Az erdőkben lejátszódó természetes folyamatok (erdődinamika) védelme, valamint a fenntartható erdőgazdálkodás elősegítése
5. A természeti értékek védelme miatt szükséges erdőgazdálkodási feladatok munkahelyteremtő lehetőségeinek a kihasználása

V. 4.2. Stratégiai célok

1. Az érzékeny és/vagy ritka erdei ökoszisztémák és élőlények fennmaradását segítő erdőgazdálkodási módszerek kidolgozása és alkalmazása

A ritka erdei ökoszisztémák és élőlények fennmaradását segítő erdőgazdálkodási módszerek a foglalkoztatást abban az esetben segítik, ha ezeknek az élőmunka igénye nagyobb a hagyományos eljárásokénál. A módszerek költségvetési hatása nem releváns. Az uniós források felhasználása akkor van hatással, ha a különböző támogatások részletszabályai lehetővé teszik a források ilyen irányú felhasználását.

2. Az erdők természetességi állapotának lehetőség szerinti emelése, kiemelten a természetszerű erdőállományok állapotának javítására

A természetességre vonatkozóan az Evt. szerint az erdőgazdálkodási tevékenységet úgy kell végezni, hogy az erdők természetességi állapota az erdőgazdálkodás következtében ne romoljon. A természetesség javításra számos eszköz áll rendelkezésre (pl. fafajcserés szerkezet-átalakítás) ezek ismeretében becsülhető az intézkedés hatása. A természetszerű erdők állapotának javításához jellemzően a természetes folyamatok érvényesülését kell segíteni, amely ritkán igényel célirányos beavatkozást, sokkal inkább az erdőgazdálkodási tevékenységek tervezésekor és végrehajtásakor kell ezen célokra figyelemmel lenni.

3. Az erdei ökoszisztémákat veszélyeztető inváziós fajok folyamatos monitorozása, a hazai, regionális vagy uniós szinten inváziósnak tekintett fajok visszaszorítása, kiemelten a természetszerű erdőkben és azok környezetében

Az inváziósnak tekintett fajok jelenléte, terjeszkedése hatással van az erdők természetességi állapotára, ezért fontos ezek nyomon követése, monitorozása. A rendszer kiépítésnél egy nagyobb összegű költségvetési kiadással lehet számolni, a fenntartási, működtetési időszakban már kisebb, de folyamatos kiadást jelent.

4. A természetközeli erdőgazdálkodási módszerek alkalmazásával a jelentős vidéki foglalkoztatási kapacitás növelése, és a közfoglalkoztatási lehetőségek szélesítése

A természetközeli erdőgazdálkodási módszerek alkalmazásával nem növelhető számottevően a foglalkoztatás. A folyamatos erdőborítás alkalmazása esetében az erdőművelési munkák mennyiség jelentősen csökken, így a foglalkoztatásra gyakorolt hatása kedvezőtlen. A közfoglalkoztatási lehetőségek szélesítése az erdőgazdálkodás területén a munkaerőhiányt részben csökkenti, de nem tudja

pótolni a szakmunkákhoz, veszélyes munkavégzéshez (fakitermelés, közelítés, stb.) szükséges megfelelően szakképzett humánerőforrást.

5. A természetvédelmi érdekből hozott intézkedések társadalmi elfogadtatását segítő hatékony kommunikáció

A természetvédelmi érdekből hozott intézkedések össztársadalmi szinten általánosságban nem okoznak a közvéleményben negatív benyomást. Az egyes szereplőket (pl. magánerdő-gazdálkodó) közvetlenül érintő intézkedések (pl. vágáskor emelés, korlátozások) esetében az elfogadást a kommunikáció kismértékben befolyásolja. Az érintett érdekcsoportokban az elfogadottságot a pénzügyi támogatások rendszerén keresztül lehet hatékonyan segíteni.

6. A természetvédelmi szempontú intézkedések végrehajtásának, valamint a természetvédelmi célú erdőkezelés elterjesztésének segítése a megfelelő támogatási programok bevezetésével.

V. 4.3. Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához

- a) Az erdei ökoszisztéma fontosságának hangsúlyozása, az ökológiai ismeretek terjesztése különböző kommunikációs csatornákon keresztül (pl. egyeztetések, erdész fórumok, kiadványok)
- b) A természetvédelmi szakágazattal való együttműködés erősítése
- c) Természetközeli és kíméletes erdőgazdálkodási eljárások elterjedésének segítése
- d) Különösen olyan erdőkezelési módok alkalmazása, amelyek a természetes folyamatokat és az ökológiailag is értékesebb erdőszerkezet kialakulását elősegítik (pl. fafajcserés erdőszerkezet-átalakítás, megfelelő mennyiségű holtfa visszahagyás, idősebb facsoportok megfelelő térszerkezetben való megtartása, folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódok népszerűsítése)
- e) A védett- és Natura 2000 erdőterületek, illetve a nemzetközi természetvédelmi egyezmények hatálya alá tartozó erdőterületek állapotának megőrzése, megfelelő természetvédelmi kezelésük biztosítása és lehetőség szerinti javítása
- f) Az őshonos fafajokból álló erdőállományok területének növelése, erdőtelepítések során őshonos fafajok és helyi génkészletű szaporítóanyaggal történő felújítás előnyben részesítése az ökológiai és klimatikus viszonyok figyelembe vételével, adaptív kezelés megvalósításával
- g) Természetvédelmi célú projektek megvalósításának elősegítése
- h) Az erdőgazdálkodási és természetvédelmi célkitűzések közelítése a minél kiterjedtebb nemzeti és európai uniós támogatási rendszerekkel, különösen a támogatási lehetőségek kiszélesítésével és a támogatási összegek növelésével
- i) Az erdő talajának, mint a szénmegkötésben rendkívüli fontos szerepet betöltő tároló, védelme a bolygatások minimalizálásával
- j) Az erdőrezervátumok fenntartása, a magterületen folyó természetes folyamatok monitorozása és a védőzóna kezelési javaslatainak kidolgozása
- k) Az új inváziós fajok megjelenésének detektálása, adatok gyűjtése és a terjedésük megakadályozása
- l) Ismeretterjesztés, a környezettudatosság növelése, bemutatás (pl. erdei iskolák, szakismereti táborok működtetése és támogatása)
- m) Kommunikáció és szakterületi tájékoztatás a természetközeli erdőgazdálkodási módszerekről, a természetvédelmi erdőkezelés nagy emberi erőforrást igénylő tevékenységeiről
- n) A képzettséget nem igénylő, kézimunka jellegű erdőgazdálkodási és természetvédelmi erdőkezelési tevékenységek elvégzéséhez szükséges háttér megteremtésének előmozdítása
- o) Az erdők ökológiai és gazdasági funkciója stabilitásának növelése adaptív erdőgazdálkodással, amely kevésbé sérülékeny erdők létrehozásával biztosítja a természetes erdővegetáció rugalmas reagálását az egyre szélsőségesebb környezeti hatásokra

- p) Támogatási jogcímek hozzárendelése a fenti célokhoz. Az erdőgazdálkodás természetvédelmi korlátozása esetében a magán erdőgazdálkodó bekövetkező kárának megtérítését biztosítani szükséges.

V. 4.4. A javaslatok szakmai indokolása

Az erdő, mint az egyik legjelentősebb szárazföldi ökoszisztéma igen kiemelkedő szereppel bír a biológiai sokféleség fenntartásában. Az egyetemes szemléletből fakadóan a természeti értékek és területek védelmét, és ez által az erdők biológiai sokféleségének megőrzését nem lehet kizárólag – a jogszabályok alapján védetté nyilvánított objektumokra (pl. fajokra, élőhelyekre, területekre) korlátozni, hanem egész rendszereket a hozzájuk tartozó védőövezetekkel, a bennük lejátszódó természetes folyamatokkal, indokolt esetben a természetes tájakat, azok ökológiai potenciáljával együtt kell védelemben részesíteni.

Az erdei ökoszisztémára korunkban igen nagy befolyást gyakorolnak az emberi tevékenységek. A természetes folyamatok fenntartása, elősegítése vagy a természetvédelmi szempontból megfelelőnek tartott irányba való elmozdítása közös társadalmi érdekünk, hiszen az erdő ökoszisztéma szolgáltatásai mindennapi életünk szerves részét képezik. Az erdők közjóléti funkcióikat is csak akkor tudják ellátni, ha megfelelő természeti állapotban tudjuk megőrizni őket. A biológiai sokféleség megőrzése hosszú távon azonban csak akkor lehetséges, ha az erdők működését megfelelően ismerjük és a már eddig megszerzett ismeretek alapján, ahol szükséges fejlesztjük is. Ehhez azonban elengedhetetlen az ökológiai kutatások végzése és eredményeinek gyakorlati hasznosítása, továbbá minden erdőben végzett kezelési és erdőgazdálkodási tevékenység hatásának megfelelő szintű nyomon követése. Az erdőket veszélyeztető tényezők közül az inváziós fajok mind erdővédelmi szempontból, mind az erdők természetességi állapotának szempontjából nagy veszélyt jelentenek, ezért az ellenük való védekezés a jövőben egyre nagyobb jelentőségű. Ezért az erdők ellenálló képességének javítását célzó erdőkezelési gyakorlati kutatások, és ezek gyakorlati ismereteken alapuló alkalmazása, mind a biológiai sokféleség megőrzése, mind a természetes erdei ökoszisztémák és szolgáltatásaik megőrzése szempontjából fontos feladat.

V. 5. Korszerű erdővédelem

Az erdők egészségi állapota alapvető módon és mértékben befolyásolja, miként tudják betölteni funkcióikat, biztosítani többcélú szolgáltatásaikat. Erdeink egészségi állapotának, ellenálló képességének megőrzése, javítása nemcsak ökonómiai, hanem ökológiai, természetvédelmi és szociális szempontból is kiemelt jelentőségű feladat. Különösen fontos ez annak ismeretében, hogy az utóbbi fél évszázadban az abiotikus (viharkárok, aszályok, stb.), és a biotikus kárformák (rovarok, kórokozók, stb.) gyakorisága és területi kiterjedése növekszik. Egyre gyakoribbak és súlyosabbak a klímaváltozás kedvezőtlen hatásaival összefüggő, szélsőséges időjárási jelenségek okozta károk. A magyar erdőkben egyre növekvő számban jelennek meg idegenhonos és inváziós rovarfajok, kórokozók, ami elsősorban a klímaváltozással és a globalizáció kedvezőtlen hatásaival összefüggő világjelenség. Az utóbbi két évtizedben több új erdei rovarfaj jelent meg Magyarországon, mint az azt megelőző száz évben.

A korszerű erdővédelem jellemzően ökológiai alapú és megelőző jellegű - az erdőben történő vegyszeres beavatkozásokat csak a kikerülhetetlen helyzetekre korlátozza. Meghatározóan alapoz az erdővédelem a természetes folyamatokra és a szakszerű erdőkezelésre.

A korszerű erdővédelmi tevékenység fő célja az erdők ellenálló képességének erősítése elsősorban a természetes folyamatok előtérbe helyezésével. Az erdők természetességének növelése egyidejűleg szolgál természetvédelmi, közjóléti célokat, és csökkenti a gazdasági célú fatermesztés kockázatait is.

Emellett kiemelten figyelembe kell venni a jövőben a klímaváltozásnak a termőhelyre, az erdők ellenálló képességére gyakorolt hatását.

A felgyorsult változásokat az erdő, annak természetes folyamatai nem mindig képesek követni, ezért meghatározó lesz a jövőben az erdők egészségi állapotának megőrzése érdekében a változások előrejelzésén alapuló, előrelátó erdőgazdálkodás. Minderre fel kell készülniük az erdőgazdálkodóknak. A megelőzés mellett egyre nagyobb szerepet kap a károk előrejelzése, korai detektálása, folyamatos nyomon követése, hatékony felszámolása és a károsodott erdők mielőbbi helyreállítása. Nagyobb hangsúlyt kell helyezni az erdők állapotának változásait nyomon követő Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer (EMMRE) fenntartására, fejlesztésére, mely a károsítások előre jelzése, korai detektálása, nyomon követése mellett az erdők állapot változásainak átfogó, komplex monitoring rendszere hazánkban. Az erdőgazdálkodók számára biztosítani kell az erdők egészségének megőrzéséhez, a károk felszámolásához és a helyreállításhoz szükséges, legkorszerűbb szakmai ismereteket, tovább kell javítani az erdőgazdálkodók az erdészeti igazgatás az erdészeti kutatás és oktatás közti szoros együttműködést.

Az erdők tűzzel szembeni védelmére is kiemelt hangsúlyt kell fektetni. A leégett erdőterületek megújítása több évet, évtizedeket is igénybe vehet. Az erdőgazdálkodóknak, az erdészeti- és a tűzvédelmi hatóságoknak egymással együttműködve fel kell készülniük az erdőtüzek megelőzésére, és az esetlegesen bekövetkező erdőtüzek mielőbbi felszámolására.

V. 5.1. Általános célok

1. Az erdők egészségi állapotának folyamatos nyomon követése, adatgyűjtés és elemzés a rövid-, közép- és hosszú távú döntések megalapozása érdekében
2. Az erdőkben előforduló károk megelőzése az erdők ellenálló képességét javító, a klímaváltozás hatásait is figyelembe vevő erdőgazdálkodási módszerekkel
3. A kialakuló vagy már bekövetkezett károk hatásának mérséklése, a károk felszámolása, a károsodott terület helyreállítása
4. Az államigazgatási szervek és az erdőgazdálkodók együttműködésének elősegítése

V. 5.2. Stratégiai célok

1. Az Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer (EMMRE) fenntartása, további fejlesztése, különös tekintettel a klímaváltozás várható hatásaira

Az EMMRE 1987 óta működő komplex erdővédelmi program, amelynek működtetéséről jogszabály rendelkezik. A működtetéséből származó hozzáadott érték a megalapozott erdőgazdálkodói döntések támogatásában jelentkezik. A foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést kis mértékben terheli. Az uniós forrás felhasználáshoz hozzájárul, amennyiben eredményeire támaszkodva további EU forrásokat tud bevonni.

2. A klímaváltozás erdők egészségi állapotára gyakorolt hatásaival kapcsolatos kockázatok felmérése, értékelése a szükséges intézkedések megtervezése

A klímaváltozás jelentős mértékben befolyásolja erdeink egészségi állapotát. A várható környezeti változások, környezeti kockázatok felmérése, értékelése, valamint az ennek alapján szükséges beavatkozások megtervezése a hazánk erdeivel való tartamos gazdálkodás alapja. A

rendszer hozzáadott értéke a megalapozott erdőgazdálkodói döntések támogatásában jelentkezik. Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést kis mértékben terheli. Az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul, amennyiben eredményeire támaszkodva EU forrásokat tud bevonni.

3. Az erdők ellenálló képességét javító erdőgazdálkodási módszerek további elterjesztése és folyamatos fejlesztése

Az előzőekhez szervesen kapcsolódó cél. A módszerek megismertetése és elterjesztése a gazdálkodókkal az erdők hosszú távú alkalmazkodó képességének javítását szolgálja. A hozzáadott érték a környezeti kockázatokkal szemben ellenállóbb erdőállományokban jelentkezik. A foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést nem terheli. Az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul, amennyiben eredményeire támaszkodva EU forrásokat tud bevonni.

4. Az erdők egészségi állapotának megőrzését megalapozó kutatásokhoz, fejlesztésekhez, a károk megelőzéséhez, mérsékléséhez, felszámolásához, és a helyreállításához szükséges pénzügyi támogatás biztosítása

Az erdők egészségi állapotának megőrzése a hosszú távú, tartamos erdőgazdálkodás alapja. Az ennek érdekében történő kutatás-fejlesztés, valamint a bekövetkezett károk helyreállítása pénzügyi eszközök bevonását igényli. Az erdőgazdálkodási ismeretek bővülése a célban meghatározott szakterületen kismértékben hozzájárul a hozzáadott érték növeléséhez. Foglalkoztatásra hatást nem gyakorol, a költségvetést kis mértékben terheli. Az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul, amennyiben eredményeire támaszkodva EU forrásokat tud bevonni.

5. A fentiek szerint megtervezett szükséges intézkedések végrehajtásának pénzügyi támogatása, ösztönzése
6. Az esetlegesen bekövetkező erdőtüzekből eredő károk csökkentése érdekében indokolt az erdőterületek tűzvédelmi célú felülvizsgálata – különös tekintettel a tűzpászták elhelyezésére -, és az ehhez szükséges szabályozási háttér szükség szerinti kidolgozása.

V. 5.3. Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához

- a) Az EMMRE és alrendszeinek fenntartása és fejlesztése, az éghajlat változási monitoring modul teljes kiépítése, az Országos Erdőkár Nyilvántartási Rendszer (OENYR) adatszolgáltatóinak továbbképzése, az adatszolgáltatás ellenőrzésének fejlesztése
- b) Az információk minőségének javítása, a károk hatékonyabb mérséklése, felmérése, felszámolása érdekében fejleszteni kell az erdőkárok korai észlelésének, nyomon követésének, az erdők állapot változásainak távérzékelésen alapuló megfigyelését
- c) Az újonnan megjelenő erdészeti károsítók korai észlelése, kockázat elemzés, a visszaszorításukhoz szükséges intézkedések kidolgozása
- d) Az erdők egészségi állapotát fenyegető tényezők, kiemelten az éghajlat változás hatásainak előrejelzése, modellezése, javaslattétel a szükséges intézkedésekre, indokolt esetben készenléti tervek kidolgozása
- e) A klímaváltozás várható hatásainak beépítése az erdészeti termőhely értékelési rendszerbe, a szaporítóanyag gazdálkodásba az erdők ellenálló képességének, stabilitásának növelése érdekében.
- f) A természet közeli erdőgazdálkodás módszereinek erdővédelmi szempontú fejlesztése, a gazdálkodási tapasztalatok megvitatása és minél szélesebb körű elterjesztése

- g) Az ültetvényszerű fatermesztés speciális erdővédelmi problémáinak, feladatainak meghatározása, kidolgozása, a károsítóknak ellenállóbb származások előtérbe helyezése, az aktív erdővédelmi beavatkozások kereteinek meghatározása, módszereinek fejlesztése
- h) A szükségessé váló védekezések módszerének, eszközrendszerének fejlesztése, a védekezés irányítását, kivitelezését végző szakemberek folyamatos képzése, tapasztalatcseréje.
- i) A károk gyors és hatékony felszámolásához, a helyreállításához szükséges szakmai ismeretek fejlesztése, a korszerű eszközrendszer és kapacitás, megfelelő szaporítóanyag biztosítása
- j) Az erdészeti jogszabályok korszerűsítésének keretében az erdők egészségi állapotának megőrzését, az erdők tűz elleni védelmét elősegítő jogszabályi keretek biztosítása
- k) A vidékfejlesztési intézkedések, indokolt esetben a nemzeti támogatási rendszer keretében a klímaváltozáshoz alkalmazkodó erdőművelési technológiákat, az erdőkárok megelőzését, felszámolását és a helyreállítást elősegítő kérelmek támogatása és a támogatások biztosítása
- l) Az erdők védelmét elősegítő erdészeti kutatás, oktatás, monitoring és innováció támogatása, különösen az erdők ellenálló képességének javítását (szaporítóanyag, erdőgazdálkodási módszerek, stb.), a károsítók életmódjának, elterjedésének megismerését, a károk időben történő azonosítását, nyomon követését, a károsítók ellen szükségesnek ítélt, elsősorban biológiai védekezést, a károsodott területek helyreállítását segítő ismeretek elmélyítése érdekében
- m) Az erdővédelemmel kapcsolatos ismeretek, információk átadásának, hozzáférhetővé tételének, megosztásának, átadásának és hasznosításának javítása az erdészeti kutatás, oktatás, igazgatás, az erdőgazdálkodók szorosabb együttműködése, a lakosság hatékonyabb tájékoztatása az erdővédelmi problémákról
- n) Az Országos Erdészeti Egyesület Erdővédelmi Szakosztálya szerepének erősítése, együttműködés az Európai Unióval, a nemzetközi szervezetekkel és más államok szakmai szervezeteivel, indokolt esetben a szomszédos országok erdővédelmi/növényvédelmi hatóságaival és szakembereivel
- o) Az erdők tűzvédelmi rendszerében együttműködő szervezetek részére kölcsönös hozzáférés biztosítását szükséges kialakítani a térképi és egyéb adatbázisokhoz. Az esetlegesen bekövetkező erdőtüzekből eredő károk csökkentése érdekében indokolt az erdőterületek tűzvédelmi célú felülvizsgálata – különös tekintettel a tűzpászták elhelyezésére -, és az ehhez szükséges szabályozási háttér szükség szerinti kidolgozása.

V. 5.4. A javaslatok szakmai indokolása

- a) Az EMMRE fenntartása és folyamatos működtetése mellett elengedhetetlen az adatgyűjtés jó színvonalának fenntartása, emelése, amit elsősorban az erdészeti szakszemélyzet (OENYR adatszolgáltatók) ismereteinek bővítésével és az adatszolgáltatás minőségének ellenőrzésével lehet biztosítani. Az EMMRE éghajlat változási monitoring moduljának további fejlesztése, új mintaterületek kijelölése, a terepi felvételek és a műszeres adatgyűjtés elvégzése, a meteorológiai adatgyűjtés bővítése, kiemelten a klímaváltozás által leginkább fenyegetett termőhelyeken és állományokban fontos információt szolgáltat a klímaváltozás erdőkre gyakorolt hatásáról, az erdei ökoszisztémák reagálásáról, azok egészségi állapotáról, megalapozza az erdészeti beavatkozásokat.
- b) Időszerű a meghatározóan földi megfigyelésekre alapozó EMMRE további fejlesztése, az egyre pontosabb és jobban hozzáférhető, távérzékeléssel gyűjtött információk kombinált felhasználása az erdőkárok észlelése, nyomon követése, az erdők állapotváltozásainak észlelése, értékelése, a megelőzés és a védekezés támogatása érdekében. A gyors, költség hatékony információforrás új távlatokat nyithat az erdővédelemben, hatékonyan támogatja az erdőgazdálkodókat.
- c) Kiemelt figyelmet kell szentelni az erdeinkben korábban nem észlelt, új károsítókra, azok észlelésére, azonosítására, mivel azok korábban nem ismert veszélyt jelenthetnek erdeinkre. Bővíteni kell a károsítók azonosítását megalapozó ismereteket, a korábban nem ismert jelenségek/kárképek észlelését, azonosítását. A károk megelőzése, mérséklése érdekében ki kell alakítani az új károsítók megjelenéséhez kapcsolódó kockázat elemzés rendszerét és amennyiben

szükséges ki kell dolgozni a megelőzés/védekezés módszereit. Mindezt az erdőgazdálkodó, az erdészeti igazgatás és az erdészeti kutatás szoros együttműködésével, az erdőgazdálkodók időben és megfelelő módon történő tájékoztatása mellett kell megvalósítani.

- d) A kidolgozás alatt álló modellek (pl. AGRÁRKLÍMA) és ajánlások rendszerének értékelése, bevezetése a gyakorlatba, kiemelten a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodást elősegítő erdőgazdálkodás megalapozása, mely az erdők egészségi állapotának megőrzéséhez is kiemelten járul hozzá. Gondoskodni kell a modellek alapján a szükséges intézkedések kidolgozásáról, azok beépítéséről a jogszabályokba, az erdőtervezés rendszerébe, az erdészeti hatósági eljárásokba és az erdőgazdálkodás gyakorlatába. Az érvényben levő EU rendeletek illetve a kalamitásokra történő felkészülés érdekében elvárt egyes károsítók esetében a készenléti tervek kidolgozása és a gyakorlati tapasztalatok alapján azok aktualizálása.
- e) A klímaváltozás már jelenleg is tapasztalható hatásainak figyelembe vételével elkerülhetetlennek látszik az erdészeti termőhely értékelési rendszer és a szaporítóanyag gazdálkodási rendszer átgondolása és felülvizsgálata. A várható klimatikus változásokat is figyelembe kell venni a sok esetben 100 évre előre tervező erdőgazdálkodásban. Legjobb tudásuk szerint kell megalapozni az erdők fennmaradását és ellenálló képességük fenntartását, ami alapvetően a termőhely időben is előre tekintő értékelésével és a felújítási mód, a szaporítóanyag előrelátó megválasztásával alapozható meg. A korábban jól bevált, statikus termőhely értékelésről át kell térni a termőhelyek gyorsabb időbeni változásait is figyelembe vevő dinamikusabb termőhely értékelésre.
- f) A természetközeli erdőgazdálkodástól többek között az erdők ellenálló képességének javulását, az erdőkárok mérséklődését, az aktív erdővédelmi célú beavatkozások csökkenését reméljük. Öröndetesen terjednek a természetközeli erdőgazdálkodási módszerek. A természetközeli erdőgazdálkodás során nagyobb figyelmet kell fordítani az erdők ellenálló képességének hosszú távú fenntartására, javítására, az erdőkárok mérséklésére, a célt szolgáló eljárások fejlesztésére, melyet a korszerű erdővédelmi ismeretek, a gyakorlati erdőgazdálkodói tapasztalatok átadásával lehet nagymértékben elősegíteni. Mindezek érdekében javasoljuk megerősíteni a korszerű ismeretek, gazdálkodási tapasztalatok átadásának fórumait, csatornáit.
- g) Az ültetvényeszerű fatermesztés – jellegéből fakadóan – nagyobb erdővédelmi kockázatot jelen, így erre a gazdálkodási módra célszerű az erdészeti kutatás és az erdőgazdálkodók együttműködésével speciális erdővédelmi eljárásokat kidolgozni és azokat az állományok jellegétől függően, differenciáltan alkalmazni.
- h) Miközben az erdőterületeken az erdővédelmi célú, vegyszeres beavatkozásokat igyekszünk minimálisra szorítani, fontosnak tartjuk a kár megelőzési és kár elhárítási, védekezési módszerek folyamatos fejlesztését, a korszerű, hatékony új eljárások átvételét, hazai bevezetését. A módszerek szakszerű alkalmazásának előfeltétele a jól képzett, speciális erdővédelmi ismeretekkel rendelkező szakember, szükségesek a korszerű, hatékony és környezet- kímélő módszerek és a korszerű eszközpark. Biztosítani kell a szakemberek rendszeres képzését, továbbképzését és az eszközpark fejlesztését, mivel ezek hiányában az erdővédelem időnként elkerülhetetlenül szükséges, aktív beavatkozásai nem hajthatók végre kellő hatékonysággal.
- i) A leggondosabb erdőgazdálkodás mellett is bekövetkeznek károk, melyek gyors, hatékony felmérése, a károk felszámolása és az azt követő helyreállítás sok esetben már nem csak erdőgazdálkodói, de társadalmi érdek és elvárás is. Minderre az erdőgazdálkodónak, az erdészeti igazgatásnak is fel kell készülnie, megfelelő szervezési és a kárfelszámoláshoz szükséges ismeretekkel, eszközparkkal kell rendelkeznie. Kiemelt fontosságú a károk utáni, mielőbbi helyreállítás érdekében a megfelelő minőségű és mennyiségű erdészeti szaporítóanyag biztosítása, melyhez indokolt esetben az országon kívüli forrásokat is igénybe kell venni.
- j) Elengedhetetlen a klímaváltozás jelentette veszélyek, termőhelyi változások, a nagy területet érintő abiotikus vagy biotikus eredetű természeti károk megelőzését, hatékony és gyors kezelését biztosító, a rendkívüli helyzetekhez rugalmasan alkalmazkodó jogszabályi környezet és hatósági eljárásrendek kialakítása, annak periodikus, erdővédelmi szempontokat szem előtt tartó felülvizsgálata.

- k) A vidékfejlesztési intézkedések keretében, a 2014-2020-as programozási időszakban a károk megelőzését, felszámolását és a helyreállítást támogató intézkedések hatékony igénybevétele. A támogatási jogcímek között forrást kell biztosítani az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének növelésére, a klímamodellek alapján kidolgozott erdőművelési eljárások ösztönzésére. A következő programozási időszakban a támogatások fenntartása, a megfelelő nagyságú források biztosítása, indokolt esetben a támogatások körének további bővítése. Amennyiben indokolt, a vidékfejlesztési program keretében nem támogatott, de kiemelt jelentőségű erdővédelmi beavatkozások nemzeti forrásból történő támogatásának kezdeményezése szavatolhatja az erdők egészségi állapotának megőrzését, a károk mérséklését.
- l) Hatékony erdővédelem nem képzelhető el az azt megalapozó kutatási eredmények, szakoktatás, megbízható és időben rendelkezésre álló információk nélkül. Ezért kiemelt figyelmet kell szentelni a NES megvalósítás során az erdővédelmi és az erdők védelmével összefüggésben álló kutatásokra, oktatásra és információk összegyűjtésére, elemzésére, az erdővédelemhez kapcsolódó tudományos, oktatási és monitoring (adatgyűjtés) területek közötti együttműködés javítására, a szükséges források biztosítására. Kiemelt fontosságú a korszerű ismeretek átadása a gyakorlati szakemberek számára, a rendszeres képzés, tapasztalatcsere és az ismeretek helyes alkalmazásának ellenőrzése. Csak jól felkészült és informált szakemberektől várható el a szakszerű, az erdővédelmi szempontokat mindig szem előtt tartó erdőgazdálkodás.
- m) Az erdővédelemmel kapcsolatos ismeretek, információk hatékony és differenciált megosztása, az erdészeti szakszemélyzet, az erdőgazdálkodók, az igazgatásban dolgozók erdővédelmi ismereteinek javítása. Az aktuális információk gyors eljuttatása az érintettekhez alapvetően meghatározza az erdővédelem hatékonyságát. Az egyes szakmai szereplők (kutatás, oktatás, igazgatás, erdőgazdálkodó) közti kommunikációt és együttműködést tovább kell javítani. Amennyiben az erdővédelmi problémák ezt indokolják, rendszeres erdővédelmi szakmai konzultációs fórum kialakítására is szükség lehet. Az erdőkben zajló események egyre nagyobb nyilvánosságok kapnak. Folyamatosan és öröndetesen javul az erdőgazdálkodás kommunikációs tevékenysége, melyre az elmúlt években a nagy területet érintő erdőkárok esetében (pl. fenyőpusztulás a Keszthelyi hegységben, jégtörés 2014. decemberben) jó példákat láthattunk. Az erdészeti kommunikáción belül különösen fontos az erdővédelemmel, az esetleges erdőkárokkal kapcsolatos információk gyors és körültekintő kommunikálása, a média által előszeretettel alkalmazott „pánikkeltés” helyett a korrekt, szakmai alapokon nyugvó, időben történő, közérthető tájékoztatás. Emellett hangsúlyt kell helyezni az erdők ellenálló képességével, a természeti folyamatokkal, az esetenként elkerülhetetlenül bekövetkező erdőkárokkal kapcsolatos, közérthető ismeretek minél szélesebb körű közreadása, melyben többek közt az erdei iskolák, bemutatóhelyek közreműködését javasoljuk erősíteni.
- n) Az erdővédelmi problémák nem állnak meg az országhatáron, a globalizáció hatásaként az erdővédelem egyre hatékonyabb nemzetközi koordinációt is igényel. Szükséges a szorosabb kapcsolattartás az erdővédelmi feladatok hatékony ellátását segítő hazai és nemzetközi szervezetekkel, kiemelten az Európai Unió illetékes főigazgatóságával (SANCO, ECHO), indokolt esetben a szomszédos országokkal a megelőzés, védekezés összehangolása érdekében.
- o) A tüzesetek jelentős százaléka (~30%) erdő- és vegetációtűz, melyek leégett területének nagysága az összes tüzeset során leégett terület hozzávetőleg 90%-át teszi ki. Az erdő- és vegetációtűzek megelőzése, a károsodott terület minimalizálása érdekében indokolt a szabályozással, egységes adatbázisok használatával, tervezéssel, lakosságtájékoztatással kapcsolatos feladatok tervezése és végrehajtása, továbbá az erdőgazdálkodás során a tűzpázták kialakításával az erdőterületek védelmének biztosítása.

V. 6. Fenntartható vadgazdálkodás

Az erdőgazdálkodás és a vadgazdálkodás harmonizálásának problémái évszázados múltra tekintenek vissza. A problémák zömét a magas vadlétszámból következő vadkár és annak kezelése okozza. Alapvető célja a két rokon ágazatnak a gazdaságos működés. Ehhez elengedhetetlen a fenntartható erdő

és vadgazdálkodás harmonizációja, melyet komoly szakmai viták öveznek, azonban a tudatos, olykor kapcsolt gazdálkodási modell körültekintő, átgondolt munkával kidolgozható. Az elmúlt 60 év európai és a magyar statisztikai adatait vizsgálva kapcsolatot lehet felfedezni az erdőterület és a nagyvadállomány növekedése között. A nagyvadállomány 1960 óta, - mintegy évtizedes késéssel - erőteljes növekedéssel reagált itthon és külföldön egyaránt az erdőterület folyamatos növekedésére. Természetesen a nagyvadlétszám növekedésében más tényezők is közrejátszanak, mint a mezőgazdasági élőhely szerkezeti átalakulása.

A vad az erdei életközösség elvitathatatlan része. Az erdei életközösség védelme érdekében ugyanakkor az élőhely túrsűrűsége szabályozni szükséges. Az élőhely forráskészletét meghaladó sűrűségű nagyvadállomány káros hatása elleni fellépés elsősorban a vadászati szakterület feladata, amit a vadászati igazgatásnak, a gazdasági szereplőknek és a vadászati érdekképviselőnek közösen kell megalapozni.

V. 6.1. Általános célok

1. A nagyvadlétszám nemkívánatos további növekedésének megállítása, illetve a létszám csökkentése valamennyi nagyvadfajunk esetében elérendő cél, a vadállomány genetikai változatosságának és élőhelyének megóvása mellett. A hazai nagyvadállomány csökkentése a nőivarú egyedek fokozott állományhasznosítása útján vezethet a megoldáshoz, azaz a környezetével egyensúlyi helyzetben lévő nagyvad egyedsűrűség eléréséhez. Ebben a feladatban az ország erdőterületének felén, mintegy 1 millió hektár erdőterületen gazdálkodó állami erdőgazdasági társaságok lehetnek a kezdeményezők, ahol a szakmai hozzáértés és szakszemélyzet rendelkezésre áll.
2. Az erdőművelési és vadkár megelőzési gyakorlat (pl. az erdőfelújítást védő kerítések alkalmazása és időben történő lebontása) felülvizsgálata szükséges.

V. 6.2. Stratégiai célok

Az állománykezelési probléma fokozottan jelentkezik. Stratégiai célként fogalmazható meg a hazai nagyvadállomány hasznosításnak további fokozása.

A nagyvad állomány európai szinten tapasztalható dinamikus szaporodása Magyarországon is jelentős problémákat okoz. Ennek megoldásához egy olyan mechanizmusra lenne szükség, amely a vadállomány erdőkre és más természeti területekre gyakorolt hatását előre meghatározott keretek között lenne képes tartani. A nagyvad állomány létszámának csökkentése rövidtávon növelheti a vadgazdálkodási ágazat bevételeit és hozzáadott értékét, emellett pedig rövid és hosszú távon is növelné az erdőgazdálkodás hozzáadott értékét a vadkárok és a vadkár elleni védekezésre fordított költségek csökkenésén keresztül.

V. 6.3. Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához

- a) Az új vadgazdálkodási törvény más aspektusba helyezi a vadkár kezelését, éppen ezért megjelennek a jogszabályban olyan új elemek, amelyek rögzítik a vadkár problémák kezelését a megelőzéstől a kifizetésig. A törvény hatályba léptetését követően ki kell dolgozni a vadkár kezelésének és becslésének protokollját, mely egységes szemszögből közelíti meg a kérdést. Figyelembe véve a folyamatos erdőborítottsági gyakorlatot és a 2050-ig terjedő erdőtelepítési programot is, teljes bizonyossággal állíthatjuk, hogy a nagyvad további térhódítása várható, mivel újabb források (élőhely, táplálék) jelennek meg számára még az alacsonyabb erdősültségű

- alföldi megyékben is. Ez újabb konfliktushelyzetet teremthet az erdei vadkárók területén, mivel bizonyos vadfajok (pl. szarvas) plasztikusan alkalmazkodik a környezete táplálék-kínálatához.
- b) Az állományhasznosítási terveknél a pontos módszertan az európai összehasonlításban is alapos Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszeren belül kaphatna helyet az átfogó, mintapontokon alapuló erdővédelmi hálózathoz kapcsolódva, melynél az évente végzett felvételekkel értékelik az erdő állapotát, illetve annak változását, felhívva a figyelmet az esetlegesen kedvezőtlen tendenciákra.
  - c) Az állományhasznosítás jelen mértékét feltétlen növelni kell, annak érdekében, hogy a későbbi konfliktusok kezelhetővé váljanak. Ha szükséges hatósági eszközökkel kell a nagyobb állományhasznosítást a vadászatra jogosultaktól kikényszeríteni és annak megvalósulását ellenőrizni. Ennek megoldására tesz az utóbbi tíz évben kísérletet a nagyvad lelövési kvóták megyei vadászati hatósági megállapítása, amelynek eredményeképpen az országos nagyvadállomány hasznosítás 15 év alatt megduplázódott, 150 ezerről 300 ezer fölé emelkedett.
  - d) Ösztönözni kell a hazai vadhús fogyasztást és támogatni kell a belföldi vadhús értékesítést. A megnövelt vadhús kereslet pozitív ösztönző hatással lehet a vadgazdákra állományaik hasznosítása terén. A folyamatos vadhús kereslet a lött-vad kínálat növelését ösztönzi.
  - e) Elő kell segíteni a hazai vadállomány genetikai állományának és élőhelyének megővését.

V. 7. Racionális erdőhasználat

A faanyag olyan megújuló termék, amely a minőségi életvitel egyik alapfeltétele.

Magyarországon évente 13,2 millió bruttó m³ fanövedék keletkezik, a faállományok élőfakészlete 2015-ben pedig elérte a 373 millió bruttó m³-t. Az éves fakitermelés mennyisége 7,5 millió bruttó m³, amelyben az állami és a magánszektor közel 2/3–1/3 arányt képvisel.

Az erdők gazdasági hasznát a tulajdonos-gazdálkodó és a társadalom számára az erdőhasználat jelenti, amelyből hagyományos főhasználatnak a fahasználatot, a fakitermelést tekintjük. Ehhez kapcsolódik az erdei mellékhaszonvétele. A véghasználati fakitermelések fafaj-csoportokra vonatkozó adatai alapján egyértelmű, hogy a tényleges véghasználati terület jelentősen elmarad a lehetőségektől.

V. 7.1. Általános célok

1. Az erdőhasználat gazdasági jövedelmezőségének biztosítása a fenntartható erdőgazdálkodás mellett. Az erdők gazdasági szerepének hangsúlyozása rendkívül fontos, hiszen munkalehetőséget biztosít a vidék lakosságának, és a társadalomnak a faanyagra is szüksége van.
2. A hozzáadott értéknövelés tekintetében elengedhetetlen az erdészeti termékláncok ösztönzése, az erdőgazdálkodás és a fa alapú iparágak fejlesztésének összehangolása. Lehetőség szerint meg kell oldani, hogy 10-15 évre előre, évente aktualizálva - fafajonként, regionálisan bontva kimutatható legyen: az erdőtervi lehetőségek alapján milyen hazai erdei faanyag-forrással számolhat a fakereskedelem, a faipar, illetve a faenergia fogyasztók köre.
3. Fűrészüzemek létesítésének támogatása az erdei fa helyben történő feldolgozására
4. Az erdei melléktermékek (vadgyümölcs, gomba, gyógynövény) gyűjtésére és helyben történő feldolgozására szerveződő vállalkozások ösztönzése az erdőhöz kötődő (köz)foglalkoztatási programok bővítése
5. Az ipari célú fás szárú ültetvények létrehozása, amelynek a célja a fával borítottság növelése mellett a fával, mint megújuló erőforrásokkal való ellátottság növelése, ezáltal a fa iránti igény növekedése okozta, az őshonos erdőállományokra nehezedő fakitermelési kényszer csökkentése

V. 7.2. Stratégiai célok

A hazai erdőkből kikerülő faanyag hozzáadott értékének, keresletének, helyi felhasználásának növelése. Különös hangsúlyt kell fektetni az erdőből kikerülő faanyag, mint nyersanyag lehetőség szerinti helyben történő félkész, vagy késztermékek formájában történő feldolgozására. Az előállított termékek biztonságos tárolását szintén helyben szükséges biztosítani.

Az erdészeti biomassza energetikai célú hasznosításának tervezése kapcsán figyelemmel kell lenni Magyarország uniós vállalásaira és a Nemzeti Megújuló Cselekvési Tervben foglalt alappillérekre, amelyek az alábbiak:

1. Az ellátásbiztonság fokozása és az importfüggőség mérséklése, energiatakarékosság, megújuló energiahordozó felhasználása

Az ország faanyaggal történő ellátása fontos stratégiai cél. Az ellátásbiztonság növelésére szolgálnak az iparifa, energetikai célú ültetvények, amelyek létesítése az EU források felhasználást segíti. A létrejövő ültetvények új munkahelyeket teremtenek, és növelik az ágazatban a létrehozott hozzáadott érték nagyságát.

2. A versenyképesség növelése, költségek mérséklése és piacnyitás

A versenyképesség a másodlagos faipar fejlesztésével növelhető, így a kitermelt faanyag magas feldolgozási szinten kerül értékesítésre. A feldolgozó ipar fejlesztésével új munkahelyek jönnek létre, a fejlesztések segíthetik az EU források felhasználását. A másodlagos faipar fejlesztéshez célzott programok szükségesek, amelyek kidolgozása önálló (faipari) stratégia keretében képzelhető el.

3. A fenntartható fejlődés biztosítása, környezetvédelem

Magyarországon a jogszabályi környezet garantálja a tartamos erdőgazdálkodást, amely hosszú távon biztosítja az erdővagyon megőrzését.

4. Decentralizáció kiépítése, az alapanyag szállíthatósága, a faanyag helyben történő felhasználása, más jellegű (építő)anyagok fával történő helyettesítése

A stratégiai cél azzal az alapvető következménnyel járna, hogy egyrészt jelentősen csökkenne a szállítási igény, amely az erdőgazdálkodók esetében magasabb fedezettermelési képességet eredményezne. Másrészt a megújuló helyi felhasználása a hozzáadott értéket növelheti.

V. 7.3 Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához

- a) A műszaki célokra felhasznált faanyag egyéb előnyei mellett tartósan tárolja a faanyagban a szenet, így csökkenti a légkör széndioxid tartalmát. A kitermelt faanyagból növelni kell a műszaki célra hasznosuló választékok arányát, Elő kell segíteni a fatermékek életciklusának növelését, az életciklus végén gondoskodni kell az energetikai célú felhasználásról, vagy a széndioxid szivárgás mentes deponálásról.
- b) A megújuló energiák felhasználási keretrendszerének koherens szabályozásának megalkotása. (A rendszer jelenlegi bizonytalansága a megújuló energia hazai fogyasztásra vetített arányának 3-4 százalékos visszaesését jelentheti, és sarangolt választékok piacán olyan „turbulenciát” okoz, ami adott esetben számos, erdőgazdálkodásból élő gazdasági társaság ellehetetlenüléséhez és számos vidéki munkahely megszűnéséhez vezethet.)

- c) Indokolt a KÁT rendszer átalakítása, figyelembe véve a tényleges megújuló forrásokból termelt villamos energia támogatása
- d) Decentralizált, egy-egy önkormányzat, lakóközösség, nagyobb közintézmény ellátását biztosító biomassza alapú fűtőerőművek vagy fűtőművek létesítésének ösztönzése fejlesztési célú támogatásokkal (pl. Új Széchenyi terv, uniós források, valamint a kapcsolatosan termelhető villamos energia emelt áron való átvétele.)
- e) A gáz energiahordozót kiváltó, biomassza alapú „zöldhő” termelésének (lakossági- egyéni, közösségi, ipari), illetve előállításának foglalkoztatáspolitikai támogatása
- f) Az ipari felhasználásra alkalmas faanyag ipari célú hasznosításának elősegítése
- g) Az ipari felhasználásra nem alkalmas, szabályozott erdőgazdálkodási keretek között kitermelt faanyag energia célú hasznosításának elősegítése
- h) A fahasznosítás hazai lehetőségeinek, érdemi céljainak folyamatos kutatása és erősítése, beleértve a közvélemény informálását
- i) A faiparra az erdőgazdálkodástól eltérően nincsenek speciális jogszabályok. Így a hazai faipar elsősorban a piaci verseny körülményei közt fejlődhet. A hazai erdőgazdálkodás a megfelelő, kiszámítható faalapanyag ellátással biztosíthatja fejlődését, ezzel egyben saját felvevő piacának erősödését is

V. 7.4. A javaslatok szakmai indokolása

- a) A fa megújuló, jelentős mértékben széndioxid semleges energiahordozó
- b) Hazai, helyben keletkező energiaforrás a tűzifa, használatának növelése az ország energiatartósságát csökkenti
- c) Az erdőkből származó faanyag hasznosításának szinten tartása, vagy növelése meglévő munkahelyeket őriz meg, esetleg újakat teremt
- d) Az energia hasznosítás lehetőségét a jövőben növelő erdőtelepítések végrehajtása és a létrejövő erdők ápolási és állománynevelési feladatai vidéki munkahelyeket teremtenek - jellemzően az alacsonyán képzett munkavállalók számára
- e) Az energetikai hasznosítás lehetőségének bővítése biztosítja a fakitermelési lehetőség jobb kihasználását, a különböző okok miatt felhalmozódott élőfakészlet racionális felhasználását
- f) A hazai faipar részére árban, mennyiségben, összetételben kiszámítható hengeresfa beszerzési lehetőséget célszerű biztosítani

V. 8. Erdészeti szakigazgatás

Az erdészeti igazgatás intézményrendszere, mint az állami akarat megvalósító eszköze, ellátja az Erdőtörvényben, valamint az egyéb vonatkozó jogszabályokban foglalt feladatokat, ezáltal biztosítja a fenntartható erdőgazdálkodás elveinek megvalósulását.

Az erdészeti szakigazgatás létszáma az elmúlt évtized során folyamatosan csökkent, miközben az erdőterület növekszik és egyre többféle elvárással kell szembenézni, egyre magasabb szinten. Az erdő immateriális funkciói felértékelődtek, a társadalmi igény az erdő szolgáltatásaival szemben egyre nagyobb. A különböző igények, és a sokszor egymásnak ellentétes közérdekek közötti egyensúly megteremtése az erdészeti igazgatás feladata.

Az erdészeti igazgatás szerepe is átalakul, egyre szorosabb a kapcsolata az igazgatás szereplőivel, társhatóságokkal, és az erdészeti ágazat egyéb szereplőivel. Az erdészeti igazgatás által fenntartott nyilvántartások szerepe a gazdálkodást segítő informatikai és térinformatikai rendszerek egyre szélesebb körű elterjedése, továbbá a nyilvántartásokra támaszkodó igazgatási-támogatási rendszerek megjelenése miatt felértékelődik.

Az erdészeti ágazat irányítási, szakigazgatási, hatósági rendszerének hatékonyságát növelni kell, az új kihívásoknak, elvárásoknak megfelelően. Ez mind szervezeti, mind technológiai fejlesztéseket, váltásokat igényel.

V. 8.1. Általános célok

1. Hatékony, ügyfélbarát erdészeti igazgatás üzemeltetése, a szabályozás mellett az elemző és erdészeti modellező-döntéshozó tevékenység erősítése
2. Az igazgatás leterheltségének csökkentése az elektronikus kapcsolattartás bevezetésével valósítható meg, elkerülhetetlen a terepi munkavégzés erősítése és arányos mértékű előtérbe helyezése
3. Az erdészeti erőforrásokat szabályozó és felügyelő szervezetrendszer struktúrájának felülvizsgálata
4. A nemzetközi és EU kapcsolattartás, az erdőgazdálkodás nemzetközi kapcsolatrendszerének irányítása, fejlesztése és hasznosítása

V. 8.2. Stratégiai célok

1. A fenntartható erdőgazdálkodás biztosítása és erősítése

Az erdők fenntartható kezelése az Erdőstratégia egyik vezető elve. Az erdővédelmi célkitűzések e nélkül nem érvényesülhetnek. A fenntartható erdőgazdálkodás alapvető megvalósulását az erre vonatkozó jogszabályok garantálják, amelyek általános érvényesítését, illetve betartatását az erdészeti igazgatás gyakorolja.

2. Az ország faanyag ellátásának hosszú távú biztosítása

A fa, mint nyersanyag, és mint megújuló energiaforrás iránti igény kielégítése az erdőgazdálkodás egyik legfontosabb feladata.¹⁵ Az erdészeti igazgatásnak van arra lehetősége, hogy igazgatási eszközökkel hosszú távon biztosítsa, hogy a megfelelő mennyiségű és minőségű faanyag rendelkezésre álljon.

A faanyagellátás alapvető problémái egyrészt piaci eredetűek, mivel az energiaárak emelkedése magával hozta a faanyag árának emelkedését is. Ez pedig egyes feldolgozóipari ágak számára felvásárlási nehézségeket okoztak. Az erdészeti igazgatás eszköztárában a probléma csökkentéséhez a jelenleg nem művelt erdők gazdálkodásba vonása, a nemesnyár fafaj-cserék csökkentése/lassítása, valamint az erdőtelepítés segítése áll rendelkezésre. Ezen lépések kismértékben képesek javítani az erdőgazdálkodás gazdasági teljesítményén, beleértve a hozzáadott érték és a foglalkoztatás bővülését és ezzel együtt a költségvetéshez történő hozzájárulás növekedését.

3. Az illegális fakitermelés és fakereskedelem visszaszorítása

Az illegális fakitermelés komoly anyagi veszteségeket okoz az erdőtulajdonosnak, az gazdálkodónak és a nemzetgazdaságnak egyaránt. Ezen kívül veszélyezteti a fenntartható erdőgazdálkodás elveinek érvényesülését, illetve természetvédelmi, környezetvédelmi károkat okoz. A jogszerűtlen fahasználatok ellen csak komplex igazgatási eszközökkel lehet fellépni, az ehhez szükséges pénzügyi fedezetet pedig kormányzati szinten kell biztosítani.

Az illegális fakereskedelem visszaszorításához az államigazgatás egyrészt a jogi szabályozás eszközeivel, másrészt célzott regionális akciókkal képes hozzájárulni. Az illegális fakereskedelem visszaszorítása költségvetési többletforrásokat igényel.

4. Erdőállományok elemzésén, modellezésén alapuló erdőgazdálkodás

A klímaváltozás hatására az erdők életfeltételei és környezetvédelmi teherbíró képessége folyamatosan változnak. Új, a hazai erdőkre káros hatással bíró növény és állatfajok jelennek meg, amelyek hatására a termőhelyek megváltozhatnak, a területen lévő célállomány életfeltételei romolhatnak. Mindezek miatt az erdőállapot monitorozása igen jelentős fontosságú, az erdészeti kutatás során nyert adatok és információk, ismeretek napi igazgatási gyakorlatba való átültetése pedig szükségszerű. E stratégiai cél rövidtávú hatásai nem jelentősek, hosszú távon viszont a stabil erdőgazdálkodás elengedhetetlen feltétele a változó környezethez történő alkalmazkodás.

5. Korszerű, hatékony erdészeti igazgatás működtetése

Cél az erdészeti igazgatás hatékonyságának növelése, informatikai és technológiai fejlesztésekkel, az elektronikus közigazgatás minél teljesebb körű bevezetésével, továbbá az igazgatási feladatok, az adminisztrációs terhek szükséges minimumra csökkentésével. Az erdészeti igazgatás erőforrásait és az ellátandó feladatokat összhangba kell hozni. Az erdészeti igazgatás forrásainak bővítése és az infrastrukturális háttér javítása költségvetési forrásokat igényel. Az eredmények elsősorban a hatékonyabb ügyintézésben jelentkeznek, ami csökkentheti az erdőfelügyelet jelenlegi túlterheltségét.

6. Nemzetközi kapcsolattartás

A nemzeti képviselő ellátása és a nemzeti álláspont érvényesítése a nemzetközi erdészeti folyamatokban, különösen az ENSZ Erdészeti Fórum, a FAO Erdészeti Bizottság, az Európai Erdők, az EU erdészeti bizottságainak és fórumainak ülésein. Közreműködés az erdőgazdálkodást érintő nemzetközi folyamatok és EU fórumok tevékenységében (pl. fenntartható fejlődés, klímaváltozás, biológiai sokféleség, energiagazdálkodás, növényvédelem stb.), a nemzeti érdekek hatékony képviselője.

¹⁵ <http://www.unece.org/forests/fpamr2015.html>

7. Az erdőkkel, erdőgazdálkodással kapcsolatos ismeretterjesztés és kommunikáció elősegítése

Az erdészeti igazgatás a teljes ágazatra bizonyos mértékű rálátással, és országos adatbázisokkal rendelkezik, ezért független, elfogultságtól mentes hiteles szervezetként rendkívüli lehetőségei vannak az erdőkkel, erdőgazdálkodással kapcsolatos ismeretterjesztés és kommunikáció terén. Az erdőgazdálkodással kapcsolatos tájékoztatási feladatok növekedése többletforrásokat igényelhet..

V. 8.3 Javaslatoak a stratégiai célok megvalósításához

- a) Az erdészeti igazgatás a tudományos műhelyekkel, egyetemekkel, kutatókkal, származó együttműködéséből és saját, monitoring rendszerből származó megfigyeléseiből származó eredmények alapján készítsen döntés előkészítő anyagokat a döntéshozók számára
- b) Az erdészeti igazgatás a tudományos eredményeket építse be a hatósági eljárásaiba, alkalmazott algoritmusaiába
- c) Az erdészeti igazgatás országosan egységes, következetesen alkalmazott szabályrendszer alapján járjon el, növelve ezzel a gazdálkodói bizalmat, és tegye átláthatóvá az igazgatást
- d) A faanyag nyomon követési rendszer segítségével vissza kell szorítani az illegálisan kitermelt faanyag kereskedelmét, és biztosítani, hogy csak legális forrásból származó faanyag kerüljön kereskedelmi forgalomba
- e) Az erdészeti igazgatás alkalmazza a legkorszerűbb informatikai eszközöket, az ügyek lehető legnagyobb hányadában tegye lehetővé az elektronikus ügyintézés, és az általa kezelt adatbázisokra alapozott rendszerekkel, adathozzáférések kialakításával segítse a gazdálkodók tevékenységét
- f) Az erdőn kívüli fás területekre vonatkozóan az erdészeti igazgatás a faanyag nyomon követés, és a nemzetközi adatszolgáltatások érdekében rendelkezzen térinformatikai rendszeren alapuló információval
- g) Az erdészeti igazgatási munka során összegyűjtött adatbázisok használatát biztosítani kell a társadalom számára. Ennek érdekében fejlesztéseket, alkalmazásokat kell létrehozni, melyek a minden az erdővel kapcsolatba kerülő érdekcsoport (gazdálkodók, erdő látogatói, kirándulók, gombagyűjtők) számára hasznosak
- h) Az erdészeti igazgatás feladatait meghatározó jogszabályi környezetet át kell tekinteni és harmonizálni, a feladatokat és a hozzárendelt kapacitásokat (humán és anyagi erőforrásokat, rendelkezésre álló eszközöket) összhangba kell hozni
- i) Az erdészeti igazgatás tartson szoros kapcsolatot a társadalmi és érdekképviseleti szervezetekkel, oktatási intézményekkel, rendszeresen kommunikáljon az erdőt és erdőgazdálkodást érintő aktualitásokról
- j) Az erdészeti igazgatás által kezelt és az egyéb állami adatbázisok átjárhatóságát, összhangját biztosítani kell, az ellentmondásokat fel kell számolni
- k) Tovább kell erősíteni a hazai erdőgazdálkodás képviselőjét és érdekérvényesítését a nemzetközi kapcsolatokban. Támogatni kell az Európai Erdőegyezmény tárgyalásainak újra indítását és sikeres lezárását, annak megvalósulásáig az Európai Erdők folyamatot. Biztosítani kell a klímaváltozással kapcsolatos nemzetközi és EU jelentések összeállításához szükséges kapacitásokat, mivel az EU 2021-től az erdészeti ágazatot is integrálja a 2030-ig tartó klímavédelmi rendszerébe, emellett fel kell készülni a párizsi klímavédelmi megállapodás hatályba lépése után a megállapodás végrehajtására.

V. 8.4. A javaslatok szakmai indokolása

Az erdészeti igazgatás munkáját leginkább úgy lehet és kell fejleszteni, hogy az állami akarat érvényesítése során az adott pillanatban jelentkező társadalmi és szakmai elvárásokat is maximálisan figyelembe vegye, így megfeleljen a Jó Állam program keretében megfogalmazott elvárásoknak. Az erdészeti igazgatás feladata, hogy az erdővel kapcsolatos mindenféle igény kielégítése során az erdő hosszú távú fennmaradása is biztosított legyen. Az erdészeti igazgatás megnövekedett terheit, és a folyamatosan jelentkező újabb elvárásokat az igazgatási rendszer korszerűsítésével, és információtechnológiai fejlesztések bevezetésével lehet teljesíteni.

A klímaváltozás nyomán változó környezet az erdészeti igazgatás munkáját is befolyásolja, ezért különös jelentőséggel bír az erdők állapotában bekövetkezett változások figyelemmel kísérése, és a tudományos eredmények átültetése a napi igazgatási gyakorlatba.

V. 9. Kutatás, oktatás

Az erdészeti kutatási és felsőoktatási intézmények az elmúlt évek során többszöri szervezeti átalakításon estek át. Jellemző folyamatként azonosítható az oktatási és kutatási intézmények együttműködése az erdészeti ágazat különböző szereplőivel, elsősorban erdőgazdálkodókkal, amely folyamat elősegíti a kutatási eredmények gyakorlatiasságát és gyakorlatban történő felhasználást.

Mind a felsőoktatás, mind a kutatás nehézségekkel küzd a megfelelő szakemberek, különösen az utánpótlás generáció felvételében és megtartásában. A szakiskolákban, a szakgimnáziumokban és gimnáziumokban - a csökkenő hazai népesség mellett - az iskolák között folyik a küzdelem a tanulókért.

A középfokú oktatásban, az iskolai rendszerű szakképzés kezd súlyából veszíteni az iskolarendszeren kívüli szakképzés (tanfolyamos) képzés miatt. A jelenlegi társadalmi tendencia szerint csökken a szakmunkások iránti igény, így egyre kisebb a súlya a szakiskolai képzéseknek. Szükség van a jól képzett szakemberekre.

A gyakorlati képzés feltételeit minden oktatási szinten fejleszteni kell.

V. 9.1. Általános célok

Kutatás

1. Az erdészet és faipar területén olyan kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységekre van szükség, amelyek eredményeikkel segítik a gyakorlati erdőgazdálkodást és faipart, ahhoz korszerű biológiai, műszaki és ökonómiai alapokat szolgáltatnak, tudományos háttérrel nyújtanak egy jól szervezett szaktanácsadó hálózathoz, lépést tartanak az erdészettudomány nemzetközi fejlődésével, együttműködnek az oktatással, és hasznos ismeretanyagot szolgáltatnak a társadalom szemléletének formálásához.

2. Meg kell határozni, hogy milyen ütemben és milyen ökológiai feltételek mellett folytatódjon az erdőterület növekedése (erdőtelepítés).

Oktatás

1. Az erdőgazdálkodási ágazat magasan képzett szakemberekkel való ellátása
2. A szakmunkás, a technikus és a mérnök képzés szakmai színvonalának megőrzése, fejlesztése
3. Az egyes oktatási szintek tananyagának folyamatos korszerűsítése az új igényeknek megfelelően
4. Az egyes oktatási szintek egymásra épülésének jobb összehangolása
5. Az oktatás során felkészítés az újabb kihívásokra és társadalmi elvárásokra
6. Az egyes erdészeti, igazgatási és hatósági munkák elvégzését megfelelő végzettséghez kell kötni
7. Folyamatosan növelni kell az ágazatban dolgozók szakmai felkészültségét

V. 9.2. Stratégiai célok

Kutatás

1. Klímaváltozás erdőkre gyakorolt hatásainak értékelése, kedvezőtlen hatások csökkentése, alkalmazkodás erősítése, lehetséges hatások és szükséges válaszok

- a) A klímaváltozás kedvezőtlen környezeti és gazdálkodási hatásainak felmérése és a mérséklés erdőművelési alternatíváinak kimunkálása (pl. fafaj megválasztás átgondolása, meglévő termesztés-technológiák korszerűsítése, technológiaváltás előkészítése)
- b) Az erdők szénháztartásának vizsgálata, az erdőtelepítéssel és erdőműveléssel kapcsolatos összefüggéseinek vizsgálata
- c) Alkalmazkodási stratégiák és gazdálkodási módszerek kidolgozása

A klímaváltozás jelentős mértékben befolyásolja erdeink állapotát. A várható környezeti változások, környezeti kockázatok felmérése, értékelése, valamint az ennek alapján szükséges beavatkozások megtervezése a hazánk erdeivel való tartamos gazdálkodás alapja. A hozzáadott érték a megalapozott erdőgazdálkodói döntések támogatásában jelentkezik. Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol. Az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul, amennyiben a cél megvalósításához, illetve azok eredményeire támaszkodva az alkalmazkodáshoz EU forrásokat tud bevonni.

2. A természetes folyamatokra alapozott erdőművelési módszerek fejlesztése

- a) A természetközeli erdőművelési eljárások fejlesztése, kiterjedtebb alkalmazási területeinek meghatározása
- b) Az egyes erdőkezelési módszerek ökológiai hatásának vizsgálata
- c) A folyamatos erdőborítást elősegítő gazdálkodási módszerek alkalmazási lehetőségének vizsgálata

A természetes folyamatokra alapozott erdőművelési módszerek jelentősen hozzájárulnak a környezeti kockázatok csökkentéséhez, a biodiverzitás növeléséhez, valamint az erdők egészségi állapotának javításához. A természetes folyamatok kihasználásának hozzáadott értékre gyakorolt hatásával kapcsolatban nincs letisztult szakmai álláspont. Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést kis mértékben terheli, az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul.

3. Jövőbeni erdőtelepítések szakmai megalapozása

- a) Erdőterület arányának növelése, amelynek tudományos megalapozása termőhelyi, fafajválasztási, jövedelmezőségi szempontból szükséges
- b) Az erdőtelepítésre alkalmas területek meghatározása
- c) Az erdőtelepítések ökológiai, ökonómiai és társadalmi feltételeinek és hatásainak vizsgálata

Hazánk erdőterületének növelése kiemelt stratégiai cél. Az ennek érdekében szükséges erdőtelepítéseknek számos követelménynek kell megfelelniük, hogy valamennyi elvárt funkciójukat magas szinten teljesítsék. A hozzáadott érték a megalapozott erdőgazdálkodói döntések támogatásában jelentkezik. Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést kis mértékben terheli, az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul.

4. Faanyag iránti igény várható növekedését kielégítő ültetvények létesítésének megalapozása

- a) Faültetvények termesztés-technológiájának fejlesztése, a fenntarthatóság ökológiai (tápanyag-körforgalom) és növényvédelmi problémáinak tisztázása
- b) Teljes faalapú termékpálya optimalizálás
- c) Költség-haszon elemzések, befektetési döntések közgazdasági előkészítése

Hazánk faanyaggal történő ellátása szintén fontos stratégiai cél. Az ennek érdekében szükséges ültetvény-telepítésekkel szemben elvárás a megfelelő gazdaságossági mutató. A hozzáadott érték a megalapozott erdőgazdálkodói döntések támogatásában jelentkezik. Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést kis mértékben terheli, az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul.

5. Erdei ökoszisztéma szolgáltatások szélesebb körű megismerése, hasznosítása, közjóléti szolgáltatások erősítése

- d) Erdei ökoszisztéma szolgáltatások felmérési és értékelési metodikájának kidolgozása
- e) Új erdei ökoszisztéma szolgáltatások feltárása

Az erdei ökoszisztéma szolgáltatások értékelése az erdőértékelés egyik új iránya, amely igyekszik az erdővel kapcsolatos valamennyi elvárást, előnyt, így különösen a közjóléti szolgáltatásokat figyelembe venni és értékelni. A hozzáadott érték a megalapozott erdőgazdálkodói döntések támogatásában jelentkezik. Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést kis mértékben terheli, az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul.

6. Vadgazdálkodás erdei élőhelyeken

- a) Természetközeli erdőgazdálkodást lehetővé tévő nagyvadgazdálkodás feltételeinek javítása és ösztönzése, az erdei vadkár csökkentésének és optimális szinten tartásának kutatása, különös tekintettel a folyamatos erdőborítást szolgáló üzemmódokra
- b) A nagyvad populációdinamikájának kutatása (állomány nagyság, szaporulat, vadeltartó képesség) becslési módszereinek kidolgozása
- c) Nagyvadfajok tér- és élőhely-használatának vizsgálata
- d) Optimális szerkezetű erdősávok, erdőfoltok kialakításának lehetőségei az apróvadas jellegű területeken

A vadgazdálkodás a több stratégiai célban is megjelenő természet közeli erdőgazdálkodás sikeressége szempontjából kiemelt szerepet játszik. A hazai nagyvadállomány létszáma számos helyen lehetetlenné teszi a természetes folyamatokra alapozott erdőgazdálkodást. A hozzáadott érték a megalapozott döntések támogatásában jelentkezik. Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést kis mértékben terheli, az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul.

7. Természetvédelmi oltalom alatt álló erdők biodiverzitás-vizsgálata

- a) Vadállomány erdőállományok biodiverzitására gyakorolt hatásának vizsgálata
- b) Erdőkezelési eljárások biodiverzitásra gyakorolt hatásának vizsgálata

A természetvédelmi oltalom alatt álló erdők biodiverzitás-vizsgálata segítséget nyújthat valamennyi erdőterületünk természetességi állapotának javításában, a korszerű kezelési beavatkozások meghatározásában. A hozzáadott érték a megalapozott döntések támogatásában jelentkezik. Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést kis mértékben terheli, az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul.

Oktatás

- a) Technikusképzés területén biztosítani kell a korábbi szakmai színvonal megtartását, erősítését
- b) Biztosítani kell az erdőmérnök-képzés egyediségének megőrzését
- c) Erősíteni kell a gyakorlati képzést, különösen az erdőmérnök-képzésben
- d) Szakmai továbbképzés rendszer kialakítása, illetve a kötelező szakmai továbbképzések bevezetése

V. 9.3. Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához

Kutatás

1. A klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak mérséklése, az alkalmazkodás elősegítése

- a) A klímaváltozás erdei ökoszisztémákra gyakorolt hatásának előre becslése,
- b) Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások metodikájának kidolgozása
- c) az erdők természeti állapotának fenntartása, erdőszerkezet átalakítási módszerek kidolgozása, az alátelepítéssel történő erdőszerkezet átalakítással (pl. nem őshonos faállományok lecserélése a termőhelynek megfelelő őshonos faállományokra, a sarj eredetű erdők mag eredetűvé alakítása) és a klímarezisztens fafajokkal, származásokkal történő erdőfelújítások vizsgálata
- d) új erdőművelési eljárások rendszerbe állítása, melyekkel csökkenthetőek a klímaváltozás okozta káros hatások
- e) Az erdészeti genetikai erőforrások védelme, mivel a fenntartható erdőgazdálkodás számára alapvető fontosságú az adott fajon belüli változatosság fenntartása, használata. A meglévő genetikai változatosság, mint az alkalmazkodóképesség alapjának, fafajaink evolúciós potenciáljának fenntartása, megerősítése:
  - Káresemények (pl. tűzkár, kártevők okozta kártétel) megelőzésének támogatása (pl. tűzpászták, tűzivíz-tárolók, fenyő tisztítási anyag kihordása, tuskósr felszámolása, egyéb helyi, kisléptékű megelőző intézkedések kidolgozása)
  - erdészeti károsítók elleni biológiai, vegyszeres védekezés metodikájának fejlesztése
  - Az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák által károsított erdészeti potenciál helyreállításának módszertani kidolgozása

2. Természetes folyamatokra alapozott erdőművelési eljárások széleskörű bevezetésének tudományos megalapozása

- a) Natura 2000 erdőterületeken a közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok kedvező természetvédelmi helyzetének ökológiai vizsgálata.
- b) Tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok kidolgozása és vizsgálata, ezek elterjesztése, a fafajok adaptációs készségének növelésének lehetőségének vizsgálata, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatásának szakmai megalapozása.

3. Jövőbeni erdőtelepítések szakmai megalapozása

- a) Az erdőtelepítést továbbra is folytatni kell a Nemzeti Erdőtelepítési Program (NEtP) keretében, amely hosszú távú célként az ország optimális erdőszültségeinek tartott 27 százalékos elérését tűzte ki 2050-ig. Ez további 680 ezer hektár új erdő telepítését jelenti, amelynek kiemelkedő szerepe lesz az üvegházhatású gázok elnyelésében.
- b) Elsődleges cél az erdőterületek arányának növelése, ezzel együtt a legjelentősebb munkanélküliséggel sújtott a vidéki régiókban a foglalkoztatás növelése. Vizsgálni kell az egyes területek ökológiai és ökonómiai alkalmasságát az erdőtelepítésekre

4. Faanyag iránti igény várható növekedését kielégítő ültetvények létesítésének megalapozása¹⁶

- a) Ültetvények létesítésre alkalmas termőhelyek meghatározása
- b) A kitermelhető faválasztékok köre (speciális igények kielégítésére alkalmas faválasztékok a falemezgyártáshoz, építőiparban, borászathoz stb.) növelési lehetőségének kidolgozása, valamint jelentősen fejleszthető az erdőgazdálkodásra alapozott lokális megújuló energia-ellátási rendszerek kialakítása is. Hagyományos erdőtelepítés:
  - gyorsan növő fafajokból álló, kifejezetten ipari célú alapanyag termelésre szolgáló faültetvény létrehozása, ezek elemzése
- c) A zárt erdős területek kiegészítése agrár-erdészeti rendszerekkel az alábbi célterületek szerint:
  - gyepgazdálkodással (kaszálással, vagy extenzív állattartással) kombinált agrár-erdészeti rendszerek vizsgálata
  - mezővédő fásítások hatásának elemzése

5. Vadgazdálkodás erdei élőhelyeken

- a) Vizsgálni kell azokat a lehetőségeket, amelyek az erdei vadkár mérséklését elősegítik
- b) Vizsgálni szükséges a természetes táplálék-kínálat növelésének lehetőségét, az optimális állomány-hasznosítás módszereit

6) Természetvédelmi oltalom alatt álló erdők biodiverzitásának vizsgálata

- a) Összhangban a természetvédelem elvárásaival, az erdők meglévő biodiverzitásának vizsgálata, a természetes és természetközeli módszerek alkalmazásával a biodiverzitás növelésének lehetőségeit is szükséges vizsgálni. Erre célszerű monitoring-jellegű tartamos vizsgálatokat beállítani. Mind a növényi, mind az állati (gerinces és gerinctelen) biodiverzitás változását vizsgálni kell.

Oktatás

- a) A szakképzés területén biztosítani kell az iskolai rendszerű szakképzés elsődlegességét.
- b) Meghatározott erdészeti munkák esetében elő kell írni a megfelelő végzettség (pl. szakmunkás-bizonyítvány) meglétét
- c) Az egyes képzőhelyeket megfelelő módon akkreditálni kell, annak érdekében, hogy csak megfelelő felkészültségű és felszereltségű helyeken folyhasson képzés
- d) A technikusképzés jelenleg nagyon szétszórt, számos oktatási intézményben folyik erdész-vadász technikusképzés. Szükség lenne a nagyon változó adottságú, felszereltségű oktatási intézmények megszűrésére, a képzési helyek optimalizálására.

¹⁶ <http://www.unece.org/forests/fpamr2015.html>

- e) Az erdőmérnök-képzés területén fenn kell tartani az osztatlan képzést
- f) Az erdőmérnök-képzés területén (az új kihívásoknak megfelelően) meg kell teremteni a képzési idő alatt, vagy szakmérnöki képzések keretében a specializáció lehetőségét (pl. ültetvényes fatermesztés, zöldenergia-termelés, agrár-erdészet, erdőgazdálkodás szélsőséges termőhelyeken, stb)
- g) Meg kell határozni, hogy melyek azok a feladatok, amelyeket csak erdőmérnöki végzettséggel, illetve megfelelő kiegészítő (pl. szakmérnöki) végzettséggel) lehet ellátni.
- h) Meg kell vizsgálni a tanüzemi hálózat kialakításának, illetve fejlesztésének lehetőségét mindhárom képzési szinten

V. 9.4. Javaslatok szakmai indokolása

Kutatás

- a) A klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak mérséklése, az alkalmazkodás elősegítése

A klíma globális változása, és annak szűkebb hazánkban valószínűsített csökkenő csapadékkal és a jelentős hőmérsékletemelkedéssel járó hatásai miatt fafajaink 50-100 éves időszakon belül nehéz helyzetbe kerülhetnek. A legtöbb állományalkotó fafajunk ugyanis hazánkban éri el elterjedésének szárazsági határát. Ebből következően az őshonos fafajaink többségét veszélyezteti az erősödő felmelegedés és az aszályos időszakok gyakoribbá válása.

A klímaváltozás a különféle termőhelyeken álló erdőállományokat eltérően érintik. Meg kell állapítani, az egyes termőhelyeken mennyire veszélyeztettek az erdőállományaink. Ehhez szükségszerűen kell elemezni a már bekövetkezett erdőkárokat.

A klíma megváltozása miatt új károsítók megjelenésével kell számolni. Vizsgálni kell, hogy milyen károsítók megjelenése várható, és ezek milyen hatással lehetnek az erdőállományokra, ki kell dolgozni a védekezés lehetőségeit. Ennek egyik módja a környezeti változásokhoz alkalmazkodó genotípusok megléte, amelynek a hosszútávú túlélés szempontjából (pl. drasztikus környezetváltozás esetében), vagy új, addig ismeretlen kártevők megjelenésekor van jelentősége.

A klíma okozta stressz már rövidtávon is rendkívül hatásos szelekciós tényező. A faj számára kedvezőtlen klimatikus feltételek között a genetikai változatosság drasztikusan csökken. Ugyanakkor a genetikai változatosság csökkenése az alkalmazkodóképesség gyengülését eredményezi, amelynek következményként tömeges pusztulási folyamatokat, erdőkárokat tapasztalhatunk.

A klímaváltozás eseményeire való felkészülés kapcsán egyre jelentősebb az innováció. Az eddig alkalmazott vezető erdőművelési, szakpolitikai elveket újra kell gondolni, figyelembe véve természetvédelmi szempontokat.

A fentiekből levezethető, hogy az erdészeti génmegőrzés kitüntetett jelentőségű. Aktív gazdálkodói beavatkozásokkal segített dinamikus génmegőrzésre van szükség, ahol elő kell segíteni az *in situ*, vagyis a helyben történő génmegőrzés rendszerének kialakítását. Egyúttal fenn kell tartani a nemzeti értékeink között meghatározó jelentőségű *ex situ* gyűjteményeket is.

- b) Természetes folyamatokra alapozott erdőművelési eljárások széleskörű bevezetésének tudományos megalapozása

A folyamatos erdőborítás fenntartása melletti erdőgazdálkodás szélesebb körű, üzemi méretű elterjesztéséhez segítséget, eligazítást vár a szakma. A kutatás is csak most kezdi a kísérletek beállítását, egy-egy erdőgazdálkodó megbízása alapján. Ezen a területen a gyakorlat sok esetben a kutatást

megelőzve halad a járatlan úton. A gyakorlat és a kutatás összefogása e területen szükségszerű. E területen nem lehet pontos forgatókönyvszerű tanácsokat adni, azonban a meglévő példák tudományos alapú vizsgálata a természetes folyamatokra alapozott erdőgazdálkodás elméleti háttere rendelkezésre áll.

c) Faanyag iránti igény várható növekedése, bioenergetikai hasznosítás erősödése

Hazánk szempontjából kulcsfontosságú az energiakérdés a nagyarányú fosszilis importfüggőség miatt, amely részben kiváltható lenne megújuló energiaforrásokkal. Ennek a stratégiai célnak az elérése közben ugyanakkor környezetvédelmi célok és a természetvédelmi érdekek összehangolását is meg kell oldani.

Meg kell állapítanunk, hogy jelenleg hazánkban a megújuló (zöld)áramtermelés 66 százalékban biomassza alapú energiát jelentenek (EU átlag 70 százalék), amelynek túlnyomó többsége az erdőből származó tűzifa, és a faipari feldolgozás során keletkező melléktermékek elégetéséből származik. A tűzifa utóbbi években tapasztalt nagyerműi hasznosítása fellendítette a fapiacot, lehetővé téve az erdőgazdálkodók számára a kitermelt és nyomott áron jellemzően külföldön forgalmazott tűzifa itthoni, kedvezőbb értékesítését. Elsősorban ennek köszönhető, hogy jelenleg a megújuló energiaforrások részaránya a bruttó végső energiafelhasználásból 9,51 százalékot tesz ki.

Hangsúlyozni kell ugyanakkor azt is, hogy a nagy erművek túlnyomóan még elavult technológiával, alacsony hatásfokkal alakítják energiává a több erdészgeneráció által felnevelt fát, miközben az erdőből származó energetikai célú „biomassza” kitermelés felső határát már elértük. A 2020-ra vállalt 14 százalékos megújuló energia arányra vonatkozó vállalás teljesítéséhez alapvetően új források bevonása szükséges.

Az energiafüggőség mérséklése szempontjából a lehetséges megoldások egyike az energetikai-ültetvények szélesebb körű terjesztése. Az ilyen típusú ültetvények egységnyi területen akár egy nagyságrenddel több faalapú biomassza megtermelésére adnak lehetőséget, rövid, 2-3 éves vágásfordulóval. Hangsúlyozni kell azonban, hogy ez nem erdészeti, hanem inkább alternatív mezőgazdasági tevékenység, amelyhez kiváló természeti adottságokkal rendelkezünk. Az energetikai célú faültetvények széleskörű piaci elterjedésének jelenlegi stádiumában alapvető nemzeti érdekünk a hazai környezeti feltételek között természetesen, megfelelő hozamot biztosító fajták előállítására, a korszerű természetstechnológiai eljárások kidolgozása és a termelési rendszer jövedelmezőségének elemzése. Ehhez megfelelő alapot biztosítanak az eddigi hazai kutatási eredmények, a nemzetközileg elismert nemesítési sikerek és technológiai ismeretek.

d) Az erdő ökoszisztéma szolgáltatásainak szélesebb körű figyelembevétele

Az erdők közjavainak fejlesztése, az ökoszisztéma szélesebb térítés nélkül történő társadalmi hasznosítása közös érdekünk. Az erdőtelepítéseket a jövőben ugyanakkor nem csak a vidékfejlesztés egy lehetséges eszközeként, hanem éghajlatvédelmi beruházásként kell értelmeznünk.

e) Vadgazdálkodás fejlesztése erdőhöz kötődő élőhelyeken

A természetközeli erdőgazdálkodás és a közjóléti funkciók erősödése új helyzetet, új kihívásokat teremt a nagyvadgazdálkodás számára. A természetes újulatra alapozott erdőkezelési eljárások, illetve a hagyományos vágásos gazdálkodás esetében egyaránt szakmai elvárás az erdei vadkár csökkentésének igénye.

f) Nagyvad-humán konfliktusok kezelése az urbanizált övezetben

Egyes vadfajok (elsősorban a vaddisznó) urbanizálódásának jelensége ugyancsak új kihívásokat teremt. Nem vadászterületen kialakult nagyvad-humán konfliktusok kezelésének, gyakorlati megoldásainak kidolgozása, a hatékony külföldi módszerek átvétele és magyarországi körülményekre történő adaptálása.

g) Természetvédelmi oltalom alatt álló erdők gerinces biodiverzitásának vizsgálata

Mind a tartamosság, mind a természeti értékek megőrzésének igénye szükségessé teszi, hogy a beavatkozások, kezelések hatásaival tisztában legyünk. Ezt csak állapotfelmérő vizsgálatok, illetve tartamos, monitoring-jellegű vizsgálatok teszik lehetővé, tehát ilyen kísérleteket haladéktalanul be kell állítani.

Oktatás

Az erdészeti ágazat folyamatosan újabb kihívások elé néz. Ezen kihívásoknak csak úgy képes megfelelni, ha az ágazat szakemberei megfelelő felkészültségűek. Ennek érdekében javítani kell a szakmai képzés színvonalát, meg kell teremteni az egységes elvárásokat. Ugyanakkor szükséges a folyamatos tanulás rendszerének kialakítása is, hiszen a korábban végzett szakemberek csak megfelelő továbbképzések esetén lesznek képesek megfelelő választ adni az újabb kihívásokra. A szakképzés az utóbbi években számos problémával küzdött. A képzési helyek beiskolázási nehézségekkel küzdenek, ugyanakkor számos OKJ-s tanfolyami képzés ontotta a bizonytalan, nem megalapozott szakmai tudással rendelkező szakmunkásokat, technikusokat. Célszerű lenne a szakmai presztízs megóvása érdekében az iskolai rendszerű szakképzés elsődlegességének biztosítása.

Az erdészeti tevékenységek során (meghatározott munkavégzések esetén) szükséges lenne a szakmunkásvégzettség igazolására, mert a munka szakszerű ellátása ezt megköveteli. A technikusképzés területén jelenleg túlképzés folyik, de sokkal nagyobb gond, hogy a végzett technikusok nagyon eltérő színvonalú képzésekben vesznek részt. A képzés színvonalának egységesítése miatt megfontolandó lenne a képzési helyek akkreditációja és számának maximalizálása.

Az erdőgazdálkodással és az erdőkkel szembeni hazai és nemzetközi társadalmi elvárások változásainak megfelelően az erdőmérnökképzés jelenleg egy olyan speciális (unikális) képzés, ahol az ökológiai, műszaki és ökonómiai ismeretek jól kiegészítik egymást, koherens egésznek alkotnak. Az ismeretanyag kialakítását az erdészeti speciális igényei tették szükségessé, úgymint az ökológiai igényeknek való megfelelés, az igen hosszú (gyakran több mint 100 éves) termelési ciklus és az erdőkkel szembeni széles körű társadalmi (gazdasági, természetvédelmi, közjóléti, stb.) elvárások. Az oktatásban kiemelt jelentőségű a gyakorlati képzés, amelynek egy része a terepen, hazánk különböző erdőállományaiban valósulhat meg, illetve amelyet jól szolgálnak az európai színvonalú laboratóriumok. A végzett erdőmérnökök elsősorban az állami erdészeti cégeknél, a természetvédelemben, a közigazgatásban és a magán erdőgazdálkodóknál tudnak elhelyezkedni. A végzett erdőmérnökök iránt igen nagy az igény, így a jelenleginél akár 10-20 százalékkal több erdőmérnök is állást tudna találni.

A gyakorlatias képzés fejlesztésére megfontolandó lenne egy (tartalommal megtöltött) tanüzem kialakítása, az állami erdőgazdasági rendszer ennek finanszírozásában közre tud működni. A kormányzati szándéknak megfelelően erősíteni kell az erdőmérnök-képzés intézményét, akár költségvetési források bevonásával.

Az erdőgazdálkodás előtt álló új kihívások (a modellek alapján előre jelzett klímaváltozás hatásai, bioenergetika előretörése, agrár-erdészeti, természetközeli erdő- és vadgazdálkodás elvárásai) szükségessé tehetik a szakmai specializációt. Ez részben elképzelhető lenne az öt éves osztatlan képzés során, részben a szakmérnöki képzésekben.

V. 10. Hatékony kommunikáció

Az elmúlt évtizedekben a társadalom figyelme minden korábbinál nagyobb mértékben fordult az erdők, illetve az erdőgazdálkodás, erdőgazdálkodó felé. Az egyes társadalmi csoportok számára ugyanakkor az erdő mást és mást jelent, ami esetenként konfliktusokhoz és egymással ellentétes üzenetekhez vezet. A problémához hozzájárul, hogy az ágazaton belüli szervezeteknek, intézményeknek nincs közös üzenete, az erdőnek nincs egységes „hangja”. Ennek következtében is kialakult egyfajta információs deficit a társadalom erdőkkel kapcsolatos ismeretei, azok megértése és a valóság között.

A társadalom pozitív erdő-tudatának kialakításában, a megfelelő kommunikáció nagy szerepet játszik. A társadalomban megvan az igény, megvan a cselekvőkészség az erdők védelmére. Hiteles információk esetében lehetséges az összehangolt cselekvési lehetőség. Az utóbbi időszak érdemi lépése volt az erdészeti kommunikációban az *Erdészeti Lapok* korlátlan hozzáférhetőségének megteremtése az interneten, valamint „*A mi erdőnk*” című államerdészeti folyóirat és az „*Erdészettudományi Közlemények*” elindítása, valamint a *FATÁJ* erdészeti-faipari elektronikus hírportál folyamatos fejlesztése.

V. 10.1. Általános célok

Az erdőgazdálkodás szükségességének elfogadtatása, fenntartható erdőgazdálkodás környezetbarát hatásainak bemutatásán, illetve a társadalmi funkciók ellátásán keresztül, másrészt a megfelelő és széles körű erdészeti kommunikáció kialakítása jelölhető meg. Mindezek érdekében javasolt az ágazati kommunikációs képzések megvalósítása, az ágazati szereplők ösztönzése a kommunikációs tevékenységük fejlesztése érdekében, a különböző célközönségek szemléletformálása:

1. Erdei iskolaprogram színvonalának emelése, közönségkapcsolatok, közjóléti szolgáltatások fejlesztése, illetve az erdő hármaskörének fontosságának megismertetése, elfogadtatása.
2. Erőfeszítéseket kell tenni a tények ismertté és érthetővé tétele érdekében, ami egységes, közérthető kommunikációt kíván meg. A kommunikáció alapvető céljai:
  - a) A magyar erdő közös kincs, az erdőgazdálkodás a társadalom és a nemzet egésze számára hasznos
  - b) A magyar állami erdőgazdaságok szakmai tevékenységükkel, illetve a magán erdőgazdálkodók folyamatosan gyarapítják hazánk erdővel borított területeinek arányát, ezzel jelentős mértékben hozzájárulnak Magyarország környezeti fenntarthatóságához megteremtéséhez és a lakosság életminőségének javításához
  - c) A társadalom erdőkkel kapcsolatos ismeretei és a valóság, a tények közötti információs deficit csökkentése
  - d) Az erdőkkel, erdészettel kapcsolatos ágazati és politikai döntések megalapozottságának növelése
  - e) Az erdőket érintő tudományos ismeretek bővítése, valamint beépítése és alkalmazása a gyakorlatban
  - f) A természetvédelmi célú intézkedések miatt létrejövő társadalmi feszültségek csökkentése

V. 10.2. Stratégiai célok

1. Az erdő fontosságának, valamint a fenntartható erdőgazdálkodás szükségességének hangsúlyozása

Az erdő, az erdővel való gazdálkodás fontossága nem egyértelmű mindenki számára. Fontos feladat az erdő jelentőségének bemutatása, ugyanakkor annak hangsúlyozása, hogy az erdővel gazdálkodni kell.

Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést kis mértékben terheli, amennyiben erre a feladatra költségvetési források bevonhatók. Az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul, amennyiben eredményeire támaszkodva EU forrásokat tud bevonni.

2. Annak magyarázata, hogy a fenntartható módon kezelt erdők – többek között –:

- a) oxigént termelnek, széndioxidot kötnek meg
- b) hozzájárulnak a biodiverzitás megőrzéséhez
- c) faanyagot, ezáltal megújítható fanyersanyag és energiaforrást, valamint egyéb erdei termékeket nyújtanak
- d) a vidék számára munkahelyeket-megélhetést biztosítanak
- e) védenek a káros környezeti hatásoktól és
- f) a rekreáció helyszínei

Az erdei ökoszisztéma szolgáltatások bemutatása jelentős mértékben hozzájárul az erdő, az erdőgazdálkodás fontosságának bemutatásához. Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést nem terheli, az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul.

3. A természetvédelmi érdekből hozott intézkedések társadalmi elfogadtatását segítő hatékony kommunikáció

Az egyes intézkedések, erdőgazdálkodói beavatkozások számos esetben váltanak ki társadalmi tiltakozást. Az erdőgazdálkodási beavatkozások társadalmi elfogadottságának növelése fontos feladat. Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést nem terheli, az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul.

4. A magyar erdők állapotával kapcsolatos pozitívumok és a fennálló kihívások megismertetése

Fontos feladat az erdők állapotának, az erdővagyonnak a bemutatása a szélesebb nyilvánossággal történő megismertetése. Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést nem terheli, az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul.

5. Az erdők klímaváltozás elleni küzdelemben betöltött szerepének bemutatása

Az erdők fontos szerepet játszanak a klímaváltozással járó környezeti kockázatok mérséklésében. Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést nem terheli, az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul.

6. A faanyag, mint fenntartható módon termelt nyersanyag és egyéb erdei termék használatának ösztönzése

A faanyag a megújuló természeti erőforrások egyike. Használata környezetbarát, jelentősen csökkenti a káros környezeti terhelések mértékét. Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést nem terheli, az EU forrás felhasználáshoz hozzájárul.

7. Az erdészek munkájának bemutatása

Az erdészek munkájának társadalmi megítélése eltérő. Foglalkoztatásra jelentős hatást nem gyakorol, a költségvetést nem terheli, azonban hozzájárul a jelenlegi megítélés javításához.

V. 10.3. Javaslatok a stratégiai célok megvalósításához

Fontos, hogy a kommunikáció igazodjon a célcsoportokhoz, azok ismeretéhez és attitűdjéhez. A kommunikációs üzenetek legyenek aktuálisak, közérthetőek. Ennek érdekében a következők megtétele javasolt:

- a) Az ágazat egyes, jelentős szervezeteinek bevonásával – alulról építkezve – kommunikációs munkacsoportot kell létrehozni. E munkacsoport feladata többek között:
  - az ágazaton belüli kommunikáció szervezése, koordinálása
  - az egyes szervezetek kommunikációjának összehangolása
- b) El kell érni, hogy az erdészeti kommunikációra kellő pénzügyi forrás álljon rendelkezésre
A profi kommunikációs szakembereket alkalmazása szükségszerű, ugyanakkor biztosítani kell a kommunikációs képzések iskolarendszeren belüli és kívüli lehetőségét (pl. továbbképzések)
- c) Kellő rendszerességgel meg kell ismerni az egyes társadalmi csoportok véleményét, ennek érdekében közvélemény-kutatásokat kell végezni az erdőt, az erdészeket érintő ismeretek, álláspontok megismerése kapcsán
- d) Aktívan működtetni kell a www.erdo.hu honlapot
- e) Biztosítani kell az ágazati szereplők honlapjai közötti átjárhatóságot
- f) Az erdőt, erdészetet meg kell jeleníteni a közösségi médiában is az adott közeghez illeszkedő formában és tartalommal
- g) Kell egy szlogen és logó, amelyek minden, az ágazattal kapcsolatos kommunikációs felületen megjelennek: pl. „nemzeti kincsünk az erdő”, „az erdő és a társadalom szolgálatában!”, illetve az erdészcsillag mindenkorai feltüntetése
- h) Ki kell alakítani az erdészet, mint „brand” fogalmát, valamint egyéb fogalmak, fajok, létesítmények (pl. akác mint hungarikum, erdei vasutak, erdei melléktermékek, stb.) brandként való megjelenítését
- i) Rendezvény naptárat kell üzemeltetni, annak érdekében, hogy egyrészt az ágazati, és azon kívüli információk elérhetőek legyenek. Ezzel elkerülhető a rendezvények időpontbeli ütközése is.
- j) Biztosítani kell az ágazati információgyűjtés és áramoltatás szervezettségét országos és regionális szinten egyaránt
- k) Bővíteni kell az olyan közjóléti rendezvények körét (pl. a Muzsikál az Erdő, nyílt napok - Egererdő), amelyeken keresztül elérhető a nagyközönség
- l) Támogatni és fejleszteni kell az erdei iskolaprogramot
- m) El kell érni, hogy az általános és középiskola tananyagban az erdő és az erdőről szóló információk hangsúlyosan és korrekt módon megjelenjenek
- n) Támogatni és fejleszteni kell az erdővel, az erdészettel kapcsolatos tanulmányi versenyeket
- o) Együtt kell működni más szakterületek szereplőivel
- p) Az ágazaton belüli pozitív példákat közzé kell tenni („best practice”), a kitűnő szakembereinket menedzselni kell
- q) Széles körben ismertté kell tenni azokat az eseteket is, amelyek korábbi negatív hírek megalapozatlanságát bizonyítják
- r) Össze kell állítani az egyes szakmai témák szakértőinek listáját, mely segítheti mind a belső, mind a külső kommunikációt
- s) Napi gyakorlattá (tömegessé) kell tenni az erdei információs táblák, jelzések használatát, ami az egyik leghatékonyabb módja az erdők iránt érdeklődők elérésének (az erdőkezelő feltüntetése, erdőművelési beavatkozás bemutatása, magyarázata)
- t) Biztosítani kell az ágazatra vonatkozó – publikus – számszerű információk elérhetőségét a kommunikáció egységessége érdekében (pl. www.erdo.hu; www.fataj.hu, www.fatudakozo.hu)
- u) Rendszeres kapcsolatot és együttműködést kell kialakítani a közszolgálati és egyéb médiával
- v) Élni kell a személyes kommunikáció eszközeivel (családi és iskolai rendezvények, szakmai bemutatók). Részt kell venni a már bevezetett tömegrendezvények és kiállítások szervezésében (pl. *Erdők Napja*, *Erdők Hete*, *Madarak és Fák Napja*, *Föld Napja*), ugyanakkor a szakmai rendezvényeket nyitottakká kell tenni, mind a társadalom, mind az érdeklődő erdőtulajdonosok részére

- w) A kommunikáció során használt nyelvezetnek a célközönség számára érhetőnek kell lennie, kerülni kell a túlzott szakzsargont és a mozaikszavakat
- x) Ahol szükséges, a tények alátámasztására be kell vonni a különféle tudományágak képviselőit
- y) Biztosítani kell az átláthatóságot
- z) Lényegre törő konzisztens, konstruktív és pozitív üzenetekre kell törekedni
- aa) Összehangolt, proaktív és folyamatos jelenlét szükséges a kommunikációs térben
- bb) A kommunikáció ne az eseményeket kövesse, hanem azok kezdetétől kapcsolódjon a a folyamatokhoz
- cc) Az alaptalan, megtévesztő médiaközlésekre soron kívül reagálni kell
- dd) Az erdészeti szektor jelentőségét tényekkel (adatokkal), érvekkel kell megalapozni, elsősorban az ágazaton kívüli partnerekkel folytatott kommunikáció során
- ee) Az egyes eseményekhez szlogenek köthetők amelyek kulcsfontosságú üzeneteket hordoznak
- ff) A kommunikációs eszközöket a célközönség sajátosságaihoz igazodva kell megválasztani (pl. fiatalok és a közösségi médiahasználat)
- gg) Az ágazaton kívüli kommunikáció mellett javítani kell az ágazaton belüli kommunikációt is
- hh) Hangsúlyt kell fektetni az óvodai és az általános iskolai aktivitásokra és programokra, amelyhez az erdei iskolák adnak megfelelő keretet (célcsoport: 6-18 éves korosztály)
- ii) Tematikus vetélkedők, játékok szervezése

V. 10.4. A javaslatok szakmai indokolása

A hiányos illetve hibás vagy téves kommunikáció a lakosság és a különböző döntéshozók alul- illetve félretájékozottságához vezet. A téves ismertek alapján hozott döntések (beleértve a lakosság életvitelére vonatkozó mindennapi apró döntéseket is), súlyos és hosszú távú következményekkel járhatnak az erdőre, a környezetünkre és az egész társadalomra illetve a gazdaságra.

Az ember felelőssége megnőtt a természeti folyamatok megértésében, működőképességének megőrzésében és a környezeti állapot javításának és fenntartásának terén. Ezért kívánatos az erdővel, az erdőgazdálkodással – ezeknek a vidékfejlesztésben, településkörnyéki erdőgazdálkodásban betöltött szerepével – kapcsolatos ismeretek bővítése, a környezetbarát faanyag felhasználási lehetőségeinek megismertetése. A közvélemény számára be kell mutatni a fenntartható erdőgazdálkodás környezetbarát hatásait, az erdő szolgáltatásainak pozitív hozzájárulását a környezeti állapothoz és a társadalmi igények kielégítéséhez.

VI. Egyes célok költségvetési és gazdasági hatásainak vizsgálata

Az Erdőstratégiában foglalt intézkedések végrehajtását a mindenkori központi költségvetés keretei között, a költségvetés teherbíró képességére figyelemmel szükséges megtervezni, megjelölve a várható forráshelyeket. Az Erdőstratégia végrehajtása az EU, nemzetközi támogatások, az éves költségvetés és az ország teherbíró képessége függvényében alakul. Megvalósítása általánosságban nem jelent többlet-ráfordítási igényt, hanem az egyes stratégiai célfeladatok koordinált, a prioritásokhoz igazodó felhasználását helyezi előtérbe. A Magyarország Vidékfejlesztési Program 2014-2020 erdészeti intézkedései az előző ciklushoz képest számos egyszerűsítést, újítást és bővített támogatási lehetőséget tartalmaznak (105 Mrd forint), mellyel az erdészeti ágazat minél hatékonyabb fejlesztése a cél, illetve, hogy minél több erdőgazdálkodó éljen a támogatások adta lehetőségekkel. Az erdőtelepítések támogatása mellett a 2014-2020-as időszakban a meglévő erdők klímaváltozásra való felkészítése a fő cél. A 2016. évi XC. törvény alapján erdőfelújításra 131,4 millió forint, a fenntartható erdőgazdálkodás és erdészeti környezeti nevelés kapcsán 25,4 millió forint, míg az állami erdészeti társaságok töркеemelésére 550 millió forint jut (2017. évi előirányzat).

Az alábbi egyszerűsített hatásvizsgálat olyan szakértői értékeléseket tartalmaz, amelyek sorra veszik az egyes stratégiai célok várható gazdasági hatásait és a jogszabály alkotási szükségletet. A gazdasági hatások közül az értékelések figyelembe veszik az erdőgazdálkodók által létrehozott, vagy létrehozható (bruttó) hozzáadott értéket, a foglalkoztatást, a költségvetési egyenleget, és az EU források felhasználását¹⁷.

A hatások között szerepelnek azok, amelyek a kitűzött cél megvalósulása esetén bekövetkezett új gazdálkodási állapot, vagy környezet eredményei és azokat, amelyek a cél elérése érdekében tett intézkedések közvetlen hatásai. A hozzáadott érték esetén csak az erdőgazdálkodásban érdekelt vállalkozások, valamint jellemzően a vidéki tréségekben működő vállalkozások által létrehozott hozzáadott érték került figyelembe vételre. Az a hozzáadott érték növekedés, amelynek forrása nem a vállalkozások piaci működéséből származik, hanem közvetlenül költségvetési forrás, vagy EU támogatás felhasználásával érhető el, nem került figyelembe vételre.

A hozzáadott érték növekedése esetén várható költségvetési bevételek az adózási rendszer és az adózói státuszok függvényei, ezért ezek hatását az alábbi táblázat nem tartalmazza.

1. Erdők szerepe a vidékfejlesztésben

Stratégiai célok	Hozzáadott érték	Foglalkoztatás	Költségvetési egyenleg	EU forrás felhasználás	Jogszabály-alkotás
Az erdőgazdálkodással, erdészeti szolgáltatásokkal és erdei termékek-, melléktermékek feldolgozásával, valamint ezek kereskedelmével foglalkozó vállalkozások erősítése	++	+	+	++	0
A vidékfejlesztési támogatások hatékonyabb felhasználása	+	+	+	++	+
Az erdőgazdálkodásban dolgozó munkások	0	++	?	+	0

¹⁷ 0 semleges hatás, vagy nem releváns

-/ - - gyengítő hatás

+ /++ erősítő hatás

? nem becsülhető

Stratégiai célok	Hozzáadott érték	Foglalkoztatás	Költségvetési egyenleg	EU forrás felhasználás	Jogszabály-alkotás
létszámának növelése, munkakörülményeinek és munkabiztonságának javítása, a vidéki foglalkoztatás stabil biztosítása					
Az erdőgazdálkodás szervezeti hátterére, adminisztratív kötelezettségeire és adózására vonatkozó jogszabályi környezet módosítása	0	0	+	+	++

2. Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése

Stratégiai célok	Hozzáadott érték	Foglalkoztatás	Költségvetési egyenleg	EU forrás felhasználás	Jogszabály-alkotás
Az állami erdők gazdasági és ökológiai értékének növelése	+	0	+	+	0
A közvagyon gyarapítása az állami tulajdonú erdők állapotának javításával	+	0	-	+	0
Az állami erdőgazdálkodás hosszú távú működőképességének biztosítása	?	0	0	0	0
Az állami erdővagyon kezelés szerepének növelése a tájhasznosításban és a vidékfejlesztésben, a vidéki munkahelyek bővítésében	+	++	0	+	?
Az állami erdők irányában támasztott társadalmi igények magas színvonalú kielégítése, a közjóléti feladatok színvonalas ellátása	0	+	-	+	0
Az ökoturizmus infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése	+	+	0	+	0
Az állami erdőkben keletkezett károk mielőbbi felszámolásának biztosítása	?	?	0	0	0
Az állami erdőgazdaságoknak kiemelt feladata kell, legyen a nemzetgazdaság kiszámítható faanyagellátása érdekében a fakitermelés volumenének kihasználása fenntartható erdőgazdálkodás keretében	0	0	+	0	0

3. A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése

Stratégiai célok	Hozzáadott érték	Foglalkoztatás	Költségvetési egyenleg	EU forrás felhasználás	Jogszabály-alkotás
Működőképesség megteremtése, fenntartása, feltételrendszerének javítása	++	++	++	+	++
Magánerdő-gazdálkodás jövedelmezőségi helyzetének javítása, fejlesztése	0	0	-	+	0
Magánerdő-gazdálkodás tudásbázisának megteremtése, fejlesztése, szakember-ellátottságának javítása	+	++	-	+	0
A magánerdők és a magánerdő-gazdálkodás társadalmi beágyazódásának fejlesztése, elősegítése	0	0	-	+	0

4. Természetvédelem az erdőkben

Stratégiai célok	Hozzáadott érték	Foglalkoztatás	Költségvetési egyenleg	EU forrás felhasználás	Jogszabály-alkotás
Az érzékeny és/vagy ritka erdei ökoszisztémák és élőlények fennmaradását segítő erdőgazdálkodási módszerek alkalmazása	0	+	-	+	+
Az erdők természetességi állapotának lehetőség szerinti emelése, kiemelten a természetszerű erdőállományok állapotának javítására	+	+	0	+	0
Az erdei ökoszisztémákat fenyegető inváziós fajok folyamatos monitorozása, a hazai, regionális vagy uniós szinten inváziósnak tekintett fajok visszaszorítása kiemelten a természetközeli erdőkben	0	0	-	+	0
A természetközeli erdőgazdálkodási módszerek alkalmazásával a jelentős vidéki foglalkoztatási kapacitás növelése, és a közfoglalkoztatási lehetőségek szélesítése	+	-	+	0	0
A természetvédelmi érdekből hozott intézkedések társadalmi elfogadtatását segítő hatékony kommunikáció	0	0	0	0	0

5. Korszerű erdővédelem

Stratégiai célok	Hozzáadott érték	Foglalkoztatás	Költségvetési egyenleg	EU forrás felhasználás	Jogszabály-alkotás
Az Erdővédelmi Mérő- és Megfigyelő Rendszer (EMMRE) fenntartása, további fejlesztése, különös tekintettel a klímaváltozás várható hatásaira	++	0	-	+	0
A klímaváltozás erdők egészségi állapotára gyakorolt hatásaival kapcsolatos kockázatok felmérése, értékelése a szükséges intézkedések megtervezése	++	0	-	+	0
Az erdők ellenálló képességét javító erdőgazdálkodási módszerek további elterjesztése és folyamatos fejlesztése	++	0	0	+	0
Az erdők egészségi állapotának megőrzését megalapozó kutatásokhoz, fejlesztésekhez, a károk megelőzéséhez, mérsékléséhez, felszámolásához, és a helyreállításához szükséges pénzügyi támogatás biztosítása	+	0	-	+	0
A fentiek szerint megtervezett szükséges intézkedések végrehajtásának pénzügyi támogatása, ösztönzése	?	?	0	?	?

6. Fenntartható vadgazdálkodás

Stratégiai célok	Hozzáadott érték	Foglalkoztatás	Költségvetési egyenleg	EU forrás felhasználás	Jogszabály-alkotás
Hazai nagyvadállomány hasznosításnak további fokozása	+	0	+	0	0

7. Racionális erdőhasználat

Stratégiai célok	Hozzáadott érték	Foglalkoztatás	Költségvetési egyenleg	EU forrás felhasználás	Jogszabály-alkotás
Az ellátásbiztonság fokozása Importfüggőség mérséklése, energiatakarékosság, megújuló energiahordozó felhasználás	++	++	0	+	+
A versenyképesség növelése Költségek mérséklése, piacnyitás, energiatakarékosság, megújuló felhasználás	++	++	-	+	0
A fenntartható fejlődés biztosítása Környezetvédelem, energiatakarékosság, megújuló energiahordozó felhasználás	?	?	?	?	?
Decentralizáció kiépítése Az alapanyag szállíthatósága jelentős kérdés, így alapelv a megújuló energiahordozó helyben történő felhasználása	++	+	+	+	0

8. Erdészeti szakigazgatás

Stratégiai célok	Hozzáadott érték	Foglalkoztatás	Költségvetési egyenleg	EU forrás felhasználás	Jogszabály-alkotás
Az ország faanyag ellátásának hosszú távú biztosítása	+	+	+	0	0
Az illegális fakitermelés és fakereskedelem visszaszorítása	+	0	+	0	+
Erdőállományok elemzésén, modellezésén alapuló erdőgazdálkodás	0	0	0	0	0
Korszerű, hatékony erdészeti igazgatás működtetése	0	0	-	?	0
Az erdőkkel, erdőgazdálkodással kapcsolatos ismeretterjesztés és kommunikáció elősegítése	0	0	-	?	0

9. Kutatás, oktatás

Stratégiai célok	Hozzáadott érték	Foglalkoztatás	Költségvetési egyenleg	EU forrás felhasználás	Jogszabály-alkotás
Klímaváltozás erdőkre gyakorolt hatásainak értékelése, kedvezőtlen hatások csökkentése, alkalmazkodás erősítése, lehetséges hatások és szükséges válaszok	+	0	0	+	0
A természetes folyamatokra alapozott erdőművelési módszerek fejlesztése	+	0	-	+	0
Jövőbeni erdőtelepítések szakmai megalapozása	+	0	-	+	0
Faanyag iránti igény várható növekedését kielégítő ültetvények létesítésének megalapozása	+	0	-	+	0
Erdei ökoszisztéma szolgáltatások szélesebb körű megismerése, hasznosítása, közjóléti szolgáltatások erősítése	+	0	-	+	0
Vadgazdálkodás erdei élőhelyeken	+	0	-	+	0
Természetvédelmi oltalom alatt álló erdők biodiverzitás-vizsgálata	+	0	-	+	0

10. Hatékony kommunikáció

Stratégiai célok	Hozzáadott érték	Foglalkoztatás	Költségvetési egyenleg	EU forrás felhasználás	Jogszabály-alkotás
Az erdő fontosságának, valamint a fenntartható erdőgazdálkodás szükségességének hangsúlyozása	0	0	-	+	0
Annak magyarázata, hogy a fenntartható módon kezelt erdők – többek között –: a. oxigént termelnek, széndioxidot kötnek meg b. hozzájárulnak a biodiverzitás megőrzéséhez, c. faanyagot, ezáltal megújítható fanyersanyag és energiaforrást, valamint egyéb erdei termékeket nyújtanak d. a vidék számára munkahelyeket-megélhetést biztosítanak e. védenek a káros környezeti hatásoktól és f. a rekreáció helyszínei	0	0	-	+	0
A természetvédelmi érdekből hozott intézkedések társadalmi elfogadtatását segítő hatékony kommunikáció	0	0	-	+	0
A magyar erdők állapotával kapcsolatos pozitívumok és a fennálló kihívások megismertetése	0	0	-	+	0
Az erdők klímaváltozás elleni küzdelemben betöltött szerepének bemutatása	0	0	-	+	0
A faanyag, mint fenntartható módon termelt nyersanyag és egyéb erdei termék használatának ösztönzése	0	0	-	+	0
Az erdészek munkájának bemutatása	0	0	-	+	0

***